

ΑΠΘ- ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Δημοσιογραφία και νέα μέσα

Μάθημα: Δημοσιογραφία, ΜΜΕ και πολιτική

Διδάσκων: Αντώνης Σκαμνάκης

Τύπος και Αποστασία

Ο ρόλος του εκδότη Ιωάννη Βελλίδη

Της Σοφίας Χριστοφορίδου

Θεσσαλονίκη, Σεπτέμβριος 2012

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα γεγονότα που έχουν καταγραφεί ως «Ιουλιανά» αποτελούν ένα σημείο καμπής στη νεότερη ελληνική πολιτική ιστορία. Η συνταγματική εκτροπή του Ιουλίου του 1965 ήταν η αφετηρία μιας σειράς ασταθών κυβερνήσεων που τελικά οδήγησαν στο πραξικόπημα των συνταγματαρχών τον Απρίλιο του 1967. Η σύγκρουση Στέμματος και κυβέρνησης μετά την επιμονή του βασιλέως Κωνσταντίνου να επιβάλει την άποψή του, σύμφωνα με την οποία ο πρωθυπουργός Γεώργιος Παπανδρέου δεν μπορούσε να αναλάβει και το υπουργείο Αμύνης, οδήγησε στην παραίτηση του πρωθυπουργού και, στη συνέχεια, στον σχηματισμό τριών διαδοχικών κυβερνήσεων από βουλευτές της Ενώσεως Κέντρου, τις οποίες ούτε ο αρχηγός της, ούτε μεγάλη μερίδα των βουλευτών της, ούτε το μεγαλύτερο μέρος του ελληνικού λαού, αναγνώριζαν ως νόμιμες.

Την ίδια στάση κράτησε και μεγάλο μέρος του κεντρώου Τύπου της εποχής, μεταξύ αυτών οι εφημερίδες «Τα Νέα», «Το Βήμα», την «Αθηναϊκή» και στη Βόρεια Ελλάδα η «Μακεδονία». Ωστόσο, εκείνη την περίοδο παρασκηνιακό δράση (και) του Τύπου βρίσκεται στο αποκορύφωμα. Μυστικές συναντήσεις, συμφωνίες πίσω από κλειστές πόρτες, πρωτόκολλα και μνημόνια για τις μελλοντικές πολιτικές εξελίξεις, τις οποίες συνυπέγραφαν οι εκδότες, όπως αποκαλύπτεται είτε εκείνες τις ημέρες, είτε πολλά χρόνια αργότερα, από τα αποχαρκτηρισμένα έγγραφα της πρεσβείας των ΗΠΑ εκείνης της περιόδου.¹ «Πρωταγωνιστικό» ρόλο στις εξελίξεις έπαιξαν σαφώς οι αθηναϊκές εφημερίδες του Δημοσιογραφικού Οργανισμού Λαμπράκη και η «Ελευθερία» του Πάνου

¹ Βλ. Ενδεικτικά για τις παρασκηνιακές κινήσεις των εκδοτών το έγγραφο που αποκάλυψε η εφημερίδα «Τα Νέα» για τη μυστική συνάντηση του Κ. Μητσotάκη τον Ιούνιο του 1965 με αμερικανό διπλωμάτη στην οποία συμμετείχε και ο Πάνος Κόκκας, εκδότης της εφημερίδας «Ελευθερία». Το σχόλιο του διπλωμάτη ήταν ότι «η κλίκα των Κόκκα-Μητσotάκη προσπαθούσε να κάνει σαφή τη θέση της στον «αμερικανικό παράγοντα», ίσως με έναν υπαινιγμό ότι ο Μητσotάκης προσέφερε την καλύτερη εναλλακτική λύση για τη θέση του Πρωθυπουργού Παπανδρέου, η διακυβέρνηση του οποίου οδηγούσε την Ελλάδα σε οικονομικό και πολιτικό χάος». <http://www.tanea.gr/ellada/article/?aid=4526084>
Επίσης, το περίφημο «πρωτόκολλο για συμβιβαστική λύση» που υπέγραψαν στις 26 Ιουλίου 1965 οι πρώην υπουργοί Στ.Στεφανόπουλος, Η. Τσιριμώκος, Π. Κατσώτας, Σ. Παπαπολίτης και οι εκδότες Χρ.Λαμπράκης, Ι.Παπαγεωργίου και Ι. Βελλίδης για παροχή εντολής στον Στεφανόπουλο (η δημοσιοποίηση του οποίου προκάλεσε το κάψιμο των εφημερίδων) δείχνει τη διαπλοκή των εξουσιών. Βλ. Σπύρος Λιναρδάτος, *Από τον εμφύλιο στη χούντα*, τ. Δ' (1963-1967), Το Βήμα Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2010, σ. 562-563

Κόκα.² Ένα από τα χαρακτηριστικά επεισόδια του καλοκαιριού του 1965 είναι το γεγονός ότι ήταν οι οπαδοί της Ένωσης Κέντρου που έκαιγαν στους δρόμους τις εφημερίδες του ΔΟΛ, την Αθηναϊκή και τη Μακεδονία, όταν κυκλοφόρησαν οι φήμες ότι στηρίζουν τη λύση Στεφανόπουλου.³

Παρά τη διακηρυγμένη τοποθέτησή της «Μακεδονίας» υπέρ της Ε.Κ, το γεγονός ότι οι οπαδοί του κόμματος κατέστρεφαν τα φύλλα της εφημερίδας τις παραγμένες εκείνες ημέρες, είναι από μόνο του δηλωτικό της εμπλοκής του εκδότη Ι. Βελλίδη στις πολιτικές εξελίξεις της εποχής. Την υπόθεση αυτή έρχεται να ενισχύσει ένα από τα υπομνήματα της πρεσβείας των ΗΠΑ εκείνης της περιόδου που αναφέρεται στο ρόλο της εφημερίδας στην προώθηση της λύσης Στεφανόπουλου. Ελλείψει επαρκών βιβλιογραφικών πηγών, ο ρόλος του εκδότη της «Μακεδονίας» στην αποστασία δεν μπορεί να στοιχειοθετηθεί επαρκώς- και πάντως όχι στο πλαίσιο μιας εργασίας όπως η ανά χείρας. Ωστόσο θα επιχειρήσω να προσεγγίσω το θέμα ως εξής:

- Στο πρώτο μέρος θα παρουσιάσω συνοπτικά τα πολιτικά γεγονότα, καθώς και τη στάση των εφημερίδων της εποχής απέναντι σε αυτά.
- Στο δεύτερο μέρος θα αναφερθώ στη σχέση του Βελλίδη με τον Γεώργιο Παπανδρέου και την Ένωση Κέντρου, τον πιθανολογούμενο ρόλο του εκδότη στην αποστασία και την επιλογή Στεφανόπουλου και χαρακτηριστικά αποσπάσματα από ρεπορτάζ των ημερών που δημοσίευε η εφημερίδα «Μακεδονία».
- Στο τελευταίο μέρος παραθέτω αναλυτικότερα τους τίτλους (και όπου αυτό εξυπηρετεί το σκοπό της εργασίας και αποσπάσματα) από ρεπορτάζ που δημοσίευε καθημερινά η εφημερίδα «Μακεδονία» από τις 10 Ιουλίου έως τις 10 Αυγούστου 1965.

Μέσα από τους τίτλους δημιουργείται σε πρώτη ανάγνωση η εικόνα μιας εφημερίδας με σθεναρή υποστήριξη προς το πρόσωπο του αρχηγού της Ενώσεως Κέντρου. Ωστόσο, πίσω από τις γραμμές διακρίνεται η γραμμή του Βελλίδη να υποστηριχθεί η λύση Στεφανόπουλου.

² Βλ. ενδεικτικά το άρθρο του Στ. Ψυχάρη στην εφημερίδα «Το Βήμα» (10.7.2011) <http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=410267> όπου περιλαμβάνεται ο διάλογος του στενού φίλου του Κωνσταντίνου Μητσοτάκη και εκδότη της εφημερίδας «Ελευθερία» Πάνου Κόκα με τον Χρήστο Λαμπράκη, εκδότη του «Βήματος» και των «Νέων». Ο τελευταίος πληροφορείται για το σχέδιο ανατροπής του Γεωργίου Παπανδρέου.

³ Νίκος Βουργουντζής *Το τελευταίο χειρόγραφο*, Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη, σ.334

Α' ΜΕΡΟΣ

Ι. Τα πολιτικά γεγονότα της εποχής

«Ετέθη [σε λειτουργία] ο μηχανισμός προς διάλυσιν της Ενώσεως Κέντρου» έγραφε τον Ιανουάριο του 1965 η «Καθημερινή», εκφράζοντας εκείνη την εποχή τις απόψεις και τις προθέσεις των Ανακτόρων.⁴ Είχε περάσει μόλις ένας χρόνος μετά τις εκλογές και ο πρωθυπουργός απολάμβανε ιδιαίτερα υψηλή δημοτικότητα που ξεπερνούσε το 60%.⁵ Παρά ταύτα, στις αρχές Φεβρουαρίου ο Κ. Καραμανλής υποδείκνυε την ανατροπή του δημοφιλούς πρωθυπουργού με τη συνεργασία τμήματος της Ε.Κ. Την προοπτική αυτή πρόβαλε και ενίσχυσε δημόσια ο Π. Κανελλόπουλος: σε συγκέντρωση που πραγματοποίησε η ΕΡΕ στην πλατεία Κλαυθμώνος στις 19 Φεβρουαρίου 1965 δεσμεύτηκε ότι θα στήριζε οποιαδήποτε κυβέρνηση σχηματιζόταν από στελέχη της Ε.Κ. τα οποία θα ανέτρεπαν τον Γ. Παπανδρέου.⁶ Τους επόμενους μήνες η πολιτική αντιπαράθεση μεταξύ ΕΡΕ και Ε.Κ. εντείνεται: δημοσιοποιείται το πόρισμα για το σχέδιο «Περικλής»⁷ για το ρόλο του στρατού στις εκλογές του 1961 υπέρ της δεξιάς και καταγράφεται η πρώτη σαφής διαφοροποίηση της ομάδας Μητσοτάκη.⁸

Η πολιτειακή κρίση εκδηλώνεται ανοικτά το καλοκαίρι, με τη άρνηση του βασιλιά να δεχθεί την αποπομπή του Π. Γαρουφαλιά και την ανάληψη του υπουργείου Εθνικής Άμυνας από τον πρωθυπουργό. Μεταξύ των άμεσων παραγόντων της κρίσης, το στρατιωτικό βρίσκεται στο επίκεντρο της διαμάχης, επισημαίνει ο Meynaud, και πολλοί είναι εκείνοι που τότε ερμήνευσαν τα διαβήματα του Γ. Παπανδρέου ως δείγματα της απόφασης που είχε λάβει να

⁴ Στ. Ευσταθάδης, «Τα παρασκήνια ενός πραξικοπήματος το οποίο άνοιξε τον δρόμο για τη δημοκρατία μέσω μιας... δικτατορίας» στην εφημερίδα *Το Βήμα* (16./7/2000) <http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=124233>

⁵ Ηλίας Νικολακόπουλος, *Η καχεκτική δημοκρατία. Κόμματα και εκλογές, 1946-1967*, Πατάκη, Αθήνα, 2000, σ. 349

⁶ ό.π.

⁷ Λιναρδάτος, ό.π., σελ. 445 κ.εξ.

⁸ Νικολακόπουλος, ό.π. σ. 351

απαλλάξει το στράτευμα από την κηδεμονία της Δεξιάς.⁹ Ωστόσο κύκλοι της Δεξιάς και παράγοντες του Κέντρου που επεδίωκαν τη βασιλική εύνοια ερμήνευαν την επιθυμία του Γ. Παπανδρέου να απομακρύνει τον Γαρουφαλλιά ως προσπάθεια κάλυψης ενδεχόμενων ευθυνών του γιου του Ανδρέα στην υπόθεση της συνωμοσίας ΑΣΠΙΔΑ (που περιέργως «αποκαλύφθηκε» μετά τη δημοσιοποίηση πληροφοριών για το σχέδιο «Περικλής»).¹⁰

Η ανοικτή σύγκρουση του βασιλιά με τον πρωθυπουργό οδήγησε στην ανατροπή της κυβέρνησης Παπανδρέου, στις 15 Ιουλίου 1965. Είχε προηγηθεί, μεταξύ 8 και 14 Ιουλίου, η ανταλλαγή πέντε οξύτατων επιστολών μεταξύ του Κωνσταντίνου και του Παπανδρέου, σχετικά με την υπογραφή του διατάγματος για την αντικατάσταση του Γαρουφαλλιά, καθώς και μία μεταξύ τους συνάντηση στην Κέρκυρα, όπου βρισκόταν το βασιλικό ζεύγος εν αναμονή του τοκετού της βασίλισσας. Στις 15 Ιουλίου ο Παπανδρέου παραιτείται προφορικά και το ίδιο βράδυ ορκίζεται πρωθυπουργός ο έως τότε πρόεδρος της Βουλής Γ. Νόβας, πριν ακόμα προλάβει ο Γ. Παπανδρέου να υποβάλλει (γραπτός) την παραίτησή του.¹¹

Από την επομένη η Αθήνα, η Θεσσαλονίκη και άλλες πόλεις συγκλονίζονται από διαδηλώσεις εκατοντάδων χιλιάδων πολιτών. Από τις 16 Ιουλίου έως τις 17 Αυγούστου σημειώνεται η μεγαλύτερη έκρηξη διαδηλώσεων που έχει γνωρίσει ποτέ η Ελλάδα μέχρι τότε: 383 συγκεντρώσεις και πορείες, εκ των οποίων 67 στην Αθήνα, με ακραία συνθήματα όπως «Οι προδότες στο Γουδί» και «Κάτω η μοναρχία».¹² Στις 21 Ιουλίου σε ένα από τα μαχητικότερα συλλαλητήρια σκοτώνεται ο 25χρονος φοιτητής και στέλεχος της Αριστεράς Σωτήρης Πέτρουλας και ο Γ. Παπανδρέου δηλώνει: *«Η κυβέρνησις Νόβα δεν ηρκέσθη να είναι κυβέρνησις προδοσίας. Έγινε επίσης και κυβέρνησις αίματος»*.¹³

⁹ Jean Meynaud, *Οι πολιτικές δυνάμεις στην Ελλάδα, βασιλική εκτροπή και στρατιωτική δικτατορία*, Σαββάλας, Αθήνα 2004 (β' έκδοση), σελ. 74.

¹⁰ Ο.π.

¹¹ Νικολακόπουλος, ό.π., σ. 351

¹² Γιώργος Δελαστικός, «Από τα Ιουλιανά στη Δικτατορία» στο ένθετο *Επτά Ημέρες-Η Ελλάδα τον 21^ο αιώνα 1965-1970* της εφημερίδας «Καθημερινή», 12/12/1999 <http://www.kathimerini.gr/kath/7days/1999/12/12121999.pdf>

¹³ Λιναρδάτος, ό.π. σ. 554-555

Την νύχτα της 4^{ης} προς την 5^η Αυγούστου η κυβέρνηση Νόβα δεν παίρνει ψήφο εμπιστοσύνης και ακολούθως ο βασιλιάς δέχεται σε ακρόαση τους ηγέτες των κομμάτων (μεταξύ αυτών, για πρώτη φορά και τον πρόεδρο της ΕΔΑ Ι. Πασσαλίδη).¹⁴ Ο Στ. Στεφανόπουλος καταθέτει πίσω τη «διερευνητική εντολή» που του δόθηκε στις 8 Αυγούστου, δηλώνοντας ότι δεν ήθελε να σχηματίσει κυβέρνηση χωρίς την υποστήριξη της κοινοβουλευτικής ομάδας της Ένωσης Κέντρου και του αρχηγού του Γ. Παπανδρέου και στις 18 Αυγούστου η εντολή δίνεται στον Ηλία Τσιριμώκο, οποίος στις 20 Αυγούστου σχηματίζει κυβέρνηση. Οι διαδηλώσεις συνεχίζονται με αμείωτη ένταση και λαμβάνουν αντιμοναρχική χροιά. Τη νύχτα της 28^{ης} προς την 29^η Αυγούστου η Βουλή δεν δίνει ψήφο εμπιστοσύνης στην κυβέρνηση Τσιριμώκου.¹⁵

Στην τρίτη προσπάθεια σχηματισμού ανακτορικής κυβέρνησης επιστρατεύεται και πάλι ο Στέφανος Στεφανόπουλος. Στις 17 Σεπτεμβρίου 1965 παρουσιάζει μια κυβερνητική ομάδα με αντιπροέδρους τους δύο πρωθυπουργούς των ανατραπέντων κυβερνητικών σχημάτων, Νόβα και Τσιριμώκο, και τη νύχτα της 24^{ης} προς την 25^η Σεπτεμβρίου λαμβάνει Ψήφο εμπιστοσύνης.¹⁶ Παρόλο που τυπικά πρόσφερε μια προσωρινή διέξοδο από την πολιτική κρίση, η κυβέρνηση Στεφανόπουλου δεν μετέβαλλε τα βασικά δεδομένα, αφού η Ε.Κ., παρά τη διάσπασή της εξακολουθούσε να συσπειρώνει την πλειοψηφία του εκλογικού σώματος.¹⁷

II. Οι εφημερίδες της εποχής

Τον Ιούλιο του 1965 υπήρχαν οι λεγόμενες δεξιές εφημερίδες που στήριζαν την ΕΡΕ («Ακρόπολις», «Καθημερινή», «Ημέρα», «Εθνικός Κήρυξ», «Μεσημβρινή», «Απογευματινή», «Βραδυνή» και η «Εστία» που υποστήριζε το κόμμα των Προοδευτικών του Σπύρου Μαρκεζίνη), οι εφημερίδες που υποστήριζαν την ΕΔΑ (η «Αυγή» ως επίσημο όργανο και η «Δημοκρατική Αλλαγή» ως ανεπίσημο) και στο χώρο του Κέντρου οι εφημερίδες του ΔΟΛ («Το

¹⁴ Meynaud, ό.π. σ. 82

¹⁵ ό.π. σ.83

¹⁶ ό.π. σ. 84

¹⁷ ό.π. σ. 356

Βήμα» -«Τα ΝΕΑ»), η «Αθηναϊκή» του Γιάννη Παπαγεωργίου και την «Ελευθερία» του Πάνου Κόκκα. Οι «κεντρώες» εφημερίδες είχαν σκληρό ανταγωνισμό, όχι μόνο για τη κυκλοφορία, αλλά από τη στιγμή που η Ε.Κ. σχημάτισε κυβέρνηση και για το ποια θα μπορεί να επηρεάζει περισσότερο πρόσωπα και καταστάσεις. Η «Ελευθερία» υποστήριζε τον Κωνσταντίνο Μητσοτάκη και ασκούσε κριτική στον Ανδρέα Παπανδρέου, «Η Αθηναϊκή» ήταν πιο λαϊκή εφημερίδα, έκφραση του Γεωργίου Παπανδρέου με συμπάθειες προς τον Ανδρέα και ο ΔΟΛ μαζί με το «Έθνος» κρατούσε μια σχετική απόσταση από τις εξελίξεις μέσα στην ΕΚ. Εκτός Αθηνών, η «Μακεδονία» του Γιάννη Βελλίδη κυριαρχούσε στον βορειοελλαδικό χώρο.

Το 1965 αυξήθηκαν οι κυκλοφορίες όλων των εφημερίδων (συνολικά πωλήθηκαν 133 εκατ. φύλλα έναντι 122 εκατ. φύλλα το 1964) καθώς το κοινό διψούσε για ενημέρωση.¹⁸ Από τον πίνακα που παρατίθεται στο παράρτημα, ενδιαφέρον παρουσιάζει η σύγκριση της εφημερίδας «Ελευθερία», που πήρε το μέρος των αποστατών, με τις εφημερίδες του ΔΟΛ. Το κοινό των εφημερίδων της Ε.Κ. «τιμώρησε» κυκλοφοριακά την «Ελευθερία» - το 1964 πουλούσε 36.701 φύλλα κάθε πρωί σ' όλη την Ελλάδα και το 1965 με 10.000 λιγότερα φύλλα, ενώ καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου έχασε 2 εκατομμύρια φύλλα (από 7,3 εκατ. το 1964 πούλησε 5,3 εκατ. το 1965). Αντιθέτως «Το Βήμα» πουλούσε 58.759 ημερησίως το 1964 και έφτασε τα 82.656 το 1965 (ή 7 εκατομμύρια επιπλέον σε ετήσια βάση) και «Τα Νέα» από 156.007 φύλλα ημερησίως έφτασε τα 1856.11 (ή 9 εκατομμύρια φύλλα επιπλέον σε ένα χρόνο).¹⁹

Οι τρεις εκδότες, και ιδιαίτερα ο Λαμπράκης, προχωρούσαν προσεκτικά, υποστηρίζοντας στα παρασκήνια ως αναγκαίο τον συμβιβασμό, αλλά προβάλλοντας στο προσκήνιο τις θέσεις του Παπανδρέου, φοβούμενοι για την

¹⁸ Στοιχεία από την Ένωση Ιδιοκτητών ημερησίων http://www.eihea.gr/circ_yr.asp?vyear=1964 και http://www.eihea.gr/circ_yr.asp?vyear=1965 Βλ. και παράρτημα.

¹⁹ ό.π.

Δυστυχώς δεν έχουμε αναλυτικά στοιχεία ανά μήνα για να συγκρίνουμε τις κυκλοφορίες του θέρους του 1965 με το αντίστοιχο διάστημα το 1964, ούτε βεβαίως ανά περιοχή. Επίσης δεν κατέστη δυνατός ο εντοπισμός στοιχείων για τις κυκλοφορίες των εφημερίδων «Μακεδονία» και «Θεσσαλονίκη» ή άλλων εφημερίδων που κυκλοφορούσαν στη Θεσσαλονίκη. Πάντως είναι δεδομένη η απόλυτη κυριαρχία των εφημερίδων του Βελλίδη στη Βόρεια Ελλάδα, όχι μόνο μεταξύ των άλλων εφημερίδων που εκδιδόταν στην Θεσσαλονίκη αλλά και έναντι των αθηναϊκών.

κυκλοφορία των εφημερίδων του- που έχει διογκωθεί μετά την κρίση.²⁰ Όταν αποκαλύφθηκε με φωτογραφικά ντοκουμέντα ότι οι εκδότες Λαμπράκης, Βελλίδης και Παπαγεωργίου συμμετείχαν στις παρασκηνιακές διαβουλεύσεις της 8^{ης} Αυγούστου, προκειμένου να προωθηθεί η λύση Στεφανόπουλου, οι οπαδοί της Ε.Κ έκαιγαν «Τα Νέα». «Το Βήμα» και την «Αθηναϊκή» και στη Θεσσαλονίκη τη «Μακεδονία».²¹ Τότε η «Ελευθερία»... «πανηγύριζε» με τον τίτλο «Αι ψευτοπαπανδρείκαί εφημερίδαι εις το πυρ» και «αφού απεκαλύφθη το διπλούν παιγνίδι των εκδοτών του. Επώαζον επί εβδομάδας την λύσιν Στεφανόπουλου».²² Χαρακτηριστική ως προς αυτό είναι η γελοιογραφία του Β. Μητρόπουλου στην «Ελευθερία» (10/8/1965): ο συντάκτης του Βήματος φαίνεται να σχεδιάζει το πρωτοσέλιδο της εφημερίδας με τίτλο «Γιατί η λύσις Στεφανόπουλου είναι καλή» όταν ένας πιτσιρικάς σπεύδει να τον ειδοποιήσει: «Αλλάξτε γρήγορα τίτλο, είμαστε πάλι με τον Παπανδρέου».

Σύμφωνα με τη διήγηση του πιο στενού συνεργάτη του, του Λ. Βοδένα ο Βελλίδης είχε ενοχληθεί από την αλλαγή στάσης του Λαμπράκη, που προφανώς κράτησε μόνο για λίγο τη γραμμή των αποστατών και επανήλθε στο «παπανδρεϊκό στρατόπεδο», φοβούμενος την κατάρρευση της κυκλοφορίας.

*«(...) ο Λαμπράκης, που προς στιγμή υποστήριξε τους αποστάτες, εγκατέλειψε την ομάδα Βελλίδη, Κόκκα. Ο Βελλίδης θύμωσε πολύ τότε. Κράτησε λίγο παραπάνω [τη γραμμή υπέρ των αποστατών], αλλά τελικά όταν είδε το κυκλοφοριακό κόστος, ξαναγύρισε κι αυτός στην οδό της καμήλας. Υπογείως όμως δούλεψε κατά του Γέρου».*²³

²⁰ Λιναρδάτος, ό.π. σ. 575

²¹ Ό.π. Τη Δευτέρα 9 Αυγούστου πλήθος νέων έχει κατακλύσει την οδό Χρ.Λαδά, την πλατεία Καρύτση και την ίδια τη λέσχη Φιλελευθέρων όπου θα γίνει η κρίσιμη συνεδρίαση της κοινοβουλευτικής ομάδας της Ε.Κ. (...) Ορισμένες ομάδες νέων της ΕΔΗΝ στρέφονται και προς τα γραφεία των εφημερίδων του συγκροτήματος Λαμπράκη και αποδοκιμάζουν. Καίνε ακόμα και φύλλα των *Νέων*. Ο Γ. Παπανδρέου στέλνει τον Ανδρέα- που όπως φαίνεται επηρεάζει αυτές τις ομάδες- στα γραφεία του *Βήματος* για να μιλήσει από εκεί στους διαδηλωτές.

Όπως διηγείται ο ίδιος ο Α. Παπανδρέου στο βιβλίο του *Η δημοκρατία στο απόσπασμα*, Καρανάση, 1974 σ. 264-265 «...με παρεκάλεσε ο πατέρας μου να παρέμβω και να καθησυχάσω τους διαδηλωτές. Πήγα στα γραφεία του Λαμπράκη και από το μπαλκόνι παρακάλεσα το πλήθος να διαλυθεί ήσυχα. Προσπαθούσαμε να αποφύγουμε ανοιχτή αναμέτρηση με τον Λαμπράκη».

Επίσης, βλ. Χρίστος Χριστοδούλου *Ο εκδότης Ιωάννης Βελλίδης. Περιδιάβαση στη ζωή του εκδότη Γιάννη Βελλίδη με οδηγό τον πιστό συνεργάτη του Λευτέρη Βοδένα*, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη, 1999 σ. 137

²² Εφημερίδα «Ελευθερία», 10/8/1965 http://www.nlg.gr/digitalnewspapers/ns/pdfwin_ftr.asp?c=64&pageid=41582&id=1&s=0&STEMTYPE=0&STEM_WORD_PHONETIC_IDS=ASYASdASZ&CropPDF=0

²³ Χριστοδούλου, ό.π., σ. 137

ΠΡΩΙΝΕΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ (περιλαμβάνονται οι εκδόσεις της Κυριακής)		
Ετήσια κυκλοφορία	1964	1965
ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ	20.140.564	21.048.514
ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ	3.815.181	2.456.291
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ	11.340.459	8.176.260
Η ΑΥΓΗ	8.486.902	8.341.760
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ	13.330.769	13.963.979
ΗΜΕΡΑ	2.188.908	4.788.902
ΤΟ ΒΗΜΑ	18.156.824	25.210.261
ΝΕΟΣ ΑΝΕΝΔΟΤΟΣ		1.615.504
ΣΥΝΟΛΟ	77.459.607	85601471
ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΕΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ (δεν περιλαμβάνονται οι εκδόσεις της Κυριακής)		
Ετήσια κυκλοφορία	1964	1965
ΑΘΗΝΑΙΚΗ	15.759.681	12.717.538
ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ	13.447.878	14.679.707
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ	3.710.100	5.294.940
ΕΘΝΟΣ	8.920.864	9.107.125
ΕΣΤΙΑ	2132819	1996626
Η ΒΡΑΔΥΝΗ	11.758.142	12.179.100
ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ	16.742.441	19.161.317
ΤΑ ΝΕΑ	47.738.373	56.611.577
ΝΙΚΗ	205399	
ΣΥΝΟΛΟ	120.415.697	131.747.930
Πηγή: ΕΙΗΕΑ, επεξεργασία δική μου		

Β' ΜΕΡΟΣ

Ο εκδότης Ιωάννης Βελλίδης αποτελεί μία σημαντική μορφή του ελληνικού Τύπου, ωστόσο μέχρι στιγμής δεν υπάρχει κάποια ολοκληρωμένη βιογραφία του. Το μόνο βιβλίο που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως τέτοιο είναι αυτό του Χρ. Χριστοδούλου στο οποίο ένας από τους πιο έμπιστους ανθρώπους του Βελλίδη, ο οδηγός του και έμπιστός του Λευτέρης Βοδένas, αφηγείται άγνωστες πτυχές της ζωής του εκδότη. Χωρίς να μπορούμε να υιοθετήσουμε τα όσα λέει, (αφού δεν υπάρχει τρόπος ελέγχου και επιβεβαίωσης της εγκυρότητας αυτών), οι εξομολογήσεις του Βοδένas έχουν ιδιαίτερη σημασία αφού πρακτικά αποτελούν μια από τις ελάχιστες μαρτυρίες που φωτίζει το πώς σκεφτόταν και ενεργούσε ο Βελλίδης τη συγκεκριμένη περίοδο. Μια άλλη πηγή είναι του Νίκου Βουργουντζή, που εκείνη την περίοδο εργαζόταν ως συντάκτης και αργότερα έγινε διευθυντής της εφημερίδας. Λέει λοιπόν, ο Βουργουντζής για τον εκδότη της «Μακεδονίας»

*«Κανείς δεν ήταν σε θέση να αντιληφθεί τι είχε ο Γιάννης Βελλίδης στο μυαλό του. Ήταν φίλος των Αμερικανών, αλλά με τις εφημερίδες του υποστήριζε το Κέντρο. Ήταν φανατικός αντικομμουνιστής αλλά οι εφημερίδες του, ορισμένες φορές, αλληθώριζαν προς την Αριστερά. Οι κόσμος τον θεωρούσε δημοκρατικό αλλά εκείνος είχε επαφές με τον βασιλιά».*²⁴

Ι. Η σχέση Βελλίδη –Παπανδρέου

Για τη σχέση του Βελλίδη με τον Γεώργιο Παπανδρέου ο πιο στενός του συνεργάτης, Λευτέρης Βοδένas, αναφέρει:²⁵

«Ο Παπανδρέου γνωριζόταν από παλιά με το Βελλιδείο και υπολόγιζε πάρα πολύ την επιρροή της Μακεδονίας στη Βόρεια Ελλάδα. Έλεγε μάλιστα ότι “ο Βελλίδης κρατάει στα χέρια του το ποσοστό που βγάζει πρώτο κόμμα”. Ο Γέρος λοιπόν ήρθε στα εγκαίνια των νέων γραφείων της “Μακεδονίας” το 1953. Βλεπόντουσαν έκτοτε συχνά με τον Βελλίδη και η σχέση τους έγινε πολύ στενή αργότερα επί “Ενώσεως Κέντρου”. Όμως εγώ πιστεύω ότι κατά βάθος ο Βελλίδης ήταν καχύποπτος, δεν είχε

²⁴ Βουργουντζής, XXXXXXXXXXXXXXXX

²⁵ Χριστοδούλου ό.π. σ.81

εμπιστοσύνη στο Γέρο. Αυτή η ιστορική διαπλοκή του Γάτου (σ.σ. το προσωνόμιο του Βελλίδη) με τον Γέρο, δεν έγινε ποτέ ό,τι η σχέση το με τον Σοφοκλή [Βενιζέλο]. Ούτε όταν ο Βελλίδης τον πρότεινε για πρόεδρο της Ενώσεως Κέντρου. Τον παραδεχόταν σαν ρήτορα, τον παραδεχόταν σαν πεπειραμένο, ηθικό, ακούραστο και χαλκέντερο πολιτικό».

II. Ο ρόλος του Βελλίδη στην ίδρυση της Ένωσης Κέντρου

Ο Βοδένας αναφέρεται με λεπτομέρειες σε ένα περιστατικό, του οποίου ήταν αυτόπτης μάρτυρας, αλλά το οποίο δεν έχει καταγραφεί στην επίσημη βιβλιογραφία (ή τουλάχιστον το αγνοεί η γράφουσα): το ρόλο του Βελλίδη στην ίδρυση της Ενώσεως Κέντρου. Μεταφέρω αυτούσιο το μεγαλύτερο μέρος του διαλόγου του Βοδένα με τον συγγραφέα του βιβλίου και διευθυντή της “Μακεδονίας” στο γραφείο των Αθηνών Χρ. Χριστοδούλου:

«Αυτή η ιστορία [η ίδρυση της Ενώσεως Κέντρου] ξεκίνησε από το Σοφοκλή Βενιζέλο και τον Βελλίδη από το 1956-'57 ήδη. Κρίθηκε ότι η χρονική στιγμή ήταν τότε κατάλληλη, αφ' ενός γιατί οι αυθαιρεσίες της κυβέρνησης άρχισαν να δημιουργούν δυσφορία στα κόμματα και τον λαό, αφετέρου γιατί τα εθνικά θέματα και ιδίως το Κυπριακό βρισκόταν σε αδιέξοδο. (...) Η εφημερίδα πήγαινε καλά αλλά τα εμπόδια δεν έπαυαν. Οι χωροφύλακες, οι εκοφίτες, οι παρακρατικοί, οι παραστρατιωτικοί κάνανε τη δουλειά τους, με αποκορύφωμα τα γεγονότα του '59, οπότε έγιναν απροκάλυπτες αγριότητες εις βάρος της ‘Μακεδονίας’. Ο Βελλίδης είπε ‘ως εδώ και μη παρέκει’. Και με την προτροπή του Βενιζέλου άρχισε να μπαίνει σε εφαρμογή ένα μεγάλο σχέδιο. Ο ίδιος άρχισε περιοδείες σε όλη τη Βόρεια Ελλάδα. Εγώ από κοντά. Πηγαίναμε από πόλη σε πόλη και βλέπαμε μία μία τις πολιτικές οργανώσεις των δημοκρατικών κομμάτων, τους βουλευτές, τους πολιτευτές, τα στελέχη και τους ψηφοφόρους σε κλειστές συγκεντρώσεις. Ταυτόχρονα άρχισε η ‘Μακεδονία’ την προβολή όλων αυτών των κινητοποιήσεων, τα παρουσίαζε δηλαδή σαν ειδήσεις. (...) τελικά κατάφερε εκεί γύρω στα τέλη του '57 αρχές του '58, δηλαδή με σκληρή δουλειά δύο χρόνων σχεδόν, να φέρει κοντά τον κόσμο του Κεντρώου χώρου. Έλεγε ο Βελλίδης “Να βάλλουμε όλοι μια πλάτη, να

μπορέσουμε να αντιμετωπίσουμε αυτή τη λαίλαπα”. Μια πλάτη. Έτσι έλεγε τη συσπείρωση». ²⁶

«Βενιζέλος, Παναγδρέου, Στεφανόπουλος, Μπαλτατζής, Μαύρος, Μαρκεζίνης, Παπαπολίτης ήταν τακτικοί συνομιλητές του. Έτσι φτάσαμε στο καλοκαίρι του '58, και σε μια συνάντηση στο σπίτι του Χαράλαμπου Τυπάλδου καταστρώθηκε το τελικό σχέδιο. Πως θα μαζεύονταν οι βασικοί πολιτικοί αρχηγοί κάπου έξω από την Ελλάδα για να φτιάξουν τον νέο πολιτικό οργανισμό. Ο Βελλίδης ήταν εκείνος που ζήτησε να γίνει η συνάντηση εκτός Ελλάδας, διότι τότε τον παρακολουθούσε η ΚΥΠ, όπως και τους άλλους φαντάζομαι». ²⁷

Αντίστοιχη εικόνα μεταφέρει και ο Βουργουντζής αναδεικνύοντας τον Σοφοκλή Βενιζέλο και τον Ιωάννη Βελλίδη ως πρωτεργάτες του εγχειρήματος της Ε.Κ.:

«Ο Γιάννης Βελλίδης είχε στο νού του ένα σχέδιο, η εφαρμογή του οποίου θα αποδυνάμωνε την ισχύ της Δεξιάς παράταξης. Συγκεκριμένα σκόπευε να επιτύχει τη συγχώνευση όλων των δυνάμεων του Κέντρου, που θα αποτελούσε το αντίβαρο στην πλάστιγγα των συσχετισμών». ²⁸

«(...)στις αρχές του 1958 με προτροπή του Βενιζέλου και με τη δική του μεθοδικότητα ο Βελλίδης έθεσε το σχέδιο για την ίδρυση της Ένωσης Κέντρου». ²⁹

Σύμφωνα με τη διήγηση του Βοδένα το ταξίδι στην Ελβετία μεθοδεύτηκε ως εξής: ο Στεφανόπουλος χρησιμοποίησε το πρόσχημα ότι θα έκανε ιατρικές εξετάσεις στο Παρίσι, ο Μαρκεζίνης ότι θα συναντούσε ξένους οικονομολόγους στην Αγγλία, ο Βελλίδης ότι πήγε στο Παρίσι για το Salon d'auto του Σεπτεμβρίου. Ο Γεώργιος Παπανδρέου δεν ήρθε σε εκείνη τη συνάντηση, αλλά φαίνεται ότι είχε στείλει «άγρυπνο» μάτι τον δημοσιογράφο της «Αθηναϊκής» και βουλευτή της ΕΠΕΚ Ηλία Μπρεδήμα να παρακολουθεί τον Βενιζέλο και τον Βελλίδη, για να είναι σίγουρος για τα όσα επρόκειτο να διαμειφθούν στη

²⁶ ό.π. σ. 115

²⁷ ό.π. σ. 116

²⁸ Βουργουντζής ό.π. σ. 211

²⁹ Βουργουντζής ό.π. σ.310

Λοζάνη.³⁰ Οι συζητήσεις (στις οποίες μετείχαν οι Βενιζέλος, Στεφανόπουλος, Μαρκεζίνη από πολιτικούς και μόνος από εκδότες ο Ιωάννης Βελλίδης) κράτησαν τρεις μέρες:

«Την πρώτη μέρα μίλησε ο Βελλίδης, που έκανε μια μεγάλη ανάλυση των δεδομένων, ποια ήταν δηλαδή η κατάσταση. Μίλησε κάπου τρία τέταρτα. (...) Εγώ ήμουν μέσα στην αίθουσα και κρατούσα σημειώσεις.(...) η βασική πρόταση ήταν, θυμάμαι, να έχουν από κοινού οι τρεις αρχηγοί την πολιτική γραμματεία του νέου κόμματος. Ο Παπανδρέου θα ήταν ο Πρόεδρος. Αυτό ήταν σαφές.

Από την πλευρά του ο Βουργουντζής περιγράφει ότι:

*«ο Μαρκεζίνης φάνηκε πως δυσσαρεστήθηκε. Στράφηκε προς τον Βελλίδη και του είπε ‘Θα βάλεις πρόεδρο τον Παπανδρέου;’ Ο ‘Γάτος’ γέλασε. ‘Μα αυτόν τον θέλουμε για ντελάλη’ απάντησε».*³¹

*Ο Μαρκεζίνης, που είδε που πήγαινε το πράμα, όντας δεξιός άλλωστε, διαφώνησε ριζικά. Είπε ότι αυτός έπρεπε να αναλάβει την πολιτική γραμματεία, όπως επίσης και την οικονομική διαχείριση. (...) Ο Σοφοκλής ανέλυσε τότε το σχέδιο σύμφωνα με το οποίο τα κόμματα που θα συμμετείχαν θα γινόταν ένας ενιαίος δημοκρατικός πολιτικός οργανισμός. (...) Ο Μαρκεζίνης ξανάθεσε τους όρους του και τότε του λέει ο Βενιζέλος ‘Ρε Σπύρο, δηλαδή θα σε πάρουμε σώγαμπρο και θα μας κάνεις κουμάντο;». Ο Βελλίδης για να σώσει την κατάσταση- αν και δεν τον ήθελε τον Μαρκεζίνη πρότεινε μια συμβιβαστική λύση».*³²

Τελικά ο Μαρκεζίνης αποφάσισε να αποχωρήσει και τον μετέφερε ο Βοδένας, κατ’ εντολή του Βελλίδη, στο αεροδρόμιο της Γενεύης.

«Οι υπόλοιποι καθίσανε και φτιάξανε ένα πρακτικό και συμφωνήσανε. Τι συμφωνήσανε; Να είναι Πρόεδρος του νέου κόμματος ο Γεώργιος Παπανδρέου. Έτσι γεννήθηκε η Ένωση Κέντρου στη Λοζάνη τον Σεπτέμβριο του 1958».

³⁰ Χριστοδούλου ό.π. σελ. 117 κ.εξ.

³¹ Βουργουντζής, ό.π. σ.311

³² Χριστοδούλου, ό.π.

«Τα προσχήματα κρατήθηκαν μέχρι τέλους. Ο Βενιζέλος και ο Βελλίδης ανέθεσαν τηλεφωνικώς στον Άγγελο Τσουκαλά (σ.σ. πρώην δήμαρχο Αθηναίων) να ενημερώσει τον Γέρο. Ανέβηκε στο Καστρί ο Τσουκαλάς και είπε στο Γέρο τα καθέκαστα ο οποίος απάντησε «Μετά χαράς». Όταν γύρισαν οι τρεις συνωμότες στην Αθήνα του παρέδωσαν και επίσημα το πρακτικό και άρχισαν οι διαβουλεύσεις που σήμαιναν την αλλαγή του πολιτικού σκηνικού στην Ελλάδα. Μέσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα είχαν προσχωρήσει όλα τα κόμματα του κεντρώου, κεντροαριστερού χώρου και η Ένωση Κέντρου άρχισε σαν σίφουνας να εδραιώνεται απ' άκρου σ' άκρο της Ελλάδας. Η επιτυχία της ήταν κάτι το ανεπανάληπτο. Σάρωσε τα πάντα. Τότε ξέσπασαν τα επεισόδια σε βάρος της «Μακεδονίας». Οι Ερετζήδες δεν μπορούσαν να πιστέψουν ότι ο Βελλίδης κατάφερε να δημιουργήσει αντίπαλο δέος στο κόμμα τους».³³

Η Ένωση Κέντρου ιδρύθηκε στις 19 Σεπτεμβρίου 1961. Το γεγονός είχε πολύ θετικό αντίκτυπο για τη «Μακεδονία», που έφτασε να πουλά 30.000-35.000 φύλλα από την Καρδίτσα μέχρι τον Έβρο και άλλα τόσα στην πόλη της Θεσσαλονίκης, ενώ ανάλογη αύξηση είχαν όλες οι εφημερίδες του κεντρώου χώρου («Νέα», «Ελευθερία», «Αθηναϊκή», «Έθνος»)³⁴ Όμως, το 1964, «η Ένωση Κέντρου δεν προχωρούσε όπως την είχαν σχεδιάσει οι Βενιζέλος, Βελλίδης και Στεφανόπουλος».³⁵ Σύμφωνα με τα όσα αναφέρει ο Βουργουντζής στο *Τελευταίο Χειρόγραφο*:

«Η Ένωση Κέντρου, με ανύπαρκτη ιδεολογική ενότητα, ουσιαστικά δημιούργημα συμβιβασμού, επόμενο ήταν να μην ικανοποιεί τις απαιτήσεις για την εύρυθμη διακυβέρνηση της χώρας. Μεταξύ άλλων η απόρριψη του σχεδίου Άτσεσον για το κυπριακό, που αποτελούσε ιδανική λύση προκάλεσε έντονο σκεπτικισμό. Ο «Γάτος» (σ.σ. το προσωνύμιο του Βελλίδη) παρακολουθούσε τις εξελίξεις και προβληματιζόταν. Από τη Θεσσαλονίκη ή την Αθήνα συγκεντρώνονταν οι πληροφορίες στο γραφείο του όπου τις ανέλυε με τους συνεργάτες του (...)

³³ ό.π. σελ 118 κ.εξ.

³⁴ ό.π. σ.122

³⁵ Βουργουντζής XXXXXXXXXXXXX

III. Η στάση του Βελλίδη κατά την Αποστασία

Τι στάση κράτησε στα «Ιουλιανά» ο άνθρωπος που πρωτοστάτησε στη δημιουργία της Ενώσεως Κέντρου; Ο πιστός συνεργάτης του Βελλίδη Λ. Βοδένας κάνει λόγο για:

«ορόσημο της δεκαετίας για το συγκρότημα Βελλίδη γιατί «αυτός ο κολοσσός με τις δημοκρατικές περγαμηνές στήριξε την Αποστασία. Έγινε πιο αντιδραστικός από τους αντιδραστικούς»»³⁶

Από την πλευρά του, ο Νίκος Βουργουντζής θυμάται:

«Ο Γιάννης Βελλίδης είχε δώσει οδηγίες σε έναν από τους πολιτικούς συντάκτες της εφημερίδας για τη θέση που έπρεπε να τηρήσει: “Ο Γέρος έχει χάσει τη δύναμη που του δώσαμε εμείς. Επιπλέον έχει να αντιμετωπίσει δύο προβλήματα, το γιο του και τους κομμουνιστές. Αυτοί τον στηρίζουν και αντίστροφα στηρίζονται από αυτόν. Αλλά ο γιος του και οι κομμουνιστές αν έρθουν στα πράγματα, θα οδηγήσουν την Ελλάδα στο χάος. Μερικά ‘παιδιά’ από έξω τα γνωρίζουν αυτά και σκέφτονται να βάλουν στο παιχνίδι τους στρατηγούς για να βρει η χώρα την ηρεμία της. Τι είναι αυτές οι κραυγές στους δρόμους; ‘ένα ένα τέσσερα’; Είναι κατάσταση αυτή; Θα ρίξουμε, λοιπόν, το Γεώργιο Παπανδρέου για να έρθει άλλη κυβέρνηση που θα βάλει τα πράγματα στη θέση τους”»³⁷

Για το ίδιο θέμα διαβάζουμε στη συνέντευξη – εξομολόγηση στον Χρ. Χριστοδούλου:

«Από ένα σημείο και μετά ο Βελλίδης πίστεψε, ή τον έπεισαν, ότι ο Γέρος με τον εκδημοκρατισμό που εφαρμόζε και τα φιλολαϊκά μέτρα που έπαιρνε, θα τ’άβρισκε με την Αριστερά. Λάβε υπόψη σου δε, ότι δεν υπήρχαν πλέον δύο μεγάλοι πολιτικοί παράγοντες τότε: ο Βενιζέλος και ο Καραμανλής. Ο θάνατος του Βενιζέλου ιδίως τον ψάρωσε. Έχασε έναν καλό φίλο αλλά και έναν πολιτικό που ήταν σύμβουλός του. Τον εμπιστευόταν απόλυτα, τυφλά. (...) Από κει και πέρα πέρασαν θεοί και δαίμονες για να πείσουν τον Γάτο ότι ήταν θέμα χρόνου ο Παπανδρέου να τα βρει με τους κομμουνιστές. Όλοι δούλευαν προς αυτή την κατεύθυνση. Να στρέψουν τον Βελλίδη- και άλλους φυσικά- κατά του Παπανδρέου.

³⁶ Χριστοδούλου ό.π. σ.135

³⁷ Βουργουντζής, ό.π. σ. 334

(...) Το τι περνούσε από το γραφείο της Μητροπόλεως δε λέγεται. Διπλωμάτες, στρατιωτικοί, βουλευτές, πολιτευτές. Φυσικά και ο ξένος παράγων. (...) Ο Σωσσίδης πχ, ένας από τους πιο ικανούς διπλωμάτες, άνθρωπος όμως των ανακτόρων, επίσης ο Αχιλλέας Μπουντουβής που ήταν πρώην γραμματέας του Στέφανου Στεφανόπουλου. Οι στρατηγοί Τσολάκας και Γεννηματάς. Ο Πέτρος Γαρουφαλλιάς, ο Παπαλαζάρου, ο Μανωλόπουλος, ο Τζον Πάππας... «³⁸

Πως εξηγείται αυτή η μεταστροφή του Βελλίδη; Κατά τον Βοδένα, λόγω της «κομμουνιστοφοβίας» του Βελλίδη.

«Νομίζεις ότι ήταν δύσκολο να σπείρουν ζιζάνια, και στο κεφάλι του Βελλίδη ακόμα. Εκείνη την εποχή είχε στηθεί ολόκληρο σκηνικό. Υπόθεση Ασπίδα, υπόθεση με τα σαμποτάζ στον Έβρο, υπόθεση Καρφίτσα, κυπριακό, ελληνοτουρκικά. Γινόταν χαμός. Κι αυτό το βιολί δεν κράτησε ένα μήνα. Κράτησε 3-4 χρόνια. (...) Για τον Βελλίδη ο εφιάλτης ήταν ένας τρίτος γύρος αναμέτρησης Αριστεράς-Δεξιάς. Ε. όπως για να αποφευχθεί κάτι τέτοιο μόχθησε με τον Βενιζέλο και τον Παπανδρέου να ρίξει την ΕΡΕ και να γίνει η Ένωση Κέντρου, να αποφύγει ο τόπος μια νέα εμφύλια σύγκρουση, έτσι για τον ίδιο σκοπό συνήργησε στην αποστασία. Έτσι νομίζω εγώ. Αλλά έτσι στρώθηκε με ροδοπέταλα ο δρόμος της χούντας. Όταν το είδε ως γεγονός πια, τον άκουσα που είπε στον Μπουντουβή: “Δεν έπρεπε να τον φάμε τον Γέρο Αχιλλέα”».³⁹

Όταν ο Παπανδρέου διαπίστωσε την μεταστροφή του Βελλίδη (χωρίς να προσδιορίζεται αυτό χρονικά ούτε από τον Χρ. Χριστοδούλου, ούτε από τον Λ. Βοδένα, αλλά από τα λεγόμενα του τελευταίου συνάγουμε ότι αυτό θα πρέπει να είχε συμβεί πριν από τον Ιούλιο του 1965):

«τον αναζητούσε στα τηλέφωνα αλλά είχαν εντολή να μην τον συνδέω. Έλεγα διάφορα παραμύθια. Τότε ήταν που σε μια συνάντησή τους ο Γέρος είπε στο Βελλίδη “Γιάννο, στα προφορικά πας καλά, αλλά στα γραπτά όχι” Γίνανε τότε παρασκήνια βυζαντινά που ακόμη κι εγώ αγνοώ

³⁸ ό.π.

³⁹ ό.π. σ.136

την έκτασή τους γιατί γίνονταν εκτός εφημερίδας. Έτσι φτάσαμε στα Ιουλιανά που κάψανε τις εφημερίδες».⁴⁰

Ο Βοδένας ισχυρίζεται ότι υπήρξε αυτόπτης μάρτυρας δύο σκηνών που, αν όντως συνέβησαν, παρουσιάζουν εξαιρετικό ενδιαφέρον. Στο ερώτημα του Χρ. Χριστοδούλου για το τι ξέρει ο ίδιος για τον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίστηκε η συμμετοχή των αποστατών, απαντά:

«Μια μέρα (σ.σ. δεν προσδιορίζει το πότε) ανέβηκα στον 7^ο όροφο της οδού Φιλελλήνων 1 και πήρα κάτι δέματα. Ήταν δέματα σε καζανόκολλα που λέμε. Σε καφέ χαρτί. Τα πήρα από τα γραφεία της ΕΣΣΟ Πάπας που ήταν εκεί και τα κατέβασα στα γραφεία της “Μακεδονίας” που ήταν στον δεύτερο όροφο. Από εκεί πέρασαν κάποιοι βουλευτές και τα πήραν. (...) δεν ξέρω τι περιείχαν, δεν τα άνοιξε κανείς. Όλοι αυτοί προσχώρησαν στην κυβέρνηση Στεφανόπουλου».⁴¹

Φημολογία περί πιθανού χρηματισμού αναπτύσσεται ήδη από την πρώτη κυβέρνηση των αποστατών, την κυβέρνηση Νόβα (στην οποία σημειωτέον συμμετείχε ο στενός φίλος του Βελλίδη Γ. Μπακατσέλος). Ο Λιναρδάτος παρατηρεί ότι σχεδόν όλοι όσοι «αποστατούν» παίρνουν αμέσως υπουργείο - και επειδή κανένας δεν είχε το θάρρος να εξηγήσει εγκαίρως στο λαό τους λόγους της διαφωνίας του με τον αρχηγό του κόμματος του και να παραμείνει ανεξάρτητος- η αποστασία παρουσιάζεται (άσχετα και από τις φήμες και πληροφορίες για μεγάλα χρηματικά ποσά που μοιράζονται ως αντάλλαγμα) σαν μια άθλια επιχείρηση συναλλαγής και εξαγοράς συνειδήσεων.⁴² Το δεύτερο περιστατικό που διηγείται ο Βοδένας έρχεται να ενισχύει τη φημολογία περί πιθανού χρηματισμού αλλά και την εμπλοκή του ελληνοαμερικανού επιχειρηματία Τομ Πάπας⁴³

«(...) τη μέρα που γινόταν χαμός από διαδηλώσεις στο Σύνταγμα με τους Λαμπράκηδες και τον Μίκη Θεοδωράκη επικεφαλής, ήρθαν στο γραφείο

⁴⁰ ό.π σ.137

⁴¹ ό.π. σ.138

⁴² Λιναρδάτος σ.549

⁴³ Ένα ενδιαφέρον ρεπορτάζ για τη ζωή του Τομ Πάπας, με αναφορά και τα συμφέροντά του που εξυπηρετούσε η απομάκρυνση του Παπανδρέου από την εξουσία είναι αυτό του Μ. Καρασαρίνη που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό της εφημερίδας «Το Βήμα» ΒΗΜΑΜΕΝ 30/7/2012. <http://www.tovima.gr/vimamen/guys/article/?aid=468973>

του Βελλίδη ο Τζώνης Σωσσίδης, ο Αχιλλέας Μπουντουβής, ο Κώστας Μητσοτάκης και ο Γιώργος Μπακατσέλος. Μου λέει ο Βελλίδης “Ανέβα πάνω και πες στον κύριο Τομ να κατέβει”. Εννοούσε τον Τομ Πάπας. Ανέβηκα πράγματι και του είπα ότι περιμένανε κάτω. Τον συνόδεψα μέχρι το γραφείο του Βελλίδη. Οπότε τραβώντας τη συρτή πόρτα που είχε το γραφείο του για να την κλείσω ακούω τον Τομ Πάπας που έλεγε φοβερά εκνευρισμένος “Φάιβ μίλιον, φάιβ μίλιον” δείχνοντας την παλάμη του με τα πέντε δάχτυλα». ⁴⁴

Για το ίδιο θέμα, ο Βουργουντζής αναφέρει συνάντηση Βελλίδη-Μητσοτάκη εκείνη την περίοδο, χωρίς όμως να προσδιορίζει την ακριβή ημερομηνία:

«Ακόμα και τον Κωνσταντίνο Μητσοτάκη τον άφησε να περιμένει ένα τέταρτο της ώρας στο σαλόνι της “Μακεδονίας”, όταν επρόκειτο να εγκαταλείψει τον Γεώργιο Παπανδρέου, στην περίοδο της αποστασίας. Ήταν η εποχή που οι οπαδοί της Ένωσης Κέντρου έκαιγαν στους δρόμους τη “Μακεδονία”, το “Βήμα” και την “Ελευθερία”». ⁴⁵

IV. Βελλίδης και Στεφανόπουλος

Η λύση Στεφανόπουλου φαίνεται ότι είχε πέσει στο «τραπέζι» πολύ νωρίτερα από τις 17 Σεπτεμβρίου 1965 οπότε ο τελευταίος σχημάτισε κυβέρνηση. Όπως αναφέρεται σε απόρρητο τηλεγράφημα της CIA με τον τίτλο «Σχέδια του βασιλέως Κωνσταντίνου να εξαναγκάσει σε παραίτηση τον πρωθυπουργό Παπανδρέου», με ημερομηνία 21 Ιανουαρίου 1965, που αποκάλυψε η εφημερίδα «Τα Νέα» ⁴⁶:

«Ο βασιλεύς Κωνσταντίνος σχεδιάζει να ασκήσει πίεση, χωρίς όμως να απαιτήσει, στον Έλληνα πρωθυπουργό Γεώργιο Παπανδρέου να

⁴⁴ Χριστοφούλου ό.π. σ. 138.

Με βάση την ισοτιμία 1 δολάριο=30 δραχμές που ίσχυε την περίοδο 1953-1971 (βλ. Σαχινίδης, Φίλιππος, «Το συναλλαγματικό καθεστώς της Ελλάδος: Από την πρόσδεση της δραχμής στο δολάριο μέχρι την Ο.Ν.Ε.» <http://www.uadphilecon.gr/UA/files/135728901.pdf>) το «φάιβ μίλιον» του Πάπας, αν επρόκειτο για δραχμές, ισοδυναμεί με 150.000 δολάρια. Για το ίδιο θέμα ο Ραφαηλίδης κάνει λόγο για «ταρίφα» μεταξύ 100.000 και 200.000 δολαρίων της εποχής κατ' άτομο. Βλ. Βασίλης Ραφαηλίδης, *Ιστορία (κωμικοτραγική) του νεοελληνικού κράτους*, Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου, Αθήνα 1993, σ. 404. Το ίδιο ποσό, 5 εκατομμύρια δραχμές, αναφέρει και ο Γιώργος Πέτσος ότι προσφέρθηκε στον πατέρα του βουλευτήτη Ε.Κ. Βαγγέλη Πέτσο, από έναν βουλευτή Πειραιά και έναν εφοπλιστή. Βλ. Λιναρδάτος σ. 588

⁴⁵ Βουργουντζής, ό.π., σ. 334

⁴⁶ «Το Βήμα», 11/5/2008 <http://www.tovima.gr/relatedarticles/article/?aid=188698>

παραιτηθεί στο εγγύς μέλλον, πιθανόν περί τα τέλη Φεβρουαρίου 1965 (...) Ως διάδοχο του Παπανδρέου - η τελική επιλογή είναι ακόμη αδιαμόρφωτη - ο βασιλεύς φαίνεται ότι έχει αποφασίσει υπέρ του νυν αντιπροέδρου της κυβερνήσεως Στέφανου Στεφανόπουλου, από τον οποίο εξήτησε να βολιδοσκοπήσει κύρια στελέχη της ΕΚ και της ΕΡΕ προκειμένου να εκτιμήσει το σύνολον των δυνάμεων που θα διέθετε ο Στεφανόπουλος για τον σχηματισμό κυβερνήσεως».

Το τηλεγράφημα της CIA, το οποίο έχει λογοκριθεί προτού δοθεί στη δημοσιότητα και έχει καλυφθεί με ταινία λογοκρισίας ο τόπος και η ημερομηνία της πληροφορίας καθώς και το όνομα της πηγής των πληροφοριών, είναι αντίγραφο του πρωτοτύπου που βρίσκεται στα αρχεία της προεδρικής βιβλιοθήκης «Λίντον Τζόνσον», ο οποίος ήταν πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών την εποχή εκείνη. Σύμφωνα με το αποκαλυπτικό αυτό τηλεγράφημα, το οποίο επιβεβαιώθηκε πλήρως από τις μετέπειτα εξελίξεις.

«Τα σχέδια του βασιλέως να εξαναγκάσει σε παραίτηση τον Παπανδρέου περιλαμβάνουν μια σειρά επιθέσεων εναντίον του πρωθυπουργού και του υιού του Ανδρέα, μέσω του Πάνου Κόκκα», του εκδότη της εφημερίδας «Ελευθερία» που στήριζε ανοιχτά τον Κ. Μητσοτάκη. Το τηλεγράφημα προειδοποιεί ότι «οι επιθέσεις από την εφημερίδα του Κόκκα "Ελευθερία" θα αρχίσουν σε δύο ή τρεις εβδομάδες» και ότι «ο βασιλεύς θέλει να καταστρέψει την εικόνα του Παπανδρέου με τις επιθέσεις αυτές».

Σε ένα άλλο αποχαρακτηρισμένο (αν και όχι πλήρως) τηλεγράφημα της πρεσβείας των ΗΠΑ στην Αθήνα, με ημερομηνία αποστολής 23/7/1965 αναφέρεται ονομαστικά και η εφημερίδα «Μακεδονία» που μαζί με τις εφημερίδες του ΔΟΛ μπορούν να επιβάλλουν στον Παπανδρέου να αποδεχτεί τη λύση Στεφανόπουλου.⁴⁷ Ο αποστολέας του ενημερώνει την Ουάσιγκτον ότι η κατάσταση δεν έχει εξελιχθεί σε τέτοιο σημείο που η στάση των ΗΠΑ μπορεί να έχει αποφασιστικό ρόλο και σημειώνει ότι προς το παρόν η πρεσβεία τηρεί διακριτική στάση και

«Σε συνθήκες όπου αισθανθήκαμε ότι ίσως να βοηθούσε, εκφράσαμε ιδιωτικώς απόψεις ότι η λύση Νόβα, αν και όχι πολλά υποσχόμενη, τουλάχιστον έχει κάποιους φανερούς οπαδούς και δεν θα έπρεπε να εγκαταλειφθεί πρόωρα».

Αναφορικά με τη λύση Στεφανόπουλου

*«προσέξαμε ότι αυτή η φόρμουλα εξαρτάται από τη βούληση του Στεφανόπουλου και ορισμένων άλλων ηγετικών στελεχών της Ε.Κκαι ιδιαίτερα εφημερίδων όπως «Το Βήμα», «Τα Νέα» και «Μακεδονία» να την επιβάλλουν στον Παπανδρέου ή να συνεχίσουν χωρίς αυτόν. Εκτός εάν (και μέχρι να) υπάρξουν αυτές οι προϋποθέσεις, θα ήταν επικίνδυνο να εγκαταλείψουμε τον Νόβα. Σε επίπεδο αρχών δεν έχουμε καμία αντίρρηση για τον Στεφανόπουλο ή το «σχέδιο Στεφανόπουλου», το οποίο θεωρητικά θα διαφύλαττε σε μεγαλύτερο βαθμό την ενότητα μεταξύ της Ε.Κ».*⁴⁸

Στις 26 Ιουλίου, (λίγο πριν εμφανιστεί ο Νόβας ενώπιον της Βουλής για να ζητήσει ψήφο εμπιστοσύνης) οι πρώην υπουργοί Στ. Στεφανόπουλος, Η. Τσιριμώκος, Π. Κατσώτας και Σ. Παπαπολίτης και οι εκδότες Χρ. Λαμπράκης του «Βήματος» και των «Νέων», Ι. Παπαγεωργίου της «Αθηναϊκής» και Ι. Βελλίδης της «Μακεδονίας» υπογράφουν πρωτόκολλο για συμβιβαστική λύση στην κρίση, με εντολή στον Στεφανόπουλο.⁴⁹ Ο Γ. Παπανδρέου δεν αγνοεί

⁴⁷ Foreign Relations Of The United States, 1964–1968 Volume Xvi, Cyprus; Greece; Turkey, Document 200 <http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v16/d200> (Μετάφραση δική μου).

⁴⁸ ό.π.

⁴⁹ Λιναρδάτος, ό.π., σ. 562-563 Δύο ημέρες μετά την υπογραφή του πρωτοκόλλου ο Τσιριμώκος εμφανίζεται στη Θεσσαλονίκη και βγάζει διάπυρους λόγους υπέρ του Γεωργίου Παπανδρέου.

βέβαια αυτές τις παρασκηνιακές κινήσεις αλλά για την ύπαρξη του πρωτοκόλλου μαθαίνει στις 17 Αυγούστου:

«(...) πληροφορηθήκαμε πως οι Στεφανόπουλος, Τσιριμώκος, Λαμπράκης, Βελλίδης, Παπαγεωργίου και μερικοί άλλοι είχαν υπογράψει πρωτόκολλο, πολύ νωρίτερα, στις 26 Ιουλίου, με το οποίο ζητούσαν από το βασιλιά να δεχθεί την παραίτηση του Νόβα και να δώσει την εντολή, όχι στον αρχηγό, αλλά στο κόμμα της Ένωσης Κέντρου. Η Ένωση Κέντρου τότε θα προχωρούσε στην επεξεργασία λύσης αποδεκτής εκ μέρους του βασιλιά και μ' αυτό τον τρόπο θα έπαιρνε τέλος η διαμάχη ανάμεσα στο παλάτι και τον Παπανδρέου».⁵⁰

Στις 29 Ιουλίου συνέρχεται η κοινοβουλευτική ομάδα της Ε.Κ. και συντάσσεται πρωτόκολλο περί της καταψήφισης της κυβέρνησης Νόβα (με 143 υπογραφές σε σύνολο 149 βουλευτών), στις 30 Ιουλίου ο Νόβας εμφανίζεται στη Βουλή αλλά ελλείπει απαρτίας («η κυβέρνηση δεν έτυχε της ψήφου εμπιστοσύνης και βρισκόμαστε ενώπιον κυβερνητικής κρίσεως» διαπιστώνει ο προεδρεύων της συνεδρίασης Εμ. Μπακλατζής) η συνεδρίαση διακόπτεται για τις 2 Αυγούστου. Ακολουθούν θυελλώδεις συζητήσεις που καταλήγουν σε καταψήφιση της κυβέρνησης Νόβα τις πρώτες πρωινές ώρες της 5^{ης} Αυγούστου.⁵¹ Στις 6 Αυγούστου ο βασιλιάς βλέπει κατ' ιδίαν τους αρχηγούς των κομμάτων, αλλά και στελέχη της Ε.Κ. που παρελαύνουν από τα ανάκτορα. Στο μεταξύ οι εφημερίδες δημοσιεύουν πληροφορίες ότι την εντολή θα πάρει ο Στεφανόπουλος, που θα ζητήσει την έγκριση του κόμματός του.⁵² Τόσο ο Στεφανόπουλος όσο και ο Τσιριμώκος δηλώνουν ότι εισηγήθηκαν στο βασιλιά να δοθεί εντολή στον Γ. Παπανδρέου ή να γίνουν εκλογές, αλλά είναι φανερό ότι και οι δύο προσπαθούν να προετοιμάσουν συμβιβασμό.⁵³

Το βράδυ της Παρασκευής 6 Αυγούστου, η ομάδα που υπέγραψε το «πρωτόκολλο» με ελαφρώς τροποποιημένη σύνθεση (Στεφανόπουλος,

⁵⁰ Ανδρέας Παπανδρέου *Η δημοκρατία στο απόσπασμα*, Καρανάση, 1974, σ. 263

⁵¹ Λιναρδάτος, ό.π. σ. 565 κ.εξ.

⁵² ό.π. σ. 572

⁵³ ό.π. σ. 573

Τσιριμώκος, Παπαπολίτης και Μπαλτατζής και οι εκδότες Λαμπράκης, Βελλίδης, Παπαγεωργίου) επισκέπτεται τον Γ. Παπανδρέου στο Καστρί.⁵⁴ Οι τρεις υπουργοί εκτός του Μπαλτατζή και οι τρεις εκδότες προσπαθούν να πείσουν τον Γ. Παπανδρέου, αφού ο βασιλιάς δεν δέχεται ούτε να δώσει στον αρχηγό της Ε.Κ. την εντολή ούτε άμεσα εκλογές, να υποστηρίξει κυβέρνηση Στεφανόπουλου και ο ίδιος να κρατήσει την αρχηγία του κόμματος.⁵⁵ Όπως αφηγείται ο Α. Παπανδρέου:

«Τις πρωινές ώρες άρχισε η προετοιμασία του επόμενου βασιλικού πραξικοπήματος. Ο εκδότης του “Βήματος” και των “Νέων” Χρήστος Λαμπράκης, ετοίμαζε την επόμενη φάση σε στενή συνεργασία με τον εκδότη της “Μακεδονίας” Γιάννη Βελλίδη. Αλλά ο Λαμπράκης ήταν πολύ προσεκτικός στις κινήσεις του. Το δημοσιογραφικό του συγκρότημα είχε αποκτήσει πρωτοφανή αύξηση κυκλοφορίας, σε βάρος της “Ελευθερίας” που είχε κυριολεκτικά καταρρεύσει κυκλοφοριακά εξαιτίας της ανοιχτής υποστήριξης που έδωσε στον Μητσοτάκη και στην κυβέρνηση Νόβα. Δημόσια, λοιπόν, δεν τόλμησε ο Λαμπράκης ν’ αποκλίνει από τη γραμμή του Γεωργίου Παπανδρέου. Παρασκηνιακά όμως προωθούσε άλλη λύση, την εξής: Ο Παπανδρέου, αναγνωρίζοντας το αδιέξοδο στο οποίο έφθασαν οι σχέσεις του με το βασιλιά, θα περιοριζόταν στο ρόλο του αρχηγού του κόμματος, ενώ ο Στεφανόπουλος θ’ αναλάμβανε την πρωθυπουργία με την έγκριση και υποστήριξη του Παπανδρέου. Έτσι, “και η πίτα σωστή και ο σκύλος χορτάτος”. Και η Ένωση Κέντρου θα διατηρούσε την ενότητά της, και ο βασιλιάς θα ’μενε ικανοποιημένος».⁵⁶

(...) Φυσικά, η τρίτη λύση ήταν η πρόταση του Λαμπράκη. Αλλά ο Παπανδρέου έμεινε αμετάπειστος. Τους απάντησε ξεκάθαρα και με αποφασιστικό τόνο: “Η κυβέρνηση Νόβα υπήρξε σφάλμα, αλλά η τρίτη λύσις που μου προτείνετε θα είναι έγκλημα. Το θέμα δεν είναι τι θα κάμη ο βασιλεύς, αλλά τι θα κάνωμεν ημείς”.⁵⁷

⁵⁴ ό.π. σ.574

⁵⁵ ό.π. σ.574

⁵⁶ Παπανδρέου, ό.π., σ. 262 κ.εξ.

⁵⁷ ό.π.

Την ώρα που οι εκδότες είναι στο Καστρί προσπαθώντας να πείσουν τον Γ. Παπανδρέου να δεχτεί τη λύση Στεφανόπουλου στις εφημερίδες τους προετοιμάζονται τα κυριακάτικα φύλλα. Όπως αναφέρεται σε ρεπορτάζ της «Ελευθερίας», που κυκλοφόρησε την Τρίτη 10 Αυγούστου:

*«Την παρασκηνιακή δραστηριότητα των τριών εκδοτών εφημερίδων ανέκαλυπτε έξαλλος κατ' αρχάς ειδησεογραφία και αρθρογραφία των υπέρ του κ. Παπανδρέου και εναντίον της κυβερνήσεως Νόβα, τας δε τελευταίας ημέρας δειλή προβολή του συνθήματος «Λύσιν εκ της Ενώσεως Κέντρου». Αλλά αι πρώται πληροφορίες περί της παρασκηνιακής δραστηριότητας των προσκάλεσαν την νύκτα του Σαββάτου εκδηλώσεις διαμαρτυρίας από το πλήθος το οποίον συνεγκεντρώθη έξωθι των γραφείων του «Συγκροτήματος», το οποίον κατεδίκάζε την παρασπονδίαν του εκδότη. Προς καθυσύχασιν των διαμαρτυρομένων η επιχείρησις προσέφυγεν εις την επίδειξιν των δοκιμίων της εκτυπούμενης την ώραν εκείνην πρωινής εφημερίδος της οποίας ο κεντρικός τίτλος συνηγορεί υπέρ της αναθέσεως της εντολής εις τον κ. Παπανδρέου. Ως τεκμήρια πίστεως απεστάλησαν τα πρώτα φύλλα και εις το Καστρί».*⁵⁸

Το «Βήμα» κυκλοφορεί την Κυριακή 8 Αυγούστου με μεγάλους τίτλους: «Εντολή εις τον Γ. Παπανδρέου η μόνη συνταγματική οδός» ενώ δημοσιεύει ταυτόχρονα πρωτοσέλιδη φωτογραφία του Στεφανόπουλου και τη συνοδεύει με σχόλιο, όπου εξαίρει την «έντιμον στάσιν» του πρώην αντιπροέδρου, ο οποίος και αν δεχθεί εντολή του βασιλιά, θα τη δεχθεί ως διερευνητική και τελικά θα ακολουθήσει τη γραμμή που θα χαράξουν ο αρχηγός και η κοινοβουλευτική ομάδα του κόμματος.⁵⁹

Η «Μακεδονία» της 8^{ης} Αυγούστου κυκλοφορεί με τίτλο

*«Σήμερον ο βασιλεύς θα ανακοινώση τας αποφάσεις του δια την κρίση»,
«Θα καλέση διαδοχικώς εις τα ανάκτορα τους Νόβαν, Παπανδρέου,
Στεφανόπουλοςν. Θα κληθή η κοινοβουλευτική ομάς δια να τεθή υπ'όψιν*

⁵⁸ «Ελευθερία» 10/8/1965

⁵⁹ «Το Βήμα», 8/8/1965

της η λύσις. Ανευ συγκαταθέσεως αυτής και του αρχηγού ουδέν στέλεχος θα αναλάβη την εντολήν».

Η «Μακεδονία» δημοσιεύει πληροφορίες κύκλων της Ε.Κ. ότι:

*«μετά την ανακοίνωσιν της αποφάσεως του βασιλέως θα συνέλθῃ ἡ κοινοβουλευτικὴ ομάδα της Ενώσεως Κέντρου, άνευ εκγρίσεως της οποίας και του αρχηγού ουδέν στέλεχος θα δεχθῇ την εντολήν, εάν δεν ανατεθῇ αὐτῇ εἰς τον κ. Παπανδρέου. Κατά τας αὐτάς πληροφορίες ο βασιλεὺς θα συνεχίσει τας προσπάθειάς σχηματισμοῦ κυβερνήσεως εἰς ἡν περίπτωσιν ο κ. Στεφανόπουλος ήθελε καταθέσῃ την εντολήν. Επειδὴ προβλέπεται ὅτι ουδέν εκ των στελεχών της Ενώσεως Κέντρου θα εδέχετο την ενολήν φημολογείται ὅτι ο βασιλεὺς θα καλέσῃ τον κ. Κωστόπουλον και θα αναθέσῃ εἰς αὐτόν την εντολήν σχηματισμοῦ κυβερνήσεως».*⁶⁰

Κατά τα φαινόμενα ο Βελλίδης ὄχι μόνο παραμένει στην Αθήνα την Κυριακὴ 8 Αυγούστου ἀλλὰ παρακολουθεῖ εκ του σύνεγγυς τις εξελίξεις και μετέχει σε συσκέψεις, αρχικά με τον Στεφανόπουλο στην οικία Σωσσίδη και στη συνέχεια στο Καστρί με τον Παπανδρέου και στελέχη της Ε.Κ.. Στις 7 το βράδυ της Κυριακῆς 8 Αυγούστου ο Γ. Παπανδρέου ανεβαίνει στα ανάκτορα για να συναντήσῃ τον βασιλιά. Στο μεταξύ...

*«(...) Προτού ἀκόμα κατέλθῃ ἀπὸ το Καστρί ο τέως πρωθυπουργός, συνήρχοντο εἰς την οικίαν του κ. Σωσσίδη (ἀλλοτε διευθυντοῦ του διπλωματικοῦ γραφείου του κ. Στεφανόπουλου) παρὰ τα Ἀνάκτορα οἱ κ.κ. Στεφανόπουλος, Τσιριμώκος, Παπαπολίτης, Λαμπράκης, Βελλίδης και Παπαγεωργίου εἰς νέαν σύσκεψιν, Εἰς αὐτὴν προσήλθεν ἀργότερον και ο κ. Νικήτας Βενιζέλος, ο οποίος ως ἐγινώσθη, εἰς μιαν στιγμὴν παρετήρησον ὅτι θα ήτο προτιμότερον να ἀφήσουν να γίνῃ δικτατορία!*⁶¹

Ο Βουργουντζής αναφέρεται σε ένα περιστατικό, το οποίο δεν προσδιορίζει χρονικά το οποίο ὅμως λαμβάνει χώρα λίγο πριν την επίσκεψη του Στεφανόπουλου στα ανάκτορα (χωρίς να γνωρίζουμε αν πρόκειται για την επίσκεψη της 8^{ης} Αυγούστου ή ἄλλης ημέρας):

«Ο Γιάννης Βελλίδης και ο Αχιλλέας Μπουντουβής πήγαν και τον βρήκαν (σ.σ. εννοεί τον Στεφανόπουλο) στο «Πεντελικόν» στην Κηφισιά, όπου

⁶⁰ «Μακεδονία» 8/8/1965

⁶¹ «Ελευθερία» 10/8/1965

έμενε τα καλοκαίρια. Τους άκουσε ο Στεφανόπουλος αλλά δεν έδειξε να ενδιαφέρεται για το αξίωμα που του πρότειναν. Ο Αχιλλέας Μπουντουβής θύμωσε. Χτύπησε με τη γροθιά του ένα τραπεζάκι του δωματίου και έσπασε το γυαλί. «Θα γίνεις πρωθυπουργός» του είπε εξαγριωμένος, ενώ οι δύο άλλοι άντρες τον κοιτούσαν έκπληκτοι.⁶²

Το απόγευμα τις 8^{ης} Αυγούστου, ο βασιλιάς δηλώνει στον Παπανδρέου ότι δεν δέχεται ούτε να του δώσει την εντολή ούτε να συμφωνήσει για εκλογές. Η επιχείρηση «σαλαμοποίησης» της Ε.Κ. συνεχίζεται, καθώς δύο ώρες αργότερα ο βασιλιάς θα δώσει σε στέλεχος του κόμματος την εντολή που αρνήθηκε στον αρχηγό.⁶³

«Η ακρόασις του κ. Παπανδρέου έληξε μετά δεκάλεπτον, ο τέως πρωθυπουργός επέστρεφεν εις το Καστρί και η σύσκεψις (σ.σ. της ομάδας Στεφανόπουλου) συνεχίζετο. Εκεί (σ.σ. στην οικία του Σωσσίδη) εύρεν αργότερον τον κ. Στεφανόπουλον μήνυμα του κ. Παπανδρέου ο οποίος τον εκάλει να ανέλθη εις το Καστρί προς συνάντησιν και ενημέρωσίν του. Ο κ. Στεφανόπουλος ανεχώρησε συνοδευόμενος υπό του κ. Λαμπράκη»⁶⁴

Σύμφωνα με το ρεπορτάζ της «Ελευθερίας» ο Στεφανόπουλος φεύγει από το σπίτι του Σωσσίδη και φτάνει στο Καστρί συνοδευόμενος από τον Λαμπράκη, ο οποίος προσπαθεί ματαιώς να αποφύγει τον φωτογραφικό φακό. Η συνομιλία Παπανδρέου-Στεφανόπουλου (την οποία παρακολουθεί ως ακροατής ο Λαμπράκης) διαρκεί ένα τέταρτο. Ο Παπανδρέου ενημερώνει τον Στεφανόπουλο για τις συνομιλίες με τον βασιλιά και του ζητά να αρνηθεί την εντολή, αν του ανατεθεί. Ο δε Στεφανόπουλος απαντά ότι εάν κληθεί στα ανάκτορα θα μεταβεί για να ακούσει τι έχει να του πει ο βασιλιάς Συμφωνείται να πραγματοποιηθεί νέα σύσκεψη στις 10.30 και ο Στεφανόπουλος φεύγει από το Καστρί μαζί με τον Λαμπράκη και επιστρέφει στην οικία Σωσσίδη. Λίγο αργότερα ο Στεφανόπουλος αναχωρεί για τα ανάκτορα (ενδεχομένως με την

⁶² Βουργουντζής.

⁶³ ό.π. σ. 575

⁶⁴ «Ελευθερία» 10/8/1965

«Κάντιλακ» του Βελλίδη).⁶⁵ Σύμφωνα με το ρεπορτάζ της «Ελευθερίας» ο Στεφανόπουλος επιστρέφει από τα ανάκτορα στις 9.45 με εντολή σχηματισμού κυβέρνησης. Αφού ενημερώνει τους υπόλοιπους που τον περίμεναν στην οικία Σωσσίδη (Τσιριμώκος, Παπαπολίτης, Λαμπράκης, Βελλίδης, Παπαγεωργίου και Σωσσίδης) ακολουθεί *«σύντομος σύσκεψις δια την χάραξιν πλέον της ενδοκομματικής γραμμής και της ενιαίας στάσεως έναντι του κ. Παπανδρέου»*.⁶⁶

Τη νύχτα οι Στεφανόπουλος, Τσιριμώκος και Παπαπολίτης επισκέπτονται και πάλι τον Γ. Παπανδρέου στο Καστρί.⁶⁷ Ήταν μόνο τα τρία αυτά στελέχη της Ε.Κ. που ανέβηκαν στο Καστρί; Η «Ελευθερία» ισχυρίζεται ότι

«από της 10.50 τα μέλη της ομάδος του παρασκηνίου ήρχισον να καταφθάνουν εις Καστρί, γενόμενοι δεκτοί υπό του συγκεντρωμένου εκεί πλήθους με ζητωκραυγάς «Παπανδρέου», «Ένωσις». (...) Την 10.55' έφθασαν οι κ.κ. Τσιριμώκος και Βελίδης, αργότερον ο κ. Στεφανόπουλος και μετ'ολίγον ο κ. Λαμπράκης συνοδευόμενος από τους κ.κ. Αθ. Κανελλόπουλον και Παπακωνσταντίνου. Προσήλθον επίσης και συμμετέσχον εις την σύσκεψιν οι κ.κ. Μπαλατζής και Παπαγεωργίου (ο εκδότης της «Αθηναϊκής»). Εις το Καστρί ευρίσκεντο επίσης και οι εκδότες της εφημερίδος «Έθνος» αλλ' αυτοί δεν συμμετέχον της συσκέψεως».

Εάν το ρεπορτάζ της «Ελευθερίας» είναι ακριβές, συνάγουμε το συμπέρασμα ότι στη σύσκεψη που θα καθόριζε τη στάση της Ε.Κ. συμμετείχαν εκτός του αρχηγού και στελεχών του κόμματος και οι εκδότες του ΔΟΛ, της «Μακεδονίας» και της «Αθηναϊκής».

⁶⁵ Βουργουντζής Στο περιστατικό που περιγράφει ο Βουργουντζής τα γεγονότα εκτυλίσσονται στο σπίτι του Στεφανόπουλου, ενώ με βάση το ρεπορτάζ της «Ελευθερίας» οι συναντήσεις γινόταν στο σπίτι του Σωσσίδη οπότε δεν μπορούμε να πούμε μετά βεβαιότητας ότι αναφέρονται στο ίδιο περιστατικό. Πάντως όσα συνέβησαν εκείνη την ημέρα μπορούμε να υποθέσουμε ότι δεν είναι απίθανο ο Βελλίδης να παραχώρησε την Κάντιλακ (που ήταν εξάλλου και «σήμα κατατεθέν» του), για να μεταβεί ο Στεφανόπουλος στα ανάκτορα.

⁶⁶ «Ελευθερία» 10/8/1965

⁶⁷ Λιναρδάτος, ό.π., σ. 575

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Όπως είδαμε, ο πανίσχυρος εκδότης της «Μακεδονίας» Ιωάννης Βελλίδης είχε ενεργό ρόλο στην ίδρυση της Ένωσης Κέντρου, προωθώντας μάλιστα τη λύση του Γεωργίου Παπανδρέου. Πως κατέληξε ο ίδιος άνθρωπος να υποστηρίξει τελικά τη λύση Στεφανόπουλου, όπως τουλάχιστον προκύπτει από τα διπλωματικά έγγραφα των ΗΠΑ αλλά και τα δημοσιεύματα της εποχής; Με βάση τις εξαιρετικά περιορισμένες πηγές σχετικά με το βίο του Ιωάννη Βελλίδη η αλλαγή πλευράς του εκδότη θα πρέπει να εξηγείται με βάση την «κομμουνιστοφοβία» του, που ενισχύθηκε από το κλίμα της εποχής, και την περιρρέουσα ατμόσφαιρα για το ρόλο του γιου του προέδρου της Ε.Κ. Ανδρέα Παπανδρέου. Έτσι αρχίζει μια σταδιακή μεταστροφή- σταδιακή γιατί το αναγνωστικό κοινό που στήριζε κυκλοφοριακά τη «Μακεδονία» εξακολουθούσε να είναι ταγμένο στο πλευρό του Γεωργίου Παπανδρέου. Πάντως τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων εκείνης της περιόδου επιβεβαιώνουν το σχόλιο του Πάνου Θεοδωρίδη στο αφιέρωμα που εξέδωσε η «Μακεδονία» για τα 90ά γενέθλιά της εφημερίδας: *«Αυτό που είναι συγκλονιστικό είναι η στάση του Βελλίδη: όλοι ξέρουν στο παρασκήνιο ποιοι θα είναι οι πιθανοί στόχοι του βασιλιά, ως αποστάτες. Αλλά πρέπει να δεσμευτούν. Η εφημερίδα επαινεί κατά σειρά επικινδυνότητας τους μελλοντικούς πιθανούς αποστάτες. Στεφανόπουλο, Τσιριμώκο, Παπαπολίτη. Ο Στεφανόπουλος με μεγαλύτερη φωτογραφία κι από τον Παπανδρέου. Έχει «αδαμάντινο» ήθος», «λάμπει στο στερέωμα». Στην πράξη έχει ήδη συνεννοηθεί με τους πάντες. Θα γίνει πρωθυπουργός με εντολή της Βουλής. Οι Έλληνες μαθαίνουν πολύ αργά».*⁶⁸

⁶⁸ Πάνος Θεοδωρίδης «Ο μικρός Μεσαίωνας» στο *Μια περιδιάβαση στον 20ό αιώνα μέσα από τις σελίδες της «Μακεδονίας»* 16.12.2001

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ

- Meynaud Jean, *Οι πολιτικές δυνάμεις στην Ελλάδα, βασιλική εκτροπή και στρατιωτική δικτατορία*, Σαββάλας, Αθήνα 2004 (β' έκδοση)
- Βουργουντζής Νίκος *Το τελευταίο χειρόγραφο*, Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη
- Λιναρδάτος Σπύρος, *Από τον εμφύλιο στη χούντα*, τ. Δ' (1963-1967), Το Βήμα Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2010
- Νικολακόπουλος Ηλίας, *Η καχεκτική δημοκρατία. Κόμματα και εκλογές, 1946-1967*, Πατάκη, Αθήνα, 2000
- Παπανδρέου, Ανδρέας, *Η δημοκρατία στο απόσπασμα*, Καρανάση, 1974, σ. 263
- Ραφαηλίδης Βασίλης, *Ιστορία (κωμικοτραγική) του νεοελληνικού κράτους*, Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου, Αθήνα 1993
- Χριστοδούλου Χρίστος, *Ο εκδότης Ιωάννης Βελλίδης. Περιδιάβαση στη ζωή του εκδότη Γιάννη Βελίδη με οδηγό τον πιστό συνεργάτη του Λευτέρη Βοδένα*, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη, 1999

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- Foreign Relations Of The United States, 1964–1968 Volume Xvi, Cyprus; Greece; Turkey, Document 200 <http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v16/d200>
- ΕΙΗΕΑ
http://www.eihea.gr/circ_yr.asp?vyear=1964
http://www.eihea.gr/circ_yr.asp?vyear=1965
- Εφημερίδα «Ελευθερία», 10/8/1965 http://www.nlg.gr/digitalnewspapers/ns/pdfwin_ftr.asp?c=64&pageid=41582&id=-1&s=0&STEMTYPE=0&STEM_WORD_PHONETIC_ID=ASYASdASZ&CropPDF=0
- Εφημερίδα «Μακεδονία»
Το Βήμα, 8/8/1965

ΑΡΘΡΑ

<http://www.tanea.gr/ellada/article/?aid=4526084>

<http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=410267>

«Το Βήμα», 11/5/2008 <http://www.tovima.gr/relatedarticles/article/?aid=188698>

Δελαστίκ, Γιώργος, «Από τα Ιουλιανά στη Δικτατορία» στο ένθετο *Επτά Ημέρες-Η Ελλάδα τον 21^ο αιώνα 1965-1970* της εφημερίδας «Καθημερινή», 12/12/1999

<http://www.kathimerini.gr/kath/7days/1999/12/12121999.pdf>

Ευσταθάδης, Στάθης «Τα παρασκήνια ενός πραξικοπήματος το οποίο άνοιξε τον δρόμο για τη δημοκρατία μέσω μιας... δικτατορίας» στην εφημερίδα *Το Βήμα* (16./7/2000)

<http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=124233>

Θεοδωρίδης Πάνος «Ο μικρός Μεσαίωνας» στο *Μια περιδιάβαση στον 20^ό αιώνα μέσα από τις σελίδες της «Μακεδονίας»* 16.12.2001

Καρασαρίνης, Μάρκος, περιοδικό ΒΗΜΑΜΕΝ 30/7/2012. <http://www.tovima.gr/vimamen/guys/article/?aid=468973>

Σαχινίδης, Φίλιππος, «Το συναλλαγματικό καθεστώς της Ελλάδος: Από την πρόσδεση της δραχμής στο δολάριο μέχρι την Ο.Ν.Ε.» [http://](http://www.uadphilecon.gr/UA/files/135728901..pdf)

www.uadphilecon.gr/UA/files/135728901..pdf)

Δ' ΜΕΡΟΣ

Τα πρωτοσέλιδα της εφημερίδας «Μακεδονία» από τις 10 Ιουλίου 1965 μέχρι τις 10 Αυγούστου 1965.

10 ΙΟΥΛΙΟΥ 1965

Εκτός από ένα δίστηλο που αναφέρεται στον επικείμενο τοκετό της βασίλισσας, όλο το πρωτοσέλιδο είναι αφιερωμένο στην κρίσιμη συνάντηση βασιλιά-πρωθυπουργού. Ήδη γίνεται λόγος για συνωμότες. Η κοινή γνώμη ήδη μιλά για «δυνάμεις της ανωμαλίας» και «συνωμοσία» στα τηλεγραφήματα που δημοσιεύει η «Μακεδονία» (ΓΣΕΕ, συνδικάτων και εκτενή ανακοίνωση της ΕΔΑ).

Κεντρικό θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Τίτλος: «Συνεργασία βασιλέως-Παπανδρέου αύριον την 10ην π.μ. εις Κέρκυραν».

Υπότιτλοι: «Ο κ. Παπανδρέου απέστειλε την εσπέραν δια του κ. Χοιδά το διάταγμα της αντικαταστάσεως του κ. Γαρουφαλλιά και αναλήψεως υπ' αυτού του υπουργείου Αμύνης- Από την στάσιν του Στέμματος θα εξαρτηθή η περαιτέρω εξέλιξις της καταστάσεως».

Ρεπορτάζ: «Εις περίπτωσιν αρνήσεως του να υπογράψει το διάταγμα, ο κ. Παπανδρέου θα υποβάλη την παραιτήσιν της κυβερνήσεως και θα εισηγηθή την άμεσον προσφυγήν εις εκλογάς».

Β θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Τίτλος: «Ο λαός καλεί τον κ. Παπανδρέου να συντρίψει τους συνωμότες».

Υπότιτλοι: «Εκφράζει προς την κυβέρνησιν απεριόριστον εμπιστοσύνη. 'Αντιμετωπίσατε αποφασιστικώς την συνωμοσίαν', 'Εκαθαρίσατε τον κρατικόν μηχανισμόν από τους υπονομευράς της Δημοκρατίας' 'Προστατεύσατε τας λαϊκάς κατακτήσεις', 'Είμεθα έτοιμοι δια την νέαν μάχην'».

Γ' θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Τίτλος: «Απόλυτος η ενότης της κυβερνήσεως και των βουλευτών της Εν. Κέντρου».

Υπότιτλος: «Όλοι οι υπουργοί και οι βουλευταί διεδήλωσαν απόλυτον αλληλεγγύην προς τας αποφάσεις του κ. Παπανδρέου»

Ρεπορτάζ: «Τον πρόεδρον της Κυβερνήσεως κ. Παπανδρέου επεσκέφθησαν καθ' όλην την ημέραν όλοι σχεδόν οι υπουργοί και πλείστοι βουλευταί της Ενώσεως Κέντρου δια να δηλώσουν εις αυτόν ότι είναι παρά το πλευρόν του». Ο Παπανδρέου είχε «μακράς συνομιλίας μετά του αντιπροέδρου της κυβερνήσεως κ. Στεφανόπουλου και των υπουργών κ.κ. Τσιριμώκου, Μητσotάκη, Χούτα και άλλων» και διαπιστώθηκε «απόλυτος αλληλεγγύη».

Σε μια παράγραφο του ρεπορτάζ με μεσότιτλο «**Αποστάτης**» διαβάζουμε για τον Γαρουφαλλιά, ο οποίος σύμφωνα με πληροφορίες της εφημερίδας «είχε συγκαλέσει 46 βουλευτάς της Ενώσεως Κέντρου δια τους οποίους είχε λάβει την διαβεβαίωσιν αυλικών παραγόντων ότι θα υπήκουον εις τας εντολάς των. Ο κ. Γαρουφαλλιάς, μάλιστα, όταν τους εκάλει τηλεφωνικώς, ανέθετεν εις ωρισμένον εξ αυτών και... χαρτοφυλάκεια, βέβαιος ότι θα εσχημάτιζε κυβέρνησιν. Παρά ταύτα προσήλθον μόνον εξ, οι οποίοι αντιληφθέντες ότι εξετίθεντο, ηθέλησαν να εμφανίσουν τη συμμετοχήν των- ειλικρινώς ή μη άγνωστον- ως προσπάθεια νουθετήσεως του κ. Γαρουφαλλιά και διασώσεως της ενότητος του Κέντρου. Η σύσκεψις προσέλαβεν εις μίαν στιγμήν οξύτητα:

-Εχω την εμπιστοσύνη και την υποστήριξιν του βασιλέως, ηδήλωσεν εις μίαν στιγμήν ο κ. Γαρουφαλλιάς

-Δεν αρκεί, πρέπει να έχης και την εμπιστοσύνην της νουλής, του απάντησεν ο προοριζόμενος από αυτόν ως υπουργός εργασίας.

-Γαρουφαλλιά έπαιξες το χαρτί σου και έχασες-πάρε το απόφασιν, προσέθεσεν ο βουλευτής τον οποίον προώριζεν ως υπουργόν παιδείας».

11 ΙΟΥΛΙΟΥ 1965

Η κυριακάτικη «Μακεδονία» επιχειρεί να ρίξει τους τόνους. Το πρωτοσέλιδο είναι μοιρασμένο σε δύο θέματα: τη γέννηση της διαδόχου («περιχαρής και διαχυτικώτατος ο Κωνσταντίνος ετηλεφώνησε εις τον κ. πρωθυπουργόν το γεγονός») και τις προσδοκίες από τη συνάντηση της Κέρκυρας. Και ενώ η εφημερίδα μεταφέρει έγκυρες πληροφορίες που αναφέρουν ότι επικρατεί αισιοδοξία για ύφεση της εντάσεως «δεδομένου ότι δεν υφίσταται αμφισβήτησις ως προς τα θεμελιώδη ζητήματα τα αφορώντα την λειτουργία του πολιτεύματος», ενώ εκτιμά ότι το μέτωπο εντός της Ε.Κ. είναι αρραγές, δημοσιεύει και τα δεκάδες τηλεγραφήματα από οργανώσεις και σωματεία από όλη την Ελλάδα, που δηλώνουν την ανησυχία τους για ενδεχόμενη (ή διαβλεπόμενη) σκευωρία εναντίον της δημοκρατικά εκλεγμένης κυβέρνησης.

Κεντρικό θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Τίτλος: «Αναμένεται συμφωνία Βασιλέως-Παπανδρέου»

Υπότιτλος: «Απεθεώθη ο πρωθυπουργός εις την Κέρκυραν. Ασύλληπτος ήτο ο ενθουσιασμός του λαού».

Ρεπορτάζ: «Παραμένω πιστός, είπεν, εις την λαϊκὴν εντολήν και θα φανώ πάλιν άξιός των προσδοκιών του λαού» δηλώνει ο Παπανδρέου. Η εφημερίδα σημειώνει ότι «Η γαλήνη του τόπου και η ομαλότης εξαρτώνται από την σημερινήν ιστορικήν συνάντησιν του βασιλέως και του προέδρου της κυβερνήσεως κ. Γ. Παπανδρέου. Θεωρείται πιθανόν ότι η υπάρχουσα πολιτική οξύτης θα αμβλυνθή, από παρεξηγήσεις θα διαλυθούν και θα αποκατασταθεί η ομαλή λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος. Διότι προβλέπεται ότι ο βασιλεύς θα ανταποκριθεί εις την απόλυτον καλήν θέλησιν την οποία θα επιδείξη ο κ. Παπανδρέου».

Β' θέμα στο πρωτοσέλιδο

Τίτλος: «Αρραγής η ενότης της Ενωσ. Κέντρου»

Ρεπορτάζ: «(...) εάν υπάρξη ρήξις στέμματος και κυβερνήσεως και εκ ταύτης προσφυγή εις εκλογάς θεωρείται βέβαιον ότι εφ' όσον !"# \$% μ&'()*+ + *+μ"(!#- .'/0- #%!1*", .,1*,μ'#2',#'. '/0"/3,2-#2/.)(#+*,#, η Ένωσις Κέντρου θα εξέλθῃ από τας εκλογάς με πλειοψηφίαν προσεγγίζουσιν το 65%, πιθανώς δε και το 70%».

Εσωτερικές σελίδες

Στη δεύτερη σελίδα του της εφημερίδας φιλοξενείται ένα ακόμη ρεπορτάζ σχετικό με το θέμα.

Τίτλος: «Ο Βασιλεύς εις την επιστολήν του υπεγράμμισε την απόφασιν να σεβασθῇ πλήρως το πολίτευμα»

Υπότιτλος: «και να μη ἔλθῃ εις αντίθεσιν με την πλειοψηφίαν του λαού»

Ρεπορτάζ: Με μεσότιτλο «Ουδέν άλλο σχήμα» στο κύριο μέρος του ρεπορτάζ η εφημερίδα σημειώνει ότι «υπό τας προϋποθέσεις αὐτάς, καθίσταται σαφές, ως τονίζεται εκ του πρωθυπουργικού περιβάλλοντος, ότι "2 3+4 .'/0-4 !"# !5#%3%, #% &(')0\$+ 600' 2/."(#+3,27* #8-μ%, προσφυγή δε εις τον λαόν θα αποδώσῃ ηυξημένην πλειοψηφίαν υπέρ της Ενώσεως Κέντρου».

13 ΙΟΥΛΙΟΥ 1965

Η εφημερίδα δημοσιεύει φωτογραφία από το υπουργικό συμβούλιο «κατά την χθεσινήν ιστορικήν του συνεδρίασιν». Ο Γαρουφαλιάς αποπέμπεται. Και η εφημερίδα διαπιστώνει την... ομαλή λειτουργία του πολιτεύματος.

Κεντρικό θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Τίτλος: «Αποπέμπεται ο κ. Γαρουφαλιάς»

Υπότιτλοι: «Τον απεδοκίμασε το υπουργικόν συμβούλιον, τον διαφράφει σήμερον η Ένωσις Κέντρου, Ο κ. Παπανδρέου αναλαμβάνει το υπουργεῖον Εθνικῆς Αμύνης. Απομακρύνεται ο Γεννηματάς και θα επέλθουν μεταβολαί εις την ηγεσίαν του στρατού».

Β' θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Τίτλος: «Ομαλή λειτουργία του πολιτεύματος»

Υπότιτλος: «Πλήρης αρμονία απόψεων βασιλέως-Παπανδρέου. Απέτυχον όλαι αι δολοπλοκίαι της δεξιᾶς και τα σχέδια των κύκλων της ανωμαλίας».

Ρεπορτάζ: «Πλήρης αρμονία απόψεων επί του τρόπου λειτουργίας του πολιτεύματος της βασιλευομένης Δημοκρατίας διεπιστώθη κατά την γενόμενῃν την Κυριακήν εις Κέρκυραν συνεργασίαν προέδρου της κυβερνήσεως και βασιλέως. Αι δολοπλοκίαι των κύκλων της ανωμαλίας δια την πρόκλησιν ρήξεως μεταξύ Στέμματος και κυβερνήσεως απέτυχον. Η Δεξιὰ υπέστη μεγάλην ήτταν».

Γ' θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Τίτλος: «Η κυβέρνησις θα προχωρήσῃ εις αποφασιστικά μέτρα»

Υπότιτλος: «Απόλυτος συνοχής και ενότης θα διαπιστωθῇ κατά την σύσκεψιν» και επίσης, για τον Γαρουφαλιά, «Ο αποστάτης δεν παραιτείται».

Άλλα θέματα στο πρωτοσέλιδο:

- «Συνέρχεται αύριο το ανακριτικό συμβούλιον δια τους δέκα λοχαγούς» (για την υπόθεση ΑΣΠΙΔΑ) «Η παραπομπή και των δέκα αξιωματικών οφείλεται εις πρωτοβουλίαν του κ. Γαρουφαλιά»
- «Φαιδροτήτων συνέχεια», «Συνήθης πυρκαϊά εις σιταγρόν εκ σπινθήρος ατμομηχανῆς εμφανίζεται ως δολιοφθορά» «Καταγέλαστα έγιναν τα χαλκεία της ΕΡΕ»

Εσωτερικές σελίδες:

- Στην 7η σελίδα «Ο δημοκρατικός κόσμος διατρανώνει την πίστιν και εμπιστοσύνην του προς τον πρωθυπουργόν κ. Παπανδρέου», «Αξιοί όπως ενταθή η επαγρύπνησις δι' αντιμετώπισιν νέων σκευωριών».

14 ΙΟΥΛΙΟΥ 1965

Όλο το πρωτοσέλιδο είναι αφιερωμένο στην αποπομπή Γαρουφαλλιά. Στη γελοιογραφία της ημέρας ο Παπανδρέου ως καπετάνιος στο σκάφος της Ε.Κ. πετάει τον Γαρουφαλλιά στο πέλαγος, κατά την επιστροφή του από την Κέρκυρα. Όπως διαβάζουμε οι βουλευτές της Ε.Κ. υπογραμμίζουν ότι θα παραμείνουν ενωμένοι, στο πλευρό του Παπανδρέου.

Κεντρικό θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Υπέρτιτλος: «Δια πανηγυρικής ομοφώνου αποφάσεως της κοινοβουλευτικής ομάδας»

Τίτλος: «Απεβλήθη της Εν. Κέντρου ο κ. Γαρουφαλλιάς και δεν δύναται να παραμείνη υπουργός»

Υπότιτλος: «Ο κ. Παπανδρέου εισηγήθη εις τον βασιλέαν την εκδίωξίν του εκ της κυβερνήσεως- και την ανάληψιν υπ' αυτού του υπουργείου εθνικής αμύνης- αναμένεται σήμερον η απάντησις. Σάλον προεκάλεσε μεταξύ της πλειοψηφίας η φήμη ότι ο στρατηγός Παπανικολόπουλος επροτάθη ως υφ' γός Αμύνης».

Ρεπορτάζ: «Δέον να θεωρήται βέβαιον ότι ο βασιλεύς δεν θα φέρη αντίρρησιν και θα αποδεχθή την εισηγήσιν του πρωθυπουργού δια την μεταβολήν εις το υπουργείον εθνικής αμύνης, δοθέντος ότι κατά τη συνεργασίαν, την οποίαν είχε εις Κέρκυρα, ο βασιλεύς εδέχθη, κατά παρασχεθείσας πληροφορίας, ότι ο πρωθυπουργός δύναται ο ίδιος να ορίζει τους συνεργάτας του, έλκων το δικαίωμα του τούτο εκ του συντάγματος, όπως δικαίωμα του πρωθυπουργού είναι να αναλάβη ο ίδιος το υπουργείον εθνικής αμύνης»

Μετά τη λήξη της συνεδρίασης της κοινοβουλευτικής ομάδας της Ε.Κ. ο Γ. Παπανδρέου απαντά σε σχετική ερώτηση βουλευτή: «Ο βασιλεύς γνωρίζει ότι εάν αποδεχθή τας εισηγήσεις μου θα έχει πανίσχυρη κυβέρνησιν. Άλλως θα έχη πανίσχυρον λαόν».

Β' θέμα στο πρωτοσέλιδο

Τίτλος: «Δεν θα υπάρξη ποτέ κυβέρνησις προδοτών».

Υπότιτλος: «Διεκήρυξεν ο κ. Παπανδρέου». (σ,σ, κατά τη συνεδρίαση της κοινοβουλευτικής ομάδας) «Μόνον ηλίθιοι ελπίζουν εις διάσπασιν».

Εσωτερικές σελίδες:

Σε άλλα ρεπορτάζ διαβάζουμε τον διάλογο δι επιστολών και ανακοινώσεων μεταξύ Γαρουφαλλιά και Παπανδρέου, την κεκλεισμένων των θυρών συνεδρίαση του ανακριτικού συμβουλίου για την υπόθεση Ασπίδα, την τοποθέτηση του Φίλιπ Τάμπουτ στην πρεσβεία των ΗΠΑ στην Αθήνα και τη δήλωση ικανοποίησης για αυτή την εξέλιξη του υφυπουργού προεδρίας (και φίλου του Βελλίδη) κ. Βαρδινογιάννη.

15 ΙΟΥΛΙΟΥ 1965

Η εφημερίδα δημοσιεύει τις εξελίξεις της 14^{ης} Μαΐου οπότε ο Χοιδάς μετέφερε στον βασιλιά τις αποφάσεις του υπουργικού συμβουλίου και της κοινοβουλευτικής ομάδας της Ε.Κ. για αποπομπή του Γαρουφαλλιά και τα μεσάνυχτα επέστρεψε από την Κέρκυρα στο Καστρί για να του μεταφέρει ότι ο βασιλιάς «επιθυμεί να συζητήσει προσωπικώς τα τεθέντα».

Κεντρικό θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Τίτλος: «Προς πολιτικήν κρίσιν»

Υπότιτλος: «Ο βασιλεύς ώρισε δια την 7μμ συνάντησιν μετά του πρωθυπουργού δια να συζητήσιν προσωπικώς μετ' αυτού τα τεθέντα θέματα». «Ο κ. Παπανδρέου υπερασπίζει την τιμή της δημοκρατίας. Επιμένει ανενδότως εις την ανάληψιν του υπουργείου. Δεν δέχεται να υπάρξη πρωθυπουργός υπό απαγόρευσιν. Αν ο βασιλεύς δεν δεχθή θα υποβάλη παραίτησιν και θα εισηγηθή εκλογάς»

Ρεπορτάζ: Έγκυροι κυβερνητικοί κύκλοι ανέφεραν στη Μακεδονία μεταξύ άλλων ότι «ο ισχυρισμός ότι ο κ. Παπανδρέου θέλει να αναλάβη την διεύθυνσιν του υπουργείου εθνικής αμύνης διότι επιδιώκει, δήθεν, την συγκάλισιν της υποθέσεως ΑΣΠΙΔΑ είναι αστήρικτος».

Β' θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Υπέρτιτλος: «Δεν τους έφθασεν ο κ. Ανδρ. Παπανδρέου»

Τίτλος: «Οι σκευωροί απεχαλινώθησαν»

Υπότιτλος: «εμφανίζουν ως αναμειχθέντας εις την «ΑΣΠΙΔΑ» και τους Βαρδινογιάννης- Παπακωνσταντίνου».

Γ' θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Υπέρτιτλος: «Καθολική αγανάκτησις»

Τίτλος: «Ο λαός κινητοποιείται, δια την περιφρούρισιν των δημοκρατικών θεσμών».

Υπότιτλος: «Θα κηρυχθεί γενική απεργία»

Ρεπορτάζ: «Ο δημοκρατικός κόσμος συσπειρωμένος πέριξ του υπευθύνου κυβερνήτου της χώρας και της λαοπροβλήτου κυβερνήσεως είναι αποφασισμένος να συνδράμη με όλας του τας δυνάμεις τον κ. Παπανδρέου εις τον αγώνα τον οποίον ανέλαβε δια την υπεράσπισιν της δημοκρατίας και της συνταγματικής τάξεως από την επιβουλήν των σκοτεινών δυνάμεων της ανωμαλίας».

Εσωτερικές σελίδες:

Τίτλος: «Ο διεθνής τύπος σχολιάζει δυσμενώς τας αναμίξεις των κύκλων της αυλής εις τα πολιτικά πράγματα της Ελλάδος»,

16 ΙΟΥΛΙΟΥ 1965

Όλο το πρωτοσέλιδο είναι αφιερωμένο στις πολιτικές εξελίξεις της 15^{ης} Ιουλίου, οπότε «επισημοποιήθηκε» η πολιτική κρίση. Η εφημερίδα δημοσιεύει την φωτογραφία του Γ. Παπανδρέου με λεζάντα «ο εκλεκτός του λαού, ο μαχητής της δημοκρατίας, ο λαοπρόβλητος κυβερνήτης κ. Γ. Παπανδρέου, τον οποίον εξηνάγκασαν εις παραίτησιν οι κύκλοι της ανωμαλίας» και φωτογραφία «από τας χθεσινάς, νυχτερινάς διαδηλώσεις εις την Θεσσαλονίκην περί του κ. Παπανδρέου. Άνθρωποι όλων των τάξεων, νέοι ως επί το πλείστον, διατρανώνουν την πίστιν των προς τον αρχηγόν της Ενώσεως Κέντρου. Αι εκδηλώσεις υπήρξαν πηγαίαι και εξέφραζον πλήρως το φρόνημα της συντριπτικής πλειοψηφίας του ελληνικού λαού». Επίσης η εφημερίδα παραθέτει το διάγγελμα του Νόβα, και δίνει στη δημοσιότητα τις επιστολές που αντάλλαξαν Παπανδρέου και βασιλιάς από τις αρχές του μήνα.

Κύριο θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Τίτλος: «Πολιτικόν πραξικόπημα»

Υπότιτλοι: «Ο βασιλεύς ώρκισε πρωθυπουργόν τον κ. Νόβαν πριν υποβάλη την παραίτησίν της η κυβέρνησις χωρίς να τηρηθούν οι συνταγματικοί κανόνες», «Ο κ. Παπανδρέου καταγγέλει την παραβίασιν του πολιτεύματος και καλεί τον ελληνικόν λαόν εις νέον ανέκδοτον αγώνα», «Η συνωμοσία είχε προσχεδιασθή από ημερών μέχρι και της τελευταίας λεπτομερείας της». «Δύο μόνον ωρκίσθησαν ως υπουργοί, οι κ.κ. Κωστόπουλος, Εξωτερικών και Αμύνης και Τούμπας Δημοσίας Τάξεως. Φημολογείται ότι θα υποστηρίξουν οι κ.κ. Μητσοτάκης, Αλλαμανής, Μπακατσέλος και Παπασπύρου. –Όλοι οι άλλοι υπουργοί υπέγραψαν πρωτόκολλον στιγματίζον την προδοσίαν». «Ο κ. Στεφανόπουλος κληθείς την νύκτα εις τα ανάκτορα είπεν εις τον βασιλιάα ότι αποδοκιμάζει την δοθείσαν λύσιν».

Ρεπορτάζ: «Πραξικοπηματικήν λύσιν έδωσεν ο βασιλεύς αιφνιδιαστικώς, εις την προκύψασαν κυβερνητικήν κρίσιν. Ο διάλογος των δύο ανδρών τον οποίο μεταφέρει η «Μακεδονία» έχει ως εξής:

-Έκουσα περί παραίτησέως σας.

-Αντιλαμβάνομαι τον λόγον ένεκα του οποίου επείγεσθε δια την παραίτησιν.

-Άρα η παραίτησίς σας είναι δεδομένη.

-Μάλιστα.

Το ρεπορτάζ της «Μακεδονίας» αναφέρει μεταξύ άλλων «(...) εκ της σπουδής με την οποία εξεδηλώθη η πρωτοβουλία του βασιλέως και εκ της αμέσου απαντήσεως του κ. Νόβα, εν συννενοήσει μετά του κ. Κωστόπουλου, πιθανότατα δε από της ημέρας της ακρόασεως εις τα ανάκτορα του κ. Νόβα όταν ούτως είχε μεταβή δια να υποβάλη, ως πρόεδρος της βουλής, τας ευχάς του σώματος επί τη γεννήσει της διαδόχου»

Μεσότιτλος: «Ο κ. Νόβας ορκίζεται πραξικοπηματικώς και εκδίδει διάγγελμα προς τον λαόν».

«Το πραξικόπημα του βασιλέως εξεδηλώθη ευθύς μετά την εκ των ανακτόρων αποχώρησιν του κ. Παπανδρέου Ειδοποιήθην ο κ. Νόβας όπως προσέλθη εις τα ανάκτορα προς ορκωμοσίαν μετά των άλλων υπουργών της κυβερνήσεώς του».

Μεσότιτλος: «Διπλούν πραξικόπημα». «Διπλούν, δηλαδή πραξικόπημα συνετελέσθη. Ο ρυθμιστής του πολιτεύματος χωρίς καμμίαν ουδαμόθεν έδειξιν ότι ο λαοπρόβλητος πρωθυπουργός ήλθεν εις αντίθεσιν με την πλειοψηφίαν του λαού και χωρίς κανέναν λόγον προβλεπόμενον υπό του Συντάγματος, ο οποίος θα εδικαιολόγει την ενέργειάν του, ήρς την εμπιστοσύνην του από τον αρχηγόν της πλειοψηφίας εξαναγκάσας αυτόν εις παραίτησιν και ταυτοχρόνως ώρκισεν όχι κυβέρνησιν αλλά πρωθυπουργόν χωρίς να τηρήση και την οριζομένην διαδικασίαν μετά την παραίτησιν μιας κυβερνήσεως και προ της αναθέσεως της εντολής εις άλλην προσωπικότητα δια τον σχηματισμόν νέας. Ότι όλα ήσαν προητοθεσμένα και το πραξικόπημα κατεστρωμένον μέχρι της τελευταίας λεπτομερείας του αποδεικνύεται και εκ του ότι ακόμη και ο αρχιεπίσκοπος είχαν ειδοποιηθή να έλθη εις τα ανάκτορα, ημίσειαν ώραν μετά την

αναχώρισιν του κ. Γ. Παπανδρέου δια να ορκίση τον κ. Γ.Αθανασιάδην-Νόβαν ως πρωθυπουργόν και τους δύο άλλους υπουργούς».

Β' θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Τίτλος: «Το μήνυμα του κ. Παπανδρέου»

Υπότιτλος: «Θα επανέλθωμεν συντομώτατα θριαμβευταί διότι ημείς εκφράζομεν την θέλησιν του κυρίαρχου ελληνικού λαού», «Η κυβέρνησις του λαού υπεχρεώθη εις παράτησιν και εκκληθῇ να κυβερνήσῃ μιας ομάς προδοτών».

Ρεπορτάζ: Το μήνυμα του Γ. Παπανδρέου το οποίο αναφέρει μεταξύ άλλων «(...) αρχίζει από σήμερα νέος ανένδοτος αγών υπέρ της δημοκρατίας (...) Και πάλι η δημοκρατία θα νικήσῃ». Η «Μακεδονία» μας πληροφορεῖ ὅτι «Αἱ δηλώσεις του κ. Γ. Παπανδρέου ἐπρόκειτο να μεταδοθῶν την 9.30 νυκτερινήν ἀπὸ τοῦ ραδιοφώνου ὡς διάγγελμα πρὸς τὸν λαόν. Ἀλλὰ ὁ νέος πρωθυπουργός, μόλις ὠρκίσθη, ἐσπευσε να δώσῃ διαταγὴν ὅπως οὐδεμὴν δῆλωσις τοῦ κ. Παπανδρέου μεταδόθῃ ἀπὸ τοῦ ραδιοφώνου, δια να εἶναι δε βέβαιος περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῆς διαταγῆς τοῦ, διέταξε καὶ ἐγέναν ἀμέσως ὠρισμέναι μεταβολαί εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ΕΙΡ».

Γ' θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Υπέρτιτλος: «Ανεκοινώθησαν τὴν νύκτα»

Τίτλος: «Αἱ ἀνταλλαγεῖσαι ἐπιστολαὶ μεταξύ τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ κ. Γεωργ. Παπανδρέου»

Υπότιτλος: «Ἔργο ὀλεθρίων συμβούλων ἐχαράκτήρισεν ὁ κ. Πρωθυπουργός τας διαλαμβανόμενας αἰτιάσεις τοῦ Στέμματος περὶ ἀνωμάλου καταστάσεως καὶ συνωμοσίας εἰς τας ἐνόπλους δυνάμεις.

Εσωτερικὲς σελίδες

- Στὴν 7ῃ σελίδᾳ: «Ὁ λαὸς ὕψωσε τὴν σημαίαν τοῦ νέου ἀνενδότου αγώνος», «Ἐνθουσιώδεις ἐκδηλώσεις υπέρ τοῦ κ. Παπανδρέου καὶ ἀποδοκιμασίαι τοῦ πολιτικοῦ πραξικοπήματος», «Καθολικὴ ἡ ἀγανάκτησις τοῦ δημοκρατικοῦ κόσμου». Ἡ «Μακεδονία» δημοσιεύει μίαν φωτογραφίαν τοῦ συγκεντρωμένου πλήθους με λεζάντα: «Χιλιάδες κόσμου συνεκεντρώθησαν τὴν νύκτα εἰς διάφορα σημεῖα τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἐξέφρασαν πανηγυρικῶς τὴν πίστιν των εἰς τοὺς δημοκρατικούς θεσμούς καὶ τὸν θεματοφύλακα οὕτων Γ. Παπανδρέου. Εἰς τὴν φωτογραφίαν, μίαν ἀποψὲς τῆς λαοθαλάσσης ἡ ὁποία ἐδημιουργήθη αὐθορμήτως ἐπὶ τῆς οδοῦ Τσιμισκή, πρὸ των γραφείων τῆς «Μακεδονίας». Ἐκτὸς ἀπὸ τα γεγονότα τῆς ἡμέρας, ἀποτυπώνεται καὶ ἡ ἀποψὲς τοῦ συντάκτη ὅτι πρόκειται γιὰ «συνωμοσία ἡ ὁποία ἐξυφάνθη εἰς βάρος τῆς νομίμου κυβερνήσεως τῆς χώρας, τῆς στηριζομένης εἰς τὴν μεγάλην πλειοψηφίαν τοῦ λαοῦ», κάνει λόγο γιὰ «σατανικά σχέδια των δυνάμεων τῆς ἀνωμαλίας» καὶ γιὰ ευάριθμους προδότες οἱ ὁποῖοι «ἀπεμπολίσαντες τας ἀρχάς τῆς παρατάξεώς των, ἐδέχθησαν να γίνουν ὄργανα ξένων σκοτεινῶν ἐπιδιώξεων». Σὲ ἄλλο σημεῖο ἀναφέρεται ὅτι «εἶναι πρωτοφανής ὁ φανατισμός τοῦ λαοῦ καὶ ἀλύγιστος ἡ θέλησίς τοῦ ὅπως μὴν ἐνδώσῃ εἰς τοὺς ἐκβιασμούς των ἀνατρεπτικῶν δυνάμεων».
- Στὴν 8ῃ σελίδᾳ τῆς «Μακεδονίας» (οπισθόφυλλο). «Ἔρχεται ἡ Νέμεσις τονίζει ὁ κ. Γεώργ. Παπανδρέου. Τραγικὴ θὰ εἶναι ἡ κατὰπτωσις των ἀνδρικήλων», «Ἡ ἐθνικὴ κρίσις προεκλήθη ἀπὸ τὴν πεποιθήσιν τῆς αὐλῆς ὅτι εἶναι δυνατὴ ἡ διάσπασις τῆς Ἐνώσεως Κέντρου». Φιλοξενοῦνται ἐπίσης δηλώσεις τοῦ Γ. Παπανδρέου («ὁ κ. Νόβας ἔπρεπε να γνωρίζῃ ὅτι καὶ τὸν ἡγέτη τῆς Ἐνώσεως Κέντρου καὶ τὸν ἀρχηγὸ τῆς κυβερνήσεως δὲν ὀρίζει ὁ βασιλεὺς. Ὀρίζει ὁ ἐλληνικὸς λαός. Καὶ ὁ λαός ἔχει ὀρίσει ἐμὲ. Ὁ βασιλεὺς διόρισε ἐκείνον. Πρόκειται περὶ συνωμοσίας ἡ ὁποία ἔχει ἐξυφανθεῖ ἀπὸ μακροῦ καὶ ἡ ὁποία τῶρα τίθεται εἰς ἐφαρμογὴν») δηλώσεις τοῦ κ. Νόβα ἀλλὰ καὶ τοῦ κ. Τσιριμώκου «εἰς ἀφορμὴς διαδόσεως περὶ συμμετοχῆς τοῦ εἰς τὴν κυβέρνησιν» με τὴν ὁποία ἀρνεῖται «οἰανδήποτε συμμετοχὴν εἰς οἰανδήποτε κυβέρνησιν ἡ ὁποία εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὴν λαϊκὴν ἐντολήν τῆς 16^{ης}; Φεβρουαρίου 1964», ἀνακοινώσας τῆς ΕΔΗΝ καὶ τῆς ΕΔΑ.

18 ΙΟΥΛΙΟΥ 1965

Ἡ «Μακεδονία» ἀρχίζει δειλά δειλά να ἀναφέρεται σὲ «κύκλους» τῆς Ε.Κ. που κάνουν λόγο γιὰ τρίτο πρόσωπο, που συγκεντρώνει τὴν ἐμπιστοσύνην ὅλων των βουλευτῶν τῆς Ἐνώσεως Κέντρου γιὰ να ἀναλάβῃ τὸν σχηματισμὸ κυβερνήσεως.

Κύριο θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Τίτλος: «Ἡ Δημοκρατία δοξάζεται-Ὁ λαός θὰ ἐπιβληθῇ»

Υπότιτλος: «Ὁ κ. Παπανδρέου καλεῖ τὸν κ. Νόβαν να υποβάλλῃ ἀμέσως τὴν παραίτησί του» «καὶ να ζητήσῃ συγγνώμην: ἀπὸ τὸν βασιλέαν τὸν ὁποῖο παρεπλάνησε. Ἀπὸ τὸν λαόν γιὰ τὴν ἀφρονα πράξιν του».

Β' Θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Τίτλος: «Η διαφορά με τον βασιλέα δεν είναι προσωπική, είναι καθαρώς πολιτική τονίζει ο κ. Παπανδρέου»

Ρεπορτάζ: Η εφημερίδα δημοσιεύει τις απόψεις «έγκυρων κύκλων της Ενώσεως Κέντρου» ότι «οι συνωμότες πέραν των δηλώσεων έχουν αρχίσει εκστρατεία ψιθύρων μεταξύ των βουλευτών της Ενώσεως Κέντρου, ότι κόπτονται δια την διατήρησιν της ενότητος αυτής, ότι το εμπόδιον είναι ο πατήρ και ο υιός Παπανδρέου και ότι αυτοί είναι πρόθυμοι δια να αποτραπούν εκλογαί, να παραιτηθούν και σήμεραν ακόμη εάν παραμερισθεί ο κ. Γ. Παπανδρέου και να ευρεθή πρόσωπον νέον συγκεντρώνον την εμπιστοσύνην όλων των βουλευτών της Ενώσεως Κέντρου δια να αναλάβη τον σχηματισμό κυβερνήσεως. Αφ'ετέρου ο τύπος της δεξιάς, η οποία φοβείται τας εκλογάς και τας αποκλείει απολύτως γράφει ότι δεν υπάρχει καμμία αντίρρησης και καμμία επιφύλαξις, η Ένωσις Κέντρου να κυβερνήσῃ εἰς τον αἰῶνα τον ἅπαντα, ἀρκεί να μην υπάρχουν εἰς αὐτήν ο πατήρ και ο υἱός Παπανδρέου».

Γ' θέμα στο πρωτοσέλιδο

Υπέρτιτλος: «Ο λαός μάχεται δια τας ελευθερίας του»

Τίτλος: «Εδονήθησαν την νύκτα Θεσσαλονίκη και Αθήνα»

Υπότιτλοι: «Από την ιαχὴν του λαοῦ 'Δημοκρατίαν', 'Παπανδρέου', «Απεδοκιμάσθησαν επιθέσεις των αστυνομικῶν ἐναντὶν των νέων εἰς την οδὸν Τσιμισκή» (μπροστὰ ἀπὸ τα γραφεία της Μακεδονίας).

Άλλα θέματα στο πρωτοσέλιδο

- «"Βραχυχρόνιος θα είναι η παραμονή μας" τονίζει ο κ. Μητσοτάκης», «Πρόθεσὶς μας εἶναι να προετοιμασώμεν την λύσιν μιας αυτοδυνάμου κυβερνήσεως της Εν. Κέντρου».
- «Ο κ. Στεφανόπουλος δίδει ἀπάντησιν εἰς τον κ. Μητσοτάκην 'Διαφωνίεις υπάρχουν εἰς τα δημοκρατικά κόμματα, ἀλλὰ ἐκεῖνο το ὁποῖον δεν ἐπιτρέπεται εἶναι η διάσπασις, διότι δύναται αὐτή να ὁδηγήσῃ εἰς ὄλεθρον και του κόμματος και του ἔθνους».
- Σε μονόστηλο ἀναφέρεται ὅτι η ἀμερικανικὴ πρεσβεία διαψεύδει ὅτι ο ἀμερικάνος ἐπιτετραμένος κ. Άνσουτς μετέβη στην Κέρκυρα πρὶν ἀπὸ την ἐπίσκεψιν Παπανδρέου.

20 ΙΟΥΛΙΟΥ 1965

Η δεύτερη εβδομάδα της πολιτικῆς κρίσεως ξεκινά με διαδηλώσεις υπέρ του Παπανδρέου. Η «Μακεδονία» δημοσιεύει στο πρωτοσέλιδο φωτογραφία του πλήθους με τη λεζάντα «Εἰς το Καστρί, κατὰ την ἐναρξὴ της πορείας θριάμβου, πυκνὰ πλήθη χαιρετοῦν με ἐνθουσιασμόν τον λαοφιλή ηγέτην κ. Γ. Παπανδρέου». Για πρώτη φορά η εφημερίδα ἀναφέρεται ξεκάθαρα στις συνεννοήσεις (...) βουλευτῶν και παραγόντων της Ε.Κ. (μεταξύ αὐτῶν και ο Βελλίδης, ὅπως θα ἀποδειχθεῖ ἀργότερα) που θεωροῦν τὴν λύσιν Στεφανόπουλου ως μόνην δυνάμενην να ἀποτελέσῃ τὴν διάδοχον βιώσιμον κατάστασιν και τὴν προκρίνουν χάριν και διατηρήσεως της συνοχῆς της Ενώσεως Κέντρου (...) και δια τὴν ἀπομάκρυνσιν πάσης ἐκτροπῆς ἀπὸ ἀντιδημοκρατικῆς λύσεως αἱ ὁποῖαι θα ἀποβούν μοιραῖαι για τὴν χώραν.

Στο σκίτσο της πρώτης σελίδας ο (ποιητῆς και πρωθυπουργός) Νόβας φαίνεται να μοιράζει ὑπουργικά χαρτοφυλάκια και να λέει: «Πάρτε ὅπου και νάστε, πάρτε για να θυμάστε, ὅσο κι αν εἴστε μακριὰ, τὴν τρελλή... ἀποκρηά».

Κύριο θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Τίτλος: «Θριάμβος της Δημοκρατίας»

Υπότιτλοι: «Ἄνω των 500.000 λαοῦ ἀπεθέωσαν τον Γ. Παπανδρέου και ἀπεδοκίμασαν τὴν ψευδοκυβέρνησιν των ἀνδρείκελων», «Και ο πανηγυρισμός της ἀπελευθερώσεως δεν ἐγνώρισε παρόμοιον παραλήρημα», «Πρωτοφανὴς λαοθάλασσα κατέκλυσε ἀπὸ το Καστρί μέχρι της οδοῦ Σταδίου τὴν τεράστιαν ἑκτασὶν της διαδρομῆς», «Δυο χιλιάδες και πλέον αυτοκίνητα ἀπετέλουν τὴν θριαμβευτικὴν πομπήν», «9\$ \$' / *, : ! 14 "&" / ; + μ - \$ + 2%, ' 2. <3"; % # 7 & ' / 0 ' 4»

Ρεπορτάζ: «Αὐτὸ το ὁποῖον ἐγίνε χθες εἰς τας Αθήνας δεν ἔχει προηγούμενον. Ἀκόμη και ο πανηγυρισμός της ἀπελευθερώσεως ἀπὸ τους Γερμανούς δεν ἐγνώρισε παρόμοιον λαϊκὸν παραλήρημα». «Ἀύριον 7μ.μ. εἰς το γήπεδον ΠΑΟΚ συγκέντρωσις υπέρ της Δημοκρατίας. Τὴν ὁργανώνουν η Εν. Κέντρου και η ΕΔΗΝ» «Η ἀγανάκτησις και η ὁργή του δημοκρατικοῦ κόσμου ἐναντίον των βιαστῶν της λαϊκῆς θελήσεως ἐκδηλοῦται με ογκώδεις συγκεντρώσεις (...) εἰς ὁλόκληρον τὴν χώραν, κατὰ τας ὁποῖας διατρανοῦται η πίστις και ἀφοσίωσις πρὸς τον πρώτον μαχητὴν της δημοκρατίας, τον Γεώργιον Παπανδρέου, στηλιτεύεται η προδοτικὴ ἐνέργεια των ἀνδρείκελων και διαδηλοῦται η ἀπόφασις ὅπως παρεμποδισθῇ η πραγματοποιήσις των σκοτεινῶν ἐπιδιώξεων των ὁργανῶν του πραξικοπήματος».

Β' Θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Τίτλος: «Ο χαιρετισμός του Παπανδρέου»

Υπότιτλος: «Απλούν και μέγα το ερώτημα και το θέμα της διαφωνίας: Ποιος κυβερνά την Ελλάδα; Ο Βασιλεύς ή ο λαός;»

Γ' θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Υπέρτιτλος: «Εις την Ε.Ρ.Ε. θα στηριχθή;»

Τίτλος: «Οι βουλευτάι της Εν. Κέντρου αποδοκιμάζουν την ψευδοκυβέρνησιν Νόβα»

Υπότιτλος: «Και προειδοποιούν αυτή ότι θα την καταψηφίσουν. Τηλεγραφήματα των κ.κ. Ιντζέ, Γιαμά, Πέτσου, Σιγανίδη, Καστανίδη, Παπαδάκη, Λυμπέρη, Καρδαρά και πολλών άλλων».

Δ' Θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Υπέρτιτλος: «Εν όψει της βεβαίας πτώσεως της κυβερνήσεως ανδρικήλων»

Τίτλος: «</=+3"3%, 05 * 4 <3" : %7& ' / 0' / »

Υπότιτλος: «Υπό την προϋπόθεσιν πλήρους εγκρίσεως του κ. Γ. Παπανδρέου»

Ρεπορτάζ: «Κατ' ασφαλείς πληροφορίας μεταξύ σημαντικού αριθμού βουλευτών και παραγόντων της Ενώσεως Κέντρου, !,"?-8\$+*%# 2%36 3' 3"0"/3%>'# 3(-,μ"(' # * /%#3- *",4 2%, * /# 'μ,0% , !,% 3' # *8+μ%3, *μ7# 2/ . "(#+3,2'5 *8-μ%3'4 !,%!78' / 3' / *+μ" ,# '5 εν όψει της βεβαίας πτώσεως της κυβερνήσεως των ανδρικήλων είτε προ της συγκλήσεως της βουλής είτε εις την βουλήν. Βουλευτάι και παράγοντες της Ενώσεως Κέντρου θεωρούν ότι επιβάλλεται η μετά φρονήσεως αντιμετώπισις της πολιτικής κρίσεως και η διατήρησις των κοινοβουλευτικών δυνάμεων της Ενώσεως Κέντρου η οποία ως κόμμα της πλειοψηφίας δύναται να δώση εις την χώραν κυβέρνησιν βιώσιμον δια να διανύση ολόκληρον την τετραετίαν και να αποφευχθή η περιπέτεια συντόμων εκλογών. @0% , % , * /#"##' - *",4 * /A2"#3('5#3% , &"(> 3+ # 05* ,# <3" ; %7& ' / 0' / : 4 μ7#+ # ! /#6μ"#+ # % % & '3'0) *+ 3+ # !,6! '8' # . ,1 * ,μ' # 2%36 *3% * ,# και αποσκοπούν εις την συσπείρωσιν όλων των κοινοβουλευτικών δυνάμεων της Ενώσεως Κέντρου περί τον τέως αντιπρόεδρον της κυβερνήσεως κ. Στεφανόπουλον ως 3' # μ7# ' # % & '0% /7#3% 3+4 A"#,2-4 "23,μ- *": 4 2% , "μ& ,*3' *5#+4 2% , ! /#6μ" ' # # % ! ,%3+ ' (- *+ 3+ # * /# '8- # 3' / 27μμ%3'4. Δια την λύσιν αυτήν τίθεται βεβαίως ως απαραίτητος & ('B&7\$"* ,4 + &0- (+4 2% , "2 3 : # & ('3) (: # * /A2%36\$"* ,4 3' / % (8+A'5 3+4 9#1 *": 4 C) #3' / 2. D. E%&#%!() / & ('4 3' # ' & '>' # "A2%> (: 4 \$% ! ,%3 / & : \$'5# 3% * /μ&" (6*μ%3% 3 : # ! ,"%A'μ) # : # * /#"##' - *": # 2% , \$% % # % & 3 / 8\$'5# ' , 07A' , '>3 , '# "4 \$% " & , .600' / # % / & 6 (?+ & ('3' , μ% * μ) # ' # 3' ! ,6! '8' # *8-μ% , 86 (,# 2% , ! ,%3+ (- *": 4 3+4 * /# '8-4 3+4 9#1 *": 4 C) #3 (' / 2% , 3+4 % & ' ; /A-4 ! , "%A : A-4 #) : # "20' A1# %27μ+ ! " 2% , ! ,% 3+ # % & 'μ62 (/ # , # & 6 * +4 "23 (' & -4 % & 7 % # 3 , ! + μ' 2 (% 3 , 264 05 * " , 4 % , ' & ' > % , \$% % & ' . '5# μ' , (% % , A , % 3+ # 81 (% # . Δεν είναι βεβαίως γνωστόν από τούδε ποία θα είναι η επί του προκειμένου στάσις του αρχηγού της Ενώσεως Κέντρου, θεωρείται δε ως πιθανότερον ότι ο κ. Παπανδρέου δεν είναι διατεθειμένος να αυτοκαταργηθή αποδεχόμενος την υπ' αυτού δια λόγους αρχής απορριφθείσαν άποψιν ότι ο βασιλεύς δύναται να ορίζη τον πρωθυπουργόν και τον αρχηγόν του κόμματος. Θα υποστηριχθή όμως εις τον κ. Παππανδρέου ότι ότι το θέμα τούτο θα ηδύνατο να ρυθμισθή υπό της κοινοβουλευτικής ομάδος του κόμματος η οποία να παράσχη την άδεια εις τον κ. Στεφανόπουλον να αποδεχθή την υπό του βασιλέως προσφερθησόμενη εντολήν δια τον σχηματισμόν αμιγούς κυβερνήσεως της Ενώσεως Κέντρου»

Εσωτερικές σελίδες:

- Σχεδόν ολόκληρη η 5^η σελίδα καλύπτεται με το ρεπορτάζ σχετικά με τις κινητοποιήσεις του κόσμου. «Ο νέος ανέκδοτος συγκλονίζει από άκρου εις άκρον την χώραν. Πανελλήνιος κινητοποίησης υπέρ της Δημοκρατίας», «Ογκώδεις συγκεντρώσεις οργανούνται εις όλας τα πόλεις εναντίον του πραξικοπήματος και των ανδρικήλων. Πανηγυρική διαδήλωσις αφοσιώσεως προς τον κ. Παπανδρέου. 24ωρος απεργία κηρύσσεται την Πέμπτης εις τον Βόλον». Δημοσιεύεται επίσης φωτογραφία με τη λεζάντα: «Μία όψις της μεγαλειώδους δημοκρατικής συγκεντρώσεως της Κατερίνης. Πρωτοφανής ήτο ο όγκος. Ασύλληπτος ο ενθουσιασμός».
- Στο οπισθόφυλλο τέσσερις από τις οκτώ στήλες της σελίδας να καλύπτει κείμενο υπό τον τίτλο «ο ενθουσιασμός του λαού και πρωτοφανείς αι εκδηλώσεις λατρείας κατά την πορείαν θριάμβου του κ. Παπανδρέου». «Περότρομος η κυβέρνησις των ανδρικήλων μετά την παλλαϊκή αποδοκιμασίαν της. Το ρεπορτάζ περιγράφει με λεπτομέρειες την «πορεία θριάμβου» του Γεωργίου Παπανδρέου, ενώ δεν παραλείπει να αναφερθεί και στον τέως αντιπρόεδρο της κυβερνήσεως κ. Στεφανόπουλο, τον οποίον «3% &0- \$+ 3' / 27*μ' / "&" / ; -μ+ *%# μ" & (: 3' ; % #- " # \$ ' / * , % * μ7#» αλλά και σε άλλους μελλοντικούς αποστάτες. «επίσης επευφημίσθησαν οι κ. κ. F* , (, μ12'4, Χούτας, Γκλαβάνης, Βαρδινογιάννης και Κοκκέβης. Ενθουσιωδώς επευφημήθη επίσης

και ο βουλευτής κ. Ε%&%& '0>3+4 όστις μετεφέρθη επί των ώμων του πλήθους επι εν περίπου χιλιόμετρον».

- Άλλο θέμα στο οπισθόφυλλο τιτλοφορείται «Οι κ.κ. Νόβας και Μητσοτάκης ζητούν σύγκλησιν της κοινοβουλευτικής ομάδος της Ενώσεως Κέντρου» και υπότιτλο «Διαμαρτύρονται διότι χαρακτηρίζονται προδότες και προσπαθούν να δικαιολογήσουν την διάσπασιν».

21 ΙΟΥΛΙΟΥ 1965

Παρά τις παρασκηνακές κινήσεις του εκδότη, η συσπείρωση του κόσμου περί τον Γ. Παπανδρέου «αναγκάζει» τον Βελλίδη να τηρήσει άλλη γραμμή στο προσκήνιο. Πάνω από το λογότυπο της «Μακεδονίας» η εφημερίδα δημοσιεύει κάλεσμα: «Μαχηταί της Δημοκρατίας κατακλύσατε την 7μ.μ. το γήπεδον του ΠΑΟΚ». Στο σκίτσο του πρωτοσέλιδου η κυβέρνηση απεικονίζεται ως νεογέννητο στην κούνια συνδεδεμένο με φιάλες οξυγόνου και τους μαιευτήρες να σχολιάζουν: «Στη Σπάρτη τα ρίχναν στον Καιάδα».

Κύριο θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Υπέρτιτλος: «Παρά την ενίσχυσίν της με πέντε ακόμα εξωμότας και την αποχή της ΕΡΕ»

Τίτλος: «Θα πέσει εις την βουλήν η ψευδοκυβέρνησις, Στερείται πλειοψηφίας και λαϊκής βάσεως»

Υπότιτλοι: «Την προσεχή Τετάρτην ή Πέμπτην θα αρχίση η συζήτησις εις την Βουλήν καλουμένην εις έκτακτον σύνοδον», «Ο κ. Παπανδρέου τονίζει: «Δεν παρητήθην οικειοθελώς αλλά εξηναγκάσθη. Ανέντιμος ο ισχυρισμός του κ. Νόβα περί... ευθυνών δια την "Ασπίδα"»

Ρεπορτάζ: «Μετρημένοι είναι αι ημέραι της ψευδοκυβερνήσεως των ανδρικών, παρά το γεγονός ότι μετά πολλάς προσπάθειας, αι οποίαι διήρκεσαν επί πενήνθμερον, κατώρθωσε να προσθέσῃ εις την σύνθεσίν της πέντε ακόμη εξωμότας και ηύξησε την δύναμίν της εις 21 όσοι οι υπουργοί και υφυπουργοί η οποία με την προσθήκην των κ.κ. Γαρουφαλλιά, Ψαρρού και Ρέντη θα ανέλθῃ εις 24»

Β' θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Υπέρτιτλος: «Η πανελλήνιος κινητοποιήσις»

Τίτλος: «Θριαμβευτική εκδήλωσις της θελήσεως του λαού»

Υπότιτλοι: «Η αποψινή συγκέντρωσις εις την Θεσσαλονίκην», «Μεγάλη συγκέντρωσις οργανώθη εις την Ξάνθην- Σήμερον εις τας Σέρρας, την Καβάλαν, την Χρυσούπολιν, τα Γιαννιτσά- Την Παρασκευήν εις την Βέροian».

Γ' θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Υπέρτιτλος: «Αναγνωρίζεται το δίκαιον του κ. Παπανδρέου»

Τίτλος: «Επικρίνεται διεθνώς η βασιλική επένβασις»

Υπότιτλοι: «Ζωηραί ανησυχίαι εκφράζονται εις Λονδίνον και Ουάσιγτων», «Ο Τύπος της Δανίας κατακρίνει την ύπαρξιν δυνάμεων εις τον στρατόν», «Αμερικανός απεσταλμένος εις Κέκρυραν»

Στο πρωτοσέλιδο φιλοξενείται επίσης άλλο θέμα με το πώς παρουσίασε ο ξένος τύπος τις εκδηλώσεις υποστήριξης του λαού στον γ. Παπανδρέου και ένα μονόστηλο με τίτλο: «Ανήκουστος ενέργεια. Η "κυβέρνησις" απηγόρευσε την προβολήν ταινίας δια τον Ελ, Βενιζέλον! Με το απίθανον αιτιολογικόν της... δημιουργίας ανησυχιών».

Εσωτερικές σελίδες:

- **Στην 5^η σελίδα:** «Συγκεντρώσεις αποδοκimasίας των ανδρικών εις όλας τα πόλεις της Βορείο Ελλάδος» και φωτογραφία με λεζάντα Οι κ.κ. Παπαπολίτης και Βαρδινογιάννης σφίγγουν θερμά το χέρι του κ. Παπανδρέου εις τα γραφεία της Ενώσεως Κέντρου, μετά την θριαμβευτικήν πορείαν δια των οδών της πρωτευούσης».
- **Στην 8^η σελίδα:** «"Εντός της εβδομάδος θα έχη εξαφανισθή η θλιβερά κυβέρνησις της προδοσίας" εδήλωσε την νύκτα ο κ. Γεωργ. Παπανδρέου», «Και θα συνοδεύεται η μνήμη της από τον τίτλος ότι εξηυτέλισε και τον θεσμόν των υπουργών». «Ο κ. Κανελλόπουλος υποστηρίζει ότι ο βασιλεὺς έχει δικαίωμα να ορκίσῃ άλλην κυβέρνησιν και επιτίθεται σφοδρώς κατά του κ. Παπανδρέου», «Ο κ. Νόβας υπαναχωρεῖ επί των κατηγοριών του δια την "Ασπίδα"»

22 ΙΟΥΛΙΟΥ 1965

Την προηγούμενη δολοφονείται ο Σωτήρης Πέτρουλας. Η «Μακεδονία» αφιερώνει το μεγαλύτερο μέρος της ύλης της στα συμβάντα. Μάλιστα φιλοξενεί εκτενές άρθρο γνώμης στο οποίο δηλώνει μεν ότι υπάρχει καιρός να διορθωθούν τα πράγματα, αποδίδει ευθύνες όχι στον βασιλιά αλλά σε άφρονες πολιτικούς και συμβούλους του, αλλά πουθενά δεν φαίνεται να ζητά ούτε εκλογές, ούτε να δοθῇ εντολή σχηματισμού κυβέρνησης στον Γ. Παπανδρέου.

Κύριο θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Υπέρτιπλος: «Όργιον αίματος και βίας εξαπέλυσε κατά του λαού η ψευτοκυβέρνησις»

Τίτλος: «Εἰς φοιτητὴς νεκρὸς εἰς Αθήνας, 200 τραυματῆαι καὶ 250 συλλήψεις»

Υπότιπλος: «Ἡ αστυνομία ἐπετέθη μετὰ μανίας κατὰ διαδηλωτῶν. Ἀγριοὶ ξυλοδαρμοὶ καὶ ἐξορμήσεις με δακρυγόνα»

Ρεπορτάζ: «Ἡ κυβέρνησις του αίματος πρέπει νὰ ἐξαφανισθῇ ἀπὸ προσώπου γῆς ἐδήλωσεν ὁ κ. Παπανδρέου». «Θα παραμείνῃ εἰς τὰ χρονικά τῆς πρωτεύουσας ὡς ομαδική ἡ ἀγρία ἐπέλασις ἐκατοντάδων αστυνομικῶν ὁργάνων τὰ ὁποῖα ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς ἡγεσίας του σώματος προέβαινον εἰς ἀγρίον ξυλοδαρμόν πολιτῶν καὶ εἰς ἀθρόας συλλήψεις»

Κύριο ἄρθρο στο πρωτοσέλιδο:

Τίτλος: «Ἐνόσω ὑπάρχῃ ἀκόμα καιρὸς. Καὶ ὑπάρχῃ»

«Ὁ λαοπρόβλητος πρωθυπουργὸς τῆς 16^{ης} Φεβρουαρίου, παρότι γνωρίζει τὴν τεραστίαν ἠθικὴν καὶ υλικὴν δύναμιν τὴν ὁποίας ἀντλεῖ ἀπὸ τὴν παντοδύναμον θέλησιν του λαοῦ, ἐκδηλουμένην καθημερινῶς διὰ συγκινητικῶν πράγματι ἐνδείξεων ἀφοσιώσεως καὶ πίστεως ἀταλάντετου, ἠθέλησε νὰ παραμείνῃ "4 3+ # %?, '& ("&- \$)*, # 3' / +A)3' / που ἠμπορεῖ καὶ νὰ ποδηγετήσῃ καὶ νὰ καταστή τὸ φράγμα εἰς τὴν ἀνωμαλίαν που ἀπεργάζεται ἡ δῆθεν ἐναντίον τῆς ἀνωμαλίας ἀγωνιζόμενη κυβέρνησις τῶν ἀποστατῶν. Ἀπέφυγε ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς οἰανδήποτε αἰχμὴν ἐναντίον του στέμματος διότι γνωρίζει ὅτι τὸ Στέμμα ΥΠΗΡΞΕ ΘΥΜΑ ΜΗΧΑΝΟΡΡΑΦΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ. (σ.σ. τὰ κεφαλαῖα διατηροῦνται ὅπως στο πρωτότυπο) Καὶ διότι ἐλπίζει πάντοτε ὅτι τὰ λάθη ὅταν δὲν προέρχονται ἀπὸ διάθεσιν δολίαν, ΕΠΑΝΟΡΘΟΥΝΤΑΙ. Καὶ ἐπανορθοῦνται με τὴν βοήθεια του λαοῦ. (...) Ὑπάρχῃ ἀκόμῃ καιρὸς διὰ νὰ περισωθῇ ὅ,τι ἐκτίθεται ἤδη εἰς κίνδυνον τρομακτικόν. Ὑπάρχῃ καιρὸς διὰ νὰ ἀποσοβηθῇ ἓνας τραγικότερος ἐθνικὸς διχασμὸς, τὸν ὁποῖον ΠΡΟΕΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΑΝ ΑΣΥΝΕΙΔΗΤΟΙ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΜΥΩΠΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ, με τὴν ἀπροσδόκητον συνδρομὴν ἀνθρώπων τῶν ὁποίων ἡ ἀπελπιστικὴ ἔλλειψις αἰσθήματος εὐθύνης πραγματικῶς ἐκπλήσσει καὶ τοὺς ψυχραιμότερους. Ὑπάρχει καιρὸς γιὰ νὰ ἐπανέλθῃ ἡ γαλήνη εἰς τὴν ψυχὴν του λαοῦ, ἀλλὰ πρωτίστως διὰ # % %& ' 2%3%*3%\$- + !, %3% (%8\$"> *% * / #3%Αμ%3,2-36?, 4. G, 73, + "23('&- "2 3+4 36?" : 4 % / 3-4 ΕΗΙ 9F Ι JKLM9J G9JNL»

(...) ἡ Ἐνωσις Κέντρου ἀναδειχθεῖσα ἐκ τῶν καλπῶν ὡς τὸ υπεύθυνον κόμμα διὰ τὴν διακυβέρνησιν του τόπου ! " # % & " " 3" (- \$ + 3' / !, 2%, 1 μ%3 ' 4 3 ' 53' / , τὸ ὁποῖον ἀντλεῖ ἐκ τῆς θελήσεως καὶ τῆς ἐπιταγῆς του λαοῦ. Καὶ ἐδηλώθη ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς ἀπὸ τῆς πλευρὰς του βασιλέως ὅτι "& \$ / μ% 3' / "> # %, # % * / # " (Α % \$ - μ " 36 3' / 27 μ μ % 3 ' 4 3 + 4 & 0", ' Ο + ; % 4. ΑΛΛΑ ΤΑ ΚΟΜΜΑΤΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΘΡΟΙΣΜΑΤΑ ΑΤΟΜΩΝ ΑΝΕΥ ΚΕΦΑΛΗΣ. Καὶ ἡ κεφαλὴ εἶναι ἀκριβῶς ἡ δίδουσα τὴν ἐκφρασὴν καὶ τὴν φυσιογνωμίαν καὶ τὸ πολιτικόν περιεχόμενον τῶν κομμάτων. (...) Τὸ ἀπαράδεκτον τοῦτο, εἰς τὸ ὁποῖον ὠδήγησαν οἱ ἀφρονες σύμβουλοι του Στέμματος υπεραισιοδοξήσαντες τόσον ὡς πρὸς τὴν συνεκτικότητα τῆς Ἐνώσεως Κέντρου ὅσον καὶ πρὸς τὴν ΑΝΟΧΗΝ του δημοκρατικοῦ λαοῦ, ΕΙΝΑΙ ΑΚΟΜΗ ΔΥΝΑΤΟΝ ΚΑΙ ΕΠΙΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ νὰ ἐπανορθωθῇ».

Β' θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Υπέρτιπλος: «Μεγαλειώδης δημοκρατικὴ συγκέντρωσις»

Τίτλος: «Ἐδονήθη ἡ Θεσσαλονίκη ἀπὸ τὴν ἰαχὴν του λαοῦ:»

Υπότιπλος: «Κάτω ἡ κυβέρνησις Νόβα», «Ὁ Παπανδρέου εἰς τὴν ἐξουσίαν», «30.000 λαοὺ κατέκλυσαν τὸ γήπεδον του ΠΑΟΚ»

Τὸ ρεπορτάζ συνεχίζεται στὴν 5^η σελίδα που εἶναι ἀφιερωμένη στὴ συγκέντρωση που ἐγίνε στὴ Θεσσαλονίκη, με φωτογραφίες ἀπὸ τὸ γήπεδον του ΠΑΟΚ ἀλλὰ καὶ με ἀνταποκρίσεις ἀπὸ ἄλλες πόλεις. «Ὁ λαὸς τῆς Βορ. Ελλάδος με πρωτοφανὲς πάθος διεδήλωσε τὴν πίστιν του εἰς τὴν Δημοκρατίαν», «Τεράστια συγκέντρωσις εἰς τὴν Θεσσαλονίκην. Μεγάλαι συγκεντρώσεις εἰς Σέρρας, Καβάλαν, τὴν Πτολεμαῖδα, τὰ Γιαννιτσά, τὴν Λάρισαν». «Ἀπεδοκιμάσθησαν οἱ προδῶται, ἐπευφημήθησαν οἱ πιστοὶ βουλευταί»

Γ' θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Υπέρτιπλος: «Δριμύτατη ἀπάντησις εἰς τὸ μήνυμα»

Τίτλος: «Ὁ κ. Γ. Παπανδρέου πρὸς τὸν κ. Νόβαν: "ἔχεις ἐκπέσει πλέον τῆς ἀρχῆς που στηρίζεσαι καὶ τι ἐλπίζεις; Θὰ καταστήσεις τὴν ΕΡΕ κυβέρνησιν;"»

Υπότιπλος: «"Σπεύσε εἰς τὰ ἀνάκτορα νὰ ζητήσεις συγγνώμην διὰ τὴν παραπλάνησιν καὶ νὰ υποβάλῃς ἀμέσως τὴν παραίτησιν"»

Ἡ ἀπάντησις του Γ. Παπανδρέου στὸν Γ. Νόβα προηγείται τῶν δηλώσεων του τελευταίου που προκάλεσαν τὴν ἀντίδραση του πρώτου. Ἡ «Μακεδονία» δημοσιεύει τὸ μήνυμα του κ. Νόβα ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐπιτίθεται κατὰ του κ. Παπανδρέου. Θεωρεῖ ὑπηρεσίαν τὴν καταπρόδοσιν του 53^{ου}- Ἐπικαλεῖται κινδύνους».

Εσωτερικὲς σελίδες:

- Στην 7^η σελίδα: «Συγκινητικά εκδηλώσεις συμπαραστάσεως προς τον αρχηγόν της Ενώσεως Κέντρου», «Εκατοντάδες οργανώσεων της βορ. Ελλάδος εκδηλούν την επιθυμίαν των μελών των να αγωνισθούν και πάλιν παρά το πλευρόν του». Η εφημερίδα δημοσιεύει τηλεγραφήματα συμπαραστάσεως.
- Στην ίδια σελίδα διαβάζουμε άλλο θέμα με τίτλο «Ο κ. Μητσοτάκης λέγει ότι είναι δεκτή πάσα λύσις πλην επανόδου του κ. Παπανδρέου εις την εξουσίαν»- «Ωσάν να είναι αυτός ρυθμιστής του πολιτεύματος». Η «Μακεδονία» αναδημοσιεύει αποσπάσματα συνέντευξης του κ. Μητσοτάκη στην εφημερίδα «Μεσόγειος» του Ηρακλείου, όπου μεταξύ άλλων λέει: «Ε' 00% 05*, 4 ">#%, &,\$%##% 2%, μ% μ7# ' # %& '20">"3%,. Ρ "&6# ' ! '4 3 : # 2.2. Ε%&#! () ' / , &%3(74 2%, / , '5 " ,4 3+ # " ? ' / * >#% υπό οιασδήποτε συνθήκας και οιασδήποτε προϋποθέσεις». Αναφερόμενος «",4 3+ # \$ (/ 0 '5μ"#+# 05*, #» σχηματισμού κυβέρνησης με πρωθυπουργό τον κ. Στεφανόπουλο, είπε: «78, μ7# ' # ! " # %& '20">"3%,, %00' %3,\$)3 : 4 ">μ"\$% & (7\$/μ', #% * /μ. 60 : μ" # ",4 μ%# 3', %53+ # 05*, # ή και εις οιαδήποτε άλλην, δια της οποίας ήθελεν αποκατασταθή η ενότης εις το κόμμα της Ενώσεως Κέντρου. Είμεθα πρόθυμοι δι' οιαδήποτε λύσιν, πλην της επανόδου των κ.κ. Παπανδρέου εις την αρχήν»

23 ΙΟΥΛΙΟΥ 1965

Στις 23 Ιουλίου αποστέλλεται από την πρεσβεία των ΗΠΑ στην Αθήνα στο Στει Ντιπάρτμεντ το τηλεγράφημα όπου αναφερόταν ότι η «φόρμουλα Στεφανόπουλου» εξαρτάται από τη βούληση του ιδίου και την πίεση των εφημερίδων «Νέα», «Βήμα» και «Μακεδονία» για την αποδοχή αυτής της λύσης από τον Παπανδρέου ή αν όχι να προχωρήσουν χωρίς αυτόν (τον πρόεδρο της Ε.Κ.). Την ίδια μέρα η «Μακεδονία» δημοσιεύει ένα κύριο άρθρο γνώμης, με το οποίο καλεί τα ηγετικά στελέχη της Ε.Κ. να αναλάβουν τις ευθύνες τους και να επαναφέρουν την χώρα στην πολιτική και κοινοβουλευτική ομαλότητα με γνήσια κυβέρνηση της Ενώσεως Κέντρου, χωρίς προκαταλήψεις... Και σε αυτό το άρθρο δεν αποδίδονται ευθύνες στον βασιλιά, ενώ δεν υπάρχει πουθενά αναφορά σε κυβέρνηση με πρωθυπουργό τον Γ. Παπανδρέου ή προσφυγή στις κάλπες.

Δημοσιεύεται επίσης φωτογραφία του δολοφονηθέντος Σ. Πέτρουλα και των γονιών του που «ολοφύρονται στο Γ' νεκροταφείο Αθηνών», μια γελοιογραφία με τον Νόβα με τη βοήθεια του Μητσοτάκη να σκαρφάζει ψηλά για να αποφύγει τον λαό.

Κύριο θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Υπέρτιτλος: «Νυχτερινόν μήνυμα του κ. Γεωρ. Παπανδρέου»

Τίτλος: «Η κυβέρνησις του αίματος να παραιτηθή πάραυτα. Επεδίωξε να τρομοκρατήσει τον λαόν αλλ' ηττοκτόνησε»

Υπότιτλος: «Ο ανώτατος άρχων να επανεξετάση χωρίς αναβολήν την κατάστασιν». «Την 11^{ην} π.μ. θα γίνη εις τας Αθήνας η κηδεία του φονευθέντος αγωνιστού της δημοκρατίας. Θα παρασθή και ο κ. Παπανδρέου. Καλεί τον λαόν να τηρήση την τάξιν διότι η διατάραξις αυτής εξυπηρετεί τα σχέδια των κύκλων της ανωμαλίας»

Ρεπορτάζ: «Ο αρχηγός της Ενώσεως Κέντρου κ. Παπανδρέου απηύθυνε την νύκτα μήνυμα προς τον λαόν δια του οποίου κατηγορεί την ψευδοκυβέρνησιν των ανδρικών ως υπεύθυνον του αιματοκυλισματος και του φόνου του νεαρού αγωνιστού της δημοκρατίας, την καλεί να παραιτηθή πάραυτα και τονίζει ότι ο βασιλεύς πρέπει να επανεξετάση χωρίς αναβολή την κατάστασιν».

Β' θέμα στο πρωτοσέλιδο

Υπέρτιτλος: «Προ της εμφανίσεώς της»

Τίτλος: «Καταψηφίζεται από 140 βουλευτάς της Εν. Κέντρου η ψευδοκυβέρνησις»

Υπότιτλος: «Ανεκοινώθησαν τα ονόματα των δηλωσάντων πίστιν και αφοσίωσιν εις τον κ. Γεώργ. Παπανδρέου»

Κύριο άρθρο στο πρωτοσέλιδο:

Τίτλος: «Η ώρα των αποφάσεων»

«Η ώρα του βασιλέως εσήμανεν. Ο ανώτατος άρχων, ως ρυθμιστής του πολιτεύματος έχει εις χείρας του όλα τα στοιχεία τα οποία τον διευκολύνουν δια να ασκήση τας εκ του Συντάγματος προνομίας του και να αποκατασταστήσιν αμέσως την κοινοβουλευτικήν τάξιν».

Τα στοιχεία αυτά είναι «η απουσία πάσης κοινοβουλευτικής βάσεως εις την οποίαν να στηριχθή η κψευδοκυβέρνησις Νόβα», η «ογκώδης πλειοψηφία της βουλής η οποία παραμένει πιστή εις τον Γεώργιον Παπανδρέου» και «η φωνή του λαού». Η εφημερίδα καλεί τον νεαρό βασιλέα που «έχει αποδείξει ότι δεν στερείται τόλμης» να αποπέμψει την κυβέρνηση Νόβα, όπως επιτάσσει το χρέος του έναντι του λαού και του Συντάγματος και να δώσει την επιβαλλόμενη λύση που δεν

είναι άλλη από μια «Α#-*,% 2/.) (#+*, 3+4 9#1*": 4 C)#3('/. 1/!"μ% 600+. Καμμία παρέκκλιση από τας βασικές και ορθοδόξους επιταγές του Συντάγματος και του Κοινοβουλευτισμού».

Η εφημερίδα τονίζει με νόημα ότι εσήμανε η ώρα και «!,% 3% +A"3,26 *3"0)8+ 3+4 9#1*": 4 C)#3('/'» τα οποία «Α#: (>=' /# 2%014 & '>'# ">#%, 3' 8(' '4 3 : # 2%36 3+2 (>*,μ' # %/3-# 1 (%. Ο λαός τους παρακολουθεί και απαιτεί από αυτούς: να επαναφέρουν την χώραν εις την πολιτικήν και κοινοβουλευτικήν ομαλότητα με γνήσιαν κυβέρνησιν της Ενώσεως Κέντρου. Χωρίς προκαταλήψεις, χωρίς μισαλλοδοξίας, χωρίς προσωπικάς αδυναμίας, χωρίς πάθη».

Εσωτερικές σελίδες:

- Στην 5η σελίδα: «Αδύνατον να επιζήση η κυβέρνησης Νόβα. Θα φύγη με την καταισχύνην της καταψηφίσεως αν τολμήση να εμφανισθή εις την Βουλήν. Μόνον αι εκλογαί ετόνισεν ο κ. Παπανδρέου θα αποκαταστήσουν την πλήρη ομαλότητα». Στο ίδιο θέμα η «Μακεδονία» αναδημοσιεύει συνέντευξη του Γ. Παπανδρέου στη Ζιντότσε Τσάιτουνγκ όπου μεταξύ άλλων ο πρόεδρος της Ε.Κ. ερωτάται για το αν θα μπορούσε να σχηματιστεί νέα κυβέρνηση της οποίας δεν θα προΐσταται ούτε ο ίδιος ούτε ο κ. Νόβας. «όχι αυτή η δυνατότης δεν υφίσταται. Θα εσήμαινεν ότι υποχρεούμενα να συνεργασθώμεν με άνδρας της σημερινής μεταβατικής κυβερνήσεως. Τοιαύτη ενέργεια θα επоллаπλασίαζεν έτι μάλλον την οργήν του λαού. Ο λαός δεν θέλει μηχανορραφίας. (...) όχι, εις αυτό το στάδιον δεν θα υπάρξουν αμαρτωλοί συμβιβασμοί. Θα διεξαχθούν εκλογαί μόνον».
- Στην ίδια σελίδα διαβάζουμε τους τίτλους άλλων σχετικών θεμάτων: «Ο Νόβας εδήλωσεν εις τους ξένους δημοσιογράφους ότι δεν πρόκειται να κηρύξη στρατιωτικόν νόμον. Επανελάβε τας αιτιάσεις κατά του κ. Παπανδρέου», «Μεγαλιώδης προμηνύεται η πανεργατική απεργία εις τας μεγάλας πόλεις». «Θα είναι η πρώτη εκδήλωσις των εργαζομένων τάξεων»
- Στην 7^η σελίδα το κεντρικό θέμα τιτλοφορείται: «Απτόητος συνεχίζει ο λαός τον αγώνα προς περιφρούρησιν της δημοκρατίας παρά τας βαναυσότητας και τας απειλάς» και υπότιτλο «Συγκέντρωσις αύριον εις το πανεπιστήμιον δια την δολοφονίαν του φοιτητού Πετρούλα», «Οι εργαζόμενοι ετοιμάζονται δια την απεργίαν της Τρίτης. Συνεχίζονται αι εκδηλώσεις συμπαραστάσεως προς τον κ. Γεωργ. Παπανδρέου». Στο ρεπορτάζ περιλαμβάνονται ανταποκρίσεις από μεγάλες πόλεις της Β. Ελλάδος όπου πραγματοποιούνται συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας. Σε άλλο θέμα της «Μακεδονίας» διαβάζουμε ότι «Ο Μπακατσέλος πειράται να δικαιολογήση την συμμετοχήν του εις την κυβέρνησιν και κατηγορεί τον αρχηγόν του Κέντρου».

24 ΙΟΥΛΙΟΥ 1965

Το πρωτοσέλιδο είναι μοιρασμένο σε δύο θέματα, την κηδεία του Πέτρούλα και τη συνέντευξη τύπου που παραχώρησε ο Γ. Παπανδρέου σε ξένους ανταποκριτές. Επίσης διαψεύδεται ότι ο Στ. Στεφανόπουλος είχε είτε φανερά είτε μυστική συνάντηση με τον σύμβουλο του βασιλέα, Χοιδά.

Κύριο θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Υπέρτιτλος: «Συνέντευξις προς 200 ξένους δημοσιογράφους»

Τίτλος: «Αποκατάστασιν της συνταγματικής τάξεως ζητεί από τον βασιλέα ο κ. Γεωργ. Παπανδρέου»

Υπότιτλος: «Δεν δέχεται συμβιβασμούς επί των αρχών του πολιτεύματος. Η διαφορά των δεν είναι προσωπική αλλά καθαρώς πολιτική», «Αποκλείει τρίτην λύσιν», «Δεν έχει πρόθεσιν να θέση θέμα αλλαγής του πολιτεύματος. Ούτε να δημιουργήσει λαϊκόν κίνημα εναντίον του στέμματος».

Β' θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Υπέρτιτλος: «Με συντριβήν αλλά και κορυφωμένην αγανάκτησιν»

Τίτλος: «Αμέτρητα πλήθη λαού εκήδευσαν τον αγωνιστήν της Δημοκρατίας»

Υπότιτλοι: «Απεθεώθησαν ο κ. Παπανδρέου και οι επιτελείς του Κέντρου», «Δημοψήφισμα και όρκος πίστεως» «Επιβήτική η παρουσία της ελληνικής νεολαίας»

Γ' θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Υπέρτιτλος: Ούτε «φανεράν ούτε «μυστικήν»

Τίτλος: «Ουδεμία επαφή είχε μετα του κ. Χοιδά ο κ. Στεφανόπουλος»

Υπότιτλος: «Διαψεύδει κατηγορηματικώς τα δημοσιευθέντα μυθεύματα».

Εσωτερικές σελίδες:

- Στην 3^η σελίδα η «Μακεδονία» δημοσιεύει εκτενές ρεπορτάζ για την κηδεία του Πέτρουλα υπό τον τίτλο «Η πάνδημος κηδεία του δολοφονηθέντος φοιτητού», με υπότιτλο «Ως μάρτυρα ετίμησεν ο δημοκρατικός λαός το τραγικόν θύμα της ψευδοκυβερνήσεως και με φωτογραφίες από την νεκρώσιμο ακολουθία
- Στην 7^η σελίδα η «Μακεδονία» προβλέπει ότι «Καθολική θα είναι η απεργία της Τρίτης» και καταγράφει τις εκδηλώσεις διαμαρτυρίας σε διάφορες πόλεις και αναφέρει στον κεντρικό τίτλο του ρεπορτάζ «Μεγάλη συγκέντρωση την 7.30 μ.μ. εις τον πανεπιστημιακόν χώρον. Δια να τιμηθή η μνήμη του φοιτητού Πέτρουλα και να αξιωθή η απομάκρυνσις των προδοτών»
- Το θέμα της συνέντευξης τύπου του Γ. Παπανδρέου καλύπτει το οπισθόφυλλο. Ο τίτλος του ρεπορτάζ είναι: «Η παραμονή της ψευδοκυβερνήσεως Νόβα αποτελεί πρόκλησιν του λαού εις εξέγερσιν» με υπότιτλο «Ανέντιμος πράξις η κατηγορία του κ. Νόβα περί αναμίξεως εις την υπόθεσιν "Ασπίδα"». Άλλα θέματα στην 8^η σελίδα:
 - «Οι εν Δυτική Γερμανία Έλληνες εργάται παρά το πλευρόν του Γεωργ. Παπανδρέου». «Πραγματοποιούν ογκώδεις συγκεντρώσεις και αποστέλλουν ψηφίσματα διαμαρτυρίας» «Επικρίνεται διεθνώς τατο πραξικόπημα και αποδίδεται εις πρόθεσιν ανακοπής των κοινωνικών μεταρρυθμίσεων». Στο ρεπορτάζ αναδημοσιεύονται ανταποκρίσεις ξένων εφημερίδων για την πολιτική κρίση στην Ελλάδα.
 - «Ο κ. Μητσοτάκης θα προσέλθῃ εις την κοινοβουλευτικὴν ομάδα»
 - «Την Πέμπτην ἐδήλωσεν ο κ. Νόβας εμφανίζεται η κυβέρνησις εις την Βουλὴν»

25 ΙΟΥΛΙΟΥ 1965

Δέκα μέρες μετά την εκδήλωση της κρίσης η «Μακεδονία» της Κυριακής συνεχίζει να προβάλλει το θέμα με πηχυαίους τίτλους. Σταδιακά η εφημερίδα αρχίζει να υποστηρίζει τα περί τρίτης λύσης και αφήνει μια αιχμή ότι η κατάσταση δεν μπορεί να εκκαθαρισθεί εξαιτίας της κατηγορηματικής άρνησης του αρχηγού της Ε.Κ. έστω και τη συζήτηση περί τρίτων λύσεων.

Κύριο θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Τίτλος: «Ανατρέπεται η ψευδοκυβέρνησις μέχρι του Σαββάτου»

Υπότιτλοι: «Και αρχίζει η εκκαθάρισις της πολιτικής καταστάσεως», «Ρυθμιστής παραμένει ο κ. Παπανδρέου», «Καλούμενος υπό του βασιλέως πιθανόν να εισηγηθή την διάλυσιν της βουλής και προκήρυξιν εκλογών», «Εάν ζητήσουν συγγνώμην οι συνωμότες θα εξαιρεθούν οι πρωτοστατήσαντες»

Ρεπορτάζ: «Η πολιτική κατάσταση, μετά την 2%3+Α' (+μ%3,2-# 6(#+*,# του αρχηγού της Ενώσεως Κέντρου κ. Γ. Παπανδρέου να δεχθή και απλήν, έστω, */=-3+*,# &"(> 3(>3: # 05*": # αι οποίαι θα ωδηγήσουν κατά τους προτείνοντας αυτάς εις άμεσον παραίτησιν της κυβερνήσεως Νόβα αλλά και εις &('*: (#7# &(%μ"(*μ7# 3' / 2. Ε%&#!(' / !,% 3+4 %%%\$)*": 4 3+4 &(: \$/ &' / (Α%4 ",4 *3)0"8'4 3+4 9#1*": 4 C)#3(' /, δεν δύναται πλέον να εκκαθαρισθή παρά μετά την εμφάνισιν της κυβερνήσεως Νόβα εις την Βουλὴν και την βεβαίαν μέχρι του Σαββάτου ανατροπήν της οπότε ο ρυθμιστής του πολιτεύματος θα αναγκασθή να προβή εις τας επιβαλλομένας συνταγματικές ενεργείας δια τον σχηματισμόν άλλης κυβερνήσεως».

Β' θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Υπέρτιτλος: «Υπάρχει ανάμιξις και ξένων

Τίτλος: Δυσφορία εις την Ουάσιγκτων δια τας ενεργείας της Αυλής

Υπότιτλοι: «Τας υπεκίνησαν οι Άγγλοι», «Άλλες δυνάμεις προσπαθούν να προωθήσουν ίδια συμφέροντα», «Η Ουάσιγκτον αποκρούει πάσα ανώμαλον λύσιν»

Ρεπορτάζ: «Άριστη πηγή παρέχει την πληροφορίαν ότι ξέναι δυνάμεις τόσον εντός όσον και εκτός του ΝΑΤΟ ευρισκόμεναι, ήρχισαν ενεργόν ανάμιξιν εις την πολιτικήν κρίσιν της Ελλάδος δια να προωθήσουν ίδια συμφέροντα εις βάρος της Ελλάδος. Υπογραμμίζεται δε ότι τόσον οι Άγγλοι όσον και οι Τούρκοι αποβλέπουν εις το κλείσιμον του κυπριακού οι δε κομμουνισται εις πρόκλησιν εμφυλίου πολέμου»

Γ' θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Υπέρτιτλος: «Δεν αποκρύπτει μάλιστα την δυσαρέσκειάν του

Τίτλος: « / . %*,0"54 %3"0- ; \$+ 73, "?+&%3-\$+ %&7 3% %#! ("2"0%»

Υπότιτλος: «Τον παρεπλάνησαν και τον έφερον εις αντίθεσιν προς την μεγαλυτέραν μερίδα του λαού»

Άλλα θέματα στο πρωτοσέλιδο:

- «Διαμαρτυρία δια τον φόνον του Πέτρουλα» «Μεγαλειώδης συγκέντρσις πλέον των 5.000 φοιτητών και νυκτερινή διαδήλωσις εις την Θεσσαλονίκην», «Η ιαχή "Δημοκρατία-Παπανδρέου" συνεκλόνησε και πάλιν την πόλιν»
- «Σαφής, όπως πάντοτε, θέσις», «153" + G"2,6 '53" + L(,*3"(6 2%36 3'# 2. <3";%#7&' /0'# !5%#3%, %# /&%A'("5*'/# 05*,#» «αυτή θα προέλθῃ μόνον δι αποφάσεως της κοινοβουλευτικής ομάδος της Ενώσεως Κέντρου» Η δήλωσις του Στ. Στεφανόπουλου είναι διευκρινιστική σε όσα ἔγραψε η ἰταλική εφημερίδα «Ουνιτά» με τον απεσταλμένο της οποίας εἶχε «απλῶς προφορικὴν συνομιλίαν και δεν ἔδωσε συνέντευξιν προς αὐτόν». «Κύκλοι προσκείμενοι εις τον κ. Στεφανόπουλον εἰσαγγέλλουσιν ὡς υποβολιμαία τα γραφέντα ὅτι η δεξιὰ προωθεῖ "λύσιν της κρίσεως. Ὡς εἶχεν επανειλημμένως τονίσει, + 05*,4 !5%#3%, %# &(')0\$+ !, %&' ; 6*": 4 3+4 2',#'. ' /0"/3,2-4 'μ6!%4 3+4 9#1 *": 4 C)#3(' / η οποία προέρχεται ἀπὸ το 53% του λαοῦ».

Εσωτερικὲς σελίδες:

- «Εκλογὰς με αναλογικὴν θέλει ο κ. Μητσοτάκης» «Εάν δεν επανέλθῃ ἡνωμένη ἡ Εν.Κέντρου εις την ἀρχήν», «Συμφωνεῖ βασικῶς μετὰ του κ. Παπανδρέου ὅτι "ο βασιλεὺς πρέπει να βασιλεύῃ και ἡ κυβερνήσις να κυβερνᾷ" ἀλλὰ πρέπει, λέγει "και τα πολιτικὰ κόμματα να λειτουργοῦν ευρύθμως"»
- «Πρωτοφανὴς θα εἶναι ἡ επιτυχία της εργατοῦπαλληλικῆς ἀπεργίας», «Οἱ εργαζόμενοι θα ἀξιώσουν ἀποπομπὴν των ἀνδρείκελων»
- «Η συγκέντρωσις των φοιτητῶν Θεσσαλονίκης και ἡ πολύωρος νυκτερινὴ διαδήλωσις των» με λεζάντα στη σχετικὴ φωτογραφία: «Αὐτὴν την εἰκόνα της ἀνθρωποθαλάσσης παρουσίαζεν ο χώρος του πανεπιστημιακοῦ χημεῖου, κατὰ την χθεσινοβραδυνὴν μεγαλειώδη συγκέντρωσιν των φοιτητῶν. Χιλιάδες νέοι ἀμφοτέρων των φύλων εἶχον κατακλύσει το προαύλιον και τα πέριξ του χημεῖου οδοὺς της πανεπιστημιούπολεως με πλακάτ και πανῶ φέροντα συνθήματα ὑπὲρ του Γ. Παπανδρέου και κατὰ της αὐλοδούλου ψευδοκυβερνήσεως των συνωμοτῶν της ομάδος Νόβα. Το πλῆθος αὐτὸ διετηρήθη συμπαγὲς μέχρις ἀργὰ την νύκτα, κατὰ την πολύωρον πορείαν εις τὰς οδοὺς της Θεσσαλονίκης».
- «Ἐχει ἐξεγερθῇ ἡ λαϊκὴ ψυχὴ», «Ἐντονος εξακολουθεῖ ἡ ἀντίδρασις ολοκλήρου του δημοκρατικοῦ κόσμου κατὰ της "κυβερνήσεως" των ἐξωμοτῶν», «Πάνδημοι συγκροτοῦνται εις ὅλας τὰς πόλεις της Βορείου Ἑλλάδος», «Ἐνθουσιασμός ὑπὲρ του κ. Παπανδρέου»

27 ΙΟΥΛΙΟΥ 1965

Το "μνημόνιο" βουλευτῶν της ΕΚ- ἐκδοτῶν ἔχει υπογραφῇ στις 26 Ιουλίου, ὅταν συντάσσεται το φύλλο της 27^{ης} Ιουλίου. Η λύση Στεφανόπουλου παρουσιάζεται γιὰ πρώτη φορά ὡς μία ἐκ των δυο ἐνδεδειγμένων και συνεπτῶν με τὶς ἐπιταγὰς του Συντάγματος.

Κύριο Θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Υπέρτιτος: «Αποφασιστικαὶ ἐξελίξεις ἐντὸς της εβδομάδος»

Τίτλος: «Απολύτως βεβαία ἡ καταψήφισις»

Υπότιτος: «Συνέρχεται την 111 π.μ. της Πέμπτης ἡ κοινοβουλευτικὴ ομὰς της Εν. Κέντρου», «Μετὰ την ἀνατροπὴν. Εἰς νέαν σύσκεψιν θα ἐξετασθῇ ἡ προκύπτουσα κατάστασις», «Οὐδὲνα συμβιβασμὸν δέχεται ο κ. Παπανδρέου», «Και μόνος εἰς ἐπρόκειτο να μείνω, ἐδήλωσεν, ο ἀγὼν θα εἶναι πάλιν ἀνένδοτος», «Τὰ μέλη της ψευδοκυβερνήσεως θέλουν μετὰσχουν της ομάδος»

Ρεπορτάζ: «Η καταψήφισις της ψευδοκυβερνήσεως Νόβα εις τὴν βουλὴν ἡ ὁποία θεωρεῖται ἀπολύτως βεβαία θα ἀνοίξῃ τον δρόμον διὰ τὰς ἐπιβαλλόμενας συνταγματικὰς ἐνεργείας διὰ τον σχηματισμὸν ἄλλης κυβερνήσεως. (...) Το ρεπορτάζ συνεχίζεται στο ὀπισθόφυλλο, ὅπου μετὰξυ ἄλλων ἀναφέρεται ὅτι οἱ πολιτικοὶ παρατηρητὲς ἐξετάζουν τὰ ἐνδεχόμενα μετὰ την πτώση της κυβερνήσεως Νόβα και οἱ συζητούμενες λύσεις εἶναι: «1^{ον} ἡ πρόσκλησις ὑπὸ του βασιλέως του κ. Παπανδρέου και ἡ ἀνάθεσις εις αὐτόν, ὡς τον ἀρχηγόν της πλειοψηφίας, συμφώνως προς την συνταγματικὴν τάξιν της ἐντολῆς σχηματισμοῦ κυβερνήσεως. Η λύσις αὐτὴ θεωρεῖται ὡς ἡ πλέον ὀρθόδοξος και ἀναποκρινόμενη προς τὰς κοινοβουλευτικὰς ἐπιταγὰς, χωρὶς καμμίαν ἐκτροπὴν. Εἰς την ἐνέργειάν του αὐτὴν ο βασιλεὺς διευκολύνεται καθόσον ἐξέλιπον τὰ αἷτια τα προκαλέσαντα την κρίσιν δεδομένου ὅτι ο κ. Γ.Παπανδρέου ἔχει ἀποσύρει την ἀξίωσιν περὶ ἀναλήψεως ἀπὸ του ἰδίου του υπουργείου της ἐθνικῆς ἀμύνης και δεν ἐμμένει εις την ἀποψιν περὶ ἀναθέσεως υπουργείου εις τον κ. Α. Παπανδρέου». «2^η Ρ %6\$",4 3+4 "#3'0-4 ",4 3'# 3) : 4 %3,&(7"! ('# 3+4 2/."(-*": 4 2. <3";%#7&' /0'#, ",4 3' &(7* : &'# 3' / '&'>' / * /A2"#3('5#3%, %, &('3,μ-*,4 &0">*3 : # . ' /0"/31# 3+4 9#1 *": 4 C)#3(' / . Φυσικὰ μια τοιαύτη λύσις θα ἦτο ἐφικτὴ ἐφόσον θα ὑπῆρχε δι αὐτὴν ἡ ἐκ των προτέρων συγκατάθεσις του ἀρχηγού της Ενώσεως Κέντρου κ. Γ. Παπανδρέου ὁ ὁποῖος θα ἐδέχετο να παραμείνῃ ὡς ἀρχηγός του

κόμματος και να υποστηρίξει την κυβέρνηση Στ. Στεφανόπουλου» (...) **Λμ; 73"**(%, %, %#: 3) (: 05*", 4 2(>#'#3%, : 4 &"(,)8'/*%, 70% 3% *3',8">% 3+4 #'μ,μ73+3'4 και στηριζόμενοι εις την αρχήν της πλειοψηφίας, εφόσον είτε η μία είτε η ετέρα των λύσεων θα επήγαζε από τας κοινοβουλευτικές δυνάμεις του πλειοψηφούντος κόμματος της Ενώσεως Κέντρου».

Άλλα θέματα στο πρωτοσέλιδο:

- «Ως εκπρόσωπος του αρχηγού της Εν.Κέντρου. Ο κ. Τσιριμώκος ομιλεί αύριον το βράδυ εις την Θεσσαλονίκη»
- «**L#%2(, . 14 μ"3"!7\$+*%# !+01*",4 3' / 2. <3";%#7&' / 0' /**. Εδήλωσεν ότι **""53" & (: \$ / &' / (A>%# & ('3">#"**, **53" 600+# 05*,#**, αλλά θα πειθαρχήσει εις την απόφασιν της κοινοβουλευτικής ομάδος». Αναφέρει το ρεπορτάζ ότι ο κ. Στεφανόπουλος δήλωσε ότι αποτελούν «εικασίας του ανταποκριτού» τα γραφέντα περί πληροφοριών **«73, + &0", 'O+ ;>% 3' / 27μμ%3'4 ">#%, !,%3"\$",μ)#+ #%"A2%3%0">O+ 3' # 2. E%&#%# ! ()' / »**.
- «Οι ξένοι δια την μεταβολήν: Με το «νιου λουκ» του Ρούσβελτ και το πρόγραμμα Τζόνσον παρομοιάζει ο κ. Ντρίου Πήρσον την πολιτικήν του κ. Παπανδρέου», «Εξ αφορμής επιστολής της κ. Μάργκαρετ Ανδρ. Παπανδρέου αποσταλείσης προς τον διάσημον ραδιοσχολιαστήν»

Εσωτερικές σελίδες:

- «Σύμπας ο δημοκρατικός κόσμος διαδηλοί την απαρασάλευτον πίστιν του προς τον μαχητήν ηγέτην της Εν.Κέντρου», «Πρωτοφανής η λαϊκή κινητοποίησης προς περιφρουρίσιν της δημοκρατίας» Και στο ρεπορτάζ διαβάζουμε: «Με ογκώδεις συγκεντρώσεις κυριαρχούμενος από έντονον αγωνιστικόν παλμόν, ο δημοκρατικός κόσμος εκφράζει την αγανάκτησίν του δια το διαπραχθέν πραξικόπημα και τον στραγγαλισμό της λαϊκής θελήσεως από την κλίκαν των εξωμοτών οι οποίοι κατέστησαν όργανα των επιδιώξεων της δεξιός και των γνωστών κύκλων της ανωμαλίας»
- «Την Πέμπτην ή την Παρασκευήν συγκαλείται η βουλή. Ο βασιλεύς εξέφρασε προς τον κ. Νόβαν δυσαρέσκειαν διότι δεν εφάνη συνεπής εις τας υποσχέσεις του», «Αν η κυβέρνησις υποδείξη πρόεδρον (σ.σ. της Βουλής) και καταψηφισθή θα πρέπει να παραιτηθή αύτη προ της συζητήσεως»
- «Ο κ. Μπάραμ είχε συσκέψεις επί των πολιτικών εξελίξεων μετά "φίλων" και "γνωρίμων" του», «Ο κ. Μητσοτάκης δηλοί ότι συνηντήθη μετ' αυτού αλλά δεν μετέσχε συσκέψεως εις την "44 καμπάναν"». Στο ρεπορτάζ περιλαμβάνεται και επιστολή του κ. Μητσοτάκη προς την εφημερίδα «Έθνος» (που αποκάλυψε στις 24 Ιουλίου τα της παρασκηνιακής συνάντησης με τον επικεφαλής του ελληνικού τμήματος του Σταίητ Ντιπάρτμεντ. Στις συναντήσεις στις καμπάνες του «Αστέρα», υποστήριζε η εφημερίδα εξυφάνθηκε η συνωμοσία κατά της κυβέρνησης Παπανδρέου και αποφασίστηκε να τεθεί επικεφαλής ο Νόβας όχι ως ο ικανότερος αλλά ως ο πλέον ακίνδυνος «δια τα πολιτικά σχέδια εκείνων οι οποίοι ωργάνωσαν πράγματι την συνωμοσίαν και με απώτερον σκοπόν να παραμερισθή όταν οι συνωμόται δεν θα έχουν πλέον την ανάγκην του». Ο κ. Μητσοτάκης παραδέχεται ότι συνάντησε τον Μπάραμ, στο σπίτι του στη Γλυφάδα και όχι στον «Αστέρα Γλυφάδας», ότι δεν υπάρχει κάτι το επιλήψιμο σε τέτοιου είδους συναντήσεις και ότι δεν αναφέρθηκε καν το όνομα Νόβας.
- «Πρωτοφανή επιτυχίαν θα σημειώση η 24ωρος εργατούπαλληλική απεργία», «Ο υπουργός Εργασίας υπερέβαλλων τα μέτρα βίας της Ε.Ρ.Ε. επεστράτευσε την νύκτα το προσωπικόν του ΟΤΕ»
- «Ο ξένος τύπος εις δριμύτατα σχόλια επικρίνει την επέμβασιν του βασιλέως και εξαίρει την στάσιν του κ. Παπανδρέου», «Οι εν Δυτ. Γερμανία Έλληνες εργάται αποδοκιμάζουν την κυβέρνησιν Νόβα».
- «Ο κ. Α. Παπανδρέου διαψεύδει τας φήμας ότι πρόκειται να αποχωρήση της πολιτικής»

28 ΙΟΥΛΙΟΥ 1965

Εντείνονται οι κινήσεις βουλευτών (και της «Μακεδονίας») που προωθούν τη λύση Στεφανόπουλου, ενώ η στάση του Γ. Παπανδρέου χαρακτηρίζεται πλέον ως άκαμπτη. Χωρίς να υπάρχει προφανής λόγος εκ της επικαιρότητας, η εφημερίδα δημοσιεύει στο πρωτοσέλιδο μια φωτογραφία του βουλευτή της Ε.Κ. (και μετέπειτα αποστάτη) **Σάββα Παπαπολίτη**, με μια εγκωμιαστική λεζάντα που τον αναφέρει ως **"*/#"&- μ%8+3- 3+4 !+μ'2(%3%4**. Από της εισόδου του εις τον δημόσιον βίον ουδέποτε παρεξέκλινε των ιδεολογικών του αρχών. Ηναλώθη πάντοτε υπέρ αυτών. Και η σημερινή θέσις του ενώπιον της οξείας πολιτικής κρίσεως τον παρουσιάζει όχι μόνον ως **μ%8+3-#** αλλά και ως ***5##' /#** πολιτικόν άνδρα".

Κύριο θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Υπέρτιπλος: «Θολή και ακαθόριστος η πολιτική κατάσταση»

Τίτλος: «Η ψευδοκυβέρνησις ενώπιον της βεβαίας ανατροπής της αντιμετώπιζει παραίτησις προ της εμφανίσεως εις την βουλήν»

Υπότιπλοι: «Ο κ. Παπανδρέου θεωρεί ως μόνην λύσιν την άμεσον προσφυγήν εις τας εκλογάς». «Ο κ. Χοϊδάς συνηντήθη μετά του κ. Τσιριμώκου», «Δια την Παρασκευήν εκλήθη η Βουλή», «9#"36\$+ + 2# + *,4 . ' /0"/31# !,% 05*,# <3"; %7&' /0' /»

Ρεπορτάζ: Σχετικά με το παραπάνω θέμα διαβάζουμε ότι εντάθηκε η κίνηση «πολλών βουλευτών της Ενώσεως Κέντρου υπό την προεδρίαν του. Δια την περίπρωσιν αυτήν, θα απαιτηθή, τονίζεται, η "%&' μ62 (/#*,4 3' / 2. D. E%&#%# ! () ' / "2 3 : # *+μ" (, #1# 62%μ&3 : # \$) * "1# 3' /".

Β' θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Υπέρτιπλος: "Παρά τας απειλάς και την ψυχολογικήν βίαν"

Τίτλος: "225.000 εργάτων και υπαλλήλων, εξ ων 35.000 της Θεσσαλονίκης, μετέσχον της 24ώρου απεργίας"

Υπότιπλος: "Διεδηλώθη η απόφασις των εργαζομένων να αγωνισθούν δια την δημοκρατίαν", "Μικροεπεισόδια εις Αθήνας και Καβάλαν", "Επιβλητική πορεία δια των οδών της πόλεως μας"

Γ' θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Υπέρτιπλος: "Μεγαλειώδης προβλέπεται η συγκέντρωσις"

Τίτλος: "Από τα γραφεία του κέντρου, γωνία Τσιμισκή-Αριστοτέλους θα ομιλήση ο κ. Τσιριμώκος την 8ην εσπερινήν σήμερον"

Υπότιπλος: Παπανδρέου: "Η απαγόρευσις της συγκεντρώσεως εις ανοικτόν χώρος αποτελεί νέαν απόδειξιν του πανικού των προδοτών"

Εσωτερικές σελίδες:

- Στην 3η σελίδα το ρεπορτάζ τιτλοφορείται: "Μεγάλην επιτυχίαν εσημείωσεν η απεργία. Εις τας Αθήνας και τον Πειραιά το ποσοστόν εκυμάνθη εμταξύ 80%-90%. Εις την Ελευσίαν ήτο καθολική. Εις την Θεσσαλονίκην μεταξύ 50%-60%-Εις τους μεγάλους κλάδους 100%"
- Στη σελίδα 5 διαβάζουμε "Η ομογένεια εξεγείρεται. Οι εν Βελγίω Έλληνες παρά το πλευρόν του κ. Γ. Παπανδρέου. Καταδικάζουν ανεπιφυλάκτως την ομάδα των ανδρικήλων/ Επραγματοποίησαν συγκέντρωσιν".
- Στην 7η σελίδα το ρεπορτάζ τιτλοφορείται: "Αι κομματικά οργανώσεις της Εν. Κέντρου παρά το πλευρόν του κ. γ. Παππαδρέου μετέχουν εις τον νέον ανέκδοτον", "Ουδεμία απολύτως επεκρότησε ή ηνέχθη την προδοτική ενέργεια των εξωμωτών". Άλλα θέματα: "Η απεργία εις Δράμαν, Καβάλαν. Κοζάνην, Αλεξανδρούοлин, Γιαννιτσά, Κατερίνην" και "Θα ακουσθή και πάλιν η φωνή του λαού κατά την ομιλίαν του κ. Ηλ. Τσιριμώκου"
- Στο οπισθόφυλλο συνεχίζονται τα ρεπορτάζ από την 1η σελίδα: "Η ετοιμοθάνατος κυβέρνησις Νόβα μηχανεύεται διαφόρους τρόπους δια να παρατείνη την άνομον ζωήν της. Ουδέν όμως δύναται να την σώση η καταδίκη της είναι ανέκκλητος" και "Μόνον με εκλογάς τονίζει ο κ. Παπανδρέου θα επανέλθη η χώρα εις την νομιμότητα", "Περιορισμόν του βασιλέως εις τα καθήκοντά του και την εκκαθάρισιν της αυλής ζητεί η Ε.Δ.Α.", "Η εξέγερσις του λαού ανησυχεί τους άγγλους. Απρονοησίαν θεωρούν την ενέργειαν της αυλής"

29 ΙΟΥΛΙΟΥ

Η "Μακεδονία" (δια των δηλώσεων Στεφανόπουλου) διακηρύττει: "Ανακριβή τα περί πρωτοκόλλου". (Βεβαίως δεν γίνεται καμία αναφορά περί συμμετοχής και εκδοτών στη συμφωνία για τη «λύση Στεφανόπουλου»). Πέντε μέρες μετά τη διάψευση των πληροφοριών περί συναντήσεων Στεφανόπουλου –Χοϊδά, η «Μακεδονία» αναδुकνύει ως κύριο θέμα το ότι ο βασιλιάς βολιδοσκοπεί τον πρώην αντιπρόεδρο της κυβέρνησης. Σύμφωνα με την εφημερίδα ο Στεφανόπουλος θα δεχόταν να συζητήσει με τον βασιλιά, με σκοπό... να τον βοηθήσει να βγει από τη δύσκολη θέση, στην οποία τον έφεραν οι κακές συμβουλές του περιβάλλοντός του. Επίσης η εφημερίδα δημοσιεύει στο πρωτοσέλιδο φωτογραφίες από την πολυπληθή συγκέντρωσις της Θεσσαλονίκης με ομιλητή τον Η. Τσιριμώκο (ο οποίος στις 26 Ιουλίου είχε συνυπογράψει το «πρωτόκολλο»)

Κύριο θέμα στο πρωτοσέλιδο

Υπέρτιπλος: "Ουδέναν συμβιβασμόν δέχονται τα στελέχη της Ε.Κ."

Τίτλος: "I 2. <3"; %7&' /0' 4 . ' 0, ! ' *2' & + \$ " 4 / & 7 3' / . % *, 0) : 4 % & 6 # 3 + * " 73, & () & ", % # 20 + \$ - ' 2. D " 1 (A. E % & # % # ! () ' /"

Υπότιτλοι: «Να αποπεμφθή αμέσως της αρχής ο κ. Νόβας και να αποκατασταθή συνταγματική τάξις» «Η κοινοβουλευτική ομάς αποφασίζει την καταψήφισιν της ψευδοκυβερνήσεως», «Υπεγράφη το διάταγμα συγκλήσεως της βουλής».

Ρεπορτάζ: «(...) Η κυβέρνηση Νόβα θα καταψηφισθή και θα αποθάνη και ο βασιλεύς καθ' ήν έχει υποχρέωσιν θα ακολουθήσῃ την συνταγματικὴν κοινοβουλευτικὴν τάξιν και θα καλέσῃ τον αρχηγόν της Ενώσεως Κέντρου κ. Παπανδρέου ως αρχηγόν του σχετικὸς πλειοψηφούντος κόμματος δια να τον συμβουλευθῇ ἢ να του αναθέσῃ την εντολήν. (...) Κατόπιν της αποτυχίας (σ.σ. της διαφαινόμενης καταψήφισης της κυβέρνησης Νόβα) και εν ὧσει της κρισιμότητος, ' .%*,0"54 %&" ; 6* , * " # % % # 06 . + ' > ! , ' 4 3 + # & (: 3 ' . ' / 0 > % # & (' 4 3 + # > ! , % # 2 % 3 " 5 \$ / # * , # , ' 53 : ' . % * , 0 " 54 % & " 36 \$ + & (' 4 3 ' # 2 . < 3 " ; % # 7 & ' / 0 ' # 2 % , " = - 3 + * " # % & 0 + (' ; ' (+ \$ - & % (' % / 3 ' 5 " " 6 # - 3 ' ! , % 3 " \$ " , μ) # ' 4 # % 3 ' # . ' + \$ - * + " . Ως ἥτο φυσικόν, ο κ. Στεφανόπουλος, κατόπιν συννενοήσεως μετὰ του κ. Γ. Παπανδρέου και των στελεχών της Ενώσεως Κέντρου απήντησεν ὅτι " # 374 3 : # & 0 % , * > : # 3 + 4 & ' 0 , 3 , 2 - 4 3 + 4 8 % (% 8 \$ " > * + 4 / & 7 3 + 4 9 # 1 " " : 4 C) # 3 (' / \$ % " !) 8 " 3 ' # % * / = + 3 - * + & (73 % * , # ! , % 3 + 4 ' & ' > % 4 ' . % * , 0 " 54 \$ % " ?) 0 \$ + % & 7 3 + # & " (, &) 3 " , % # " , 4 3 + # ' & ' > % # 3 ' # : ! - A + * % # ' , 2 % 2 ' > 3 ' / * 5 μ . ' / 0 ' , » . Το ρεπορτάζ συνεχίζεται στο οποιοσθόφυλλο (8^η σελίδα). Οι ὁροι που θέτει ο Στεφανόπουλος εἶναι: 1^{ον} Αποπομπή της κυβερνήσεως Νόβα προ της συγκλήσεως της βουλῆς. 2^{ον} Αποκατάστασις της ομαλῆς λειτουργίας του Συντάγματος δια της επανόδου εἰς την εξουσίαν της Ενώσεως Κέντρου (σ.σ. χωρὶς να γίνεται καμία ρητὴ αναφορά στο πρόσωπο του πρωθυπουργού) 3^{ον} Να μην τεθοῦν εξευτελιστικοὶ ὁροι δια την Ἐνωσιν Κέντρου ἡτις δεν δύναται, δεν το επιτρέπει δε και η κοινὴ γνώμη, να δεχθῇ παραχώρησιν, υποχώρησιν ἢ συναλλαγὴν.

Για το θέμα του πρωτοκόλλου διαβάζουμε: «Αἱ εφημερίδες της ΕΡΕ εξακολουθοῦν την δημοσίευσιν πληροφοριῶν "περὶ % # % = + 3 ' 5 μ " # + 4 3 (> 3 + 4 05 * " : 4 " εἰς την πολιτικὴν κρίσιν αναφέρουσαι ὅτι ο κ. Στεφανόπουλος πρόκειται να κληθῇ εἰς τα ανάκτορα . Αἱ εφημερίδες της ΕΡΕ προσθέτουσιν ὅτι "ο κ. Στεφανόπουλος δεν θα δεχθῇ την πρωθυπουργίαν αν δεν εξασφαλίσῃ την συγκατάθεσιν της κοινοβουλευτικῆς ομάδος. Αἱ εφημερίδες της ΕΡΕ αναφέρουσιν ἀκόμη ὅτι ' , 2 , # ' 5 μ " # ' , / &) (« 3 (> 3 + 4 05 * " : 4 » & % (6 A ' # 3 " 4 3 ' / 2) # 3 (' /) 8 ' / # / & ' A (6 O " , 2 % , μ " 3 % ? 5 3 : # & (: 372 ' 00 ' » 2 % ,) 8 ' / # % / ? - * " , μ) 8 (, % * ; / ? % 4 3 + # " & > 3 ' / 2 . Ε % & % # ! () ' / & > " * , # ! , % # % 3 ' # & " > * ' / # 73 , & () & " , % # ! " 8 \$ - 3 + # 05 * , # < 3 " ; % # 7 & ' / 0 ' / » . Αἱ πληροφορίες αὐταὶ των εφημερίδων της ΕΡΕ χαρακτηρίζονται ἀπὸ τους ἐγκύρους κύκλους ως ἀντίθετοι πρὸς τὰς διαγεγραφομένας ἐξελίξεις της καταστάσεως. Ο κ. Στεφανόπουλος διέψευσεν ὅλας τὰς πληροφορίες περὶ υπογραφῆς πρωτοκόλλου ὑπὸ βουλευτῶν της Ενώσεως Κέντρου, δημηκρίνισε δε ὅτι «ὅταν ομιλεῖ περὶ κοινοβουλευτικῆς ομάδος, εἶναι αὐτονόητον ὅτι πρωτίστως ἐννοεῖ τον ἀρχηγόν του κόμματος». Ετονίζετο ἐπίσης ὑπὸ των ἐγκύρων αὐτῶν κύκλων ὅτι στα ανάκτορα δύνανται να καλέσουν τον κ. Στεφανόπουλον, ἀλλὰ σημασίαν ἔχει το τι θα εἴπῃ, προσετίθετο, ἔχει ἤδη ἐν προοιμίῳ συμφωνηθῇ μετὰ αὐτοῦ, του ἀρχηγού της Ενώσεως Κέντρου και ἄλλων στελεχῶν».

Β' θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Υπέρτιτλος: «[Ξ]αναζοῦν αἱ ἡμέραι των μεγάλων ἀγώνων και των μεγάλων θριάμβων»

Τίτλος: «Δημοψήφισμα ὑπὲρ της δημοκρατίας και του κ. Παπανδρέου ο νυκτερινὸς λαϊκὸς συναγερμὸς εἰς την Θεσσαλονίκην»

Υπότιτλοι: «Αποθεωτικὴ υποδοχὴ του κ. Τσιριμώκου και θριαμβευτικὴ πορεία», «Εκπληκτικὴ συγκέντρωσις εἰς την πλατείαν Ἀριστοτέλους»

«Ο πιστὸς ἀγωνιστὴς ἐτόνισεν εἰς τον ὑπέροχον λόγον του: Το ὄνομα του κ. Παπανδρέου ἐγίνε σύνθημα ἀγώνος και σύνθημα της νίκης. Περισσότεραν δημοκρατίαν θέλει ο λαὸς και θα την ἔχῃ. Αἱ ἀντιδραστικαὶ δυνάμεις ἀνέλαβον ἐπίθεσιν κατὰ της Ἐν. Κέντρου δια να σταματήσουν την πρόοδον της ἐλληνικῆς κοινωνίας και της μεταρρυθμίσεως»

Εσωτερικὲς σελίδες:

- Στην 3^η σελίδα συνεχίζεται το ρεπορτάζ ἀπὸ τη συγκέντρωση, ὑπὸ τον τίτλο: «Η ἀντίδρασις ἔχασε την μάζην πρὶν την ἀρχίσῃ χάρις εἰς την εκπληκτικὴν ἀντίστασιν του λαοῦ, ἐτόνισε εἰς τον λόγον του ο κ. Τσιριμώκος» και ὑπότιτλο «Το πραξικόπημα ὠδήγησεν εἰς την δημιουργίαν μεγάλου ἐνοποιημένου δημοκρατικοῦ κινήματος. Μεγάλους ἐθνικοὺς και οικονομικοὺς κινδύνους δημιουργεῖ η παράτασις της ἀνωμαλίας». Ἐπίσης, ἄλλα θέματα στην 3^η σελίδα:
- «Ο κ. Παπανδρέου τονίζει εἰς συνέντευξίν του: "Θα ἐπανέλθω". "Διότι ο λαὸς με ἔφερεν εἰς την εξουσίαν και μόνον αὐτὸς ἡμπορεῖ να με ἀπομακρύνῃ" Ο Βασιλεὺς προ διλήμματος». Κατὰ τον κ. Παπανδέου το δῖλημμα στο ὁποῖο «ετοποθετήθη μόνος» ο βασιλιάς εἶναι «ἡ ἐλεύθερας ἐκλογάς ἢ δικτατορίαν»
- «Συνεργασία συνωμοτῶν και δεξιᾶς: Αἰθῆς και συκοφαντικὴ ἡ διττὴ ἐπίθεσις κατὰ της κ. Μ. Παπανδρέου». «Ἐνὼ ἐξηκριβώθη ὅτι η ἐπιστολὴ της ἐγράφῃ προ της πολιτικῆς κρίσεως. Το ἐπιβεβαιοῖ και ο κ. Πήρσον»

- Στην 7^η σελίδα: «Θα εμποδίσω με ναυτούς που ονειρεύονται εγκαθίδρυσιν τυραννικών καθεστώτων ετόνισεν ο κ. Μπαλτατζής εις την Δράμαν», «Ωμίλησεν εις ογκώδη συγκέντρωσιν παλλομένην από ενθουσιασμού», «Συγκεντρώσεις και εις Ξάνθην, Αλεξανδρούπολιν και Αθήνας. Οι παλαιοί πολεμισταί της ηπείρου παρά το πλευρόν του Παπανδρέου»
- Στην 7^η σελίδα: «Εις θερμάς εκδηλώσεις υπέρ του αγώνος προβαίνει ο λαός της βορείου Ελλάδος»
- Στην 7^η σελίδα: «Οι βουλευταί γνωρίζουν εις τον κ. Παπανδρέου την απόλυτον συμπαράστασιν του λαού»
- Στην 8^η σελίδα (οπισθόφυλλο): «Ο κ. Στεφανόπουλος είπεν εις τον κ. Νόβαν ότι οφείλει να υποβάλη παραίτησιν»
- Στην 8^η σελίδα: «Οι εξωμόται κατέχονται υπό πανικού ισχυρίζονται ότι... απειλείται η ζωή των επιμένουν να μετάσχουν της συσκέψεως»,
- Στην 8^η σελίδα: «Ο εξευτελισμός των αξιωμάτων και τα ευτελή μέσα προς άγραν των "υπουργών"»
- Στην 8^η σελίδα: «Φθοράν ιδιοκτησίας μόνον χαρακτηρίζει το βούλευμα το "σαμποτάζ" εις τον Έβρον»

30 ΙΟΥΛΙΟΥ 1965

Η εφημερίδα δημοσιεύει φωτογραφία από τα συγκεντρωμένα πλήθη και μία άλλη με τη λεζάντα «Ο αρχηγός της Ενώσεως Κέντρου κ. Παπανδρέου και ο τέως αντιπρόεδρος της κυβερνήσεως κ. Στεφανόπουλος χαιρετούν τα πλήθη από τον εξώστη της λέσχης Φιλελευθέρων. Διακρίνονται ο κ. Παπαπολίτης, ο κ. Μπακόπουλος και ο κ. Κοκκέβης».

Κύριο θέμα στο πρωτοσέλιδο

Υπέρτιπλος: «Σταυρός και νεκρώσιμον εστήθησαν επί του τάφου της»

Τίτλος: «Ελάχισται ώραι ζωής απομένουν εις την ψευδοκυβέρνησιν Νόβα»

Υπότιπλοι: «143 βουλευταί, πιστοί εις την εντολήν του λαού υπέγραψαν το πρωτόκολλον καταψηφισέως της», «η Ένωσις Κέντρου δεν θα μετάσχη της κοινοβουλευτικής κωμωδίας. Θα προσέλθη κατά την ψηφοφορία δια να εξαφανίση τα ανδείκελα», «Επεδόθη την νύκτα το πρακτικόν εις τον πρόεδρον της Βουλής και δι' επιστολής του κ. Παπανδρέου εστάλη εις τον βασιλέ», «Φήμαι παραιτήσεως των κ.κ. Κωστόπουλου και Βασιματζίδη εκκυκλοφόρουν επιμόνως την νύκτα εις τας Αθήνας», «Εν επιφυλακή οι βουλευταί δια να μη ληφθή απόφασις εξ υφαρπαγής»

Β' θέμα στο πρωτοσέλιδο

Υπέρτιπλος: «Μετά την καταδίκην των»

Τίτλος: «Πανικός κατέλαβε τους συνωμότας»

Υπότιπλοι: «Αλληπάλληλοι συσκέψεις μέχρι του μεσονυχτίου», «Ο κ. Νόβας εξελιπάρσεν τον κ. Κωστόπουλον να μη επιμείνη εις την απόφασιν παραιτήσεώς του»

Εσωτερικές σελίδες

- Στην 3^η σελίδα δημοσιεύεται εκτενές ρεπορτάζ από τη συνεδρίαση της κοινοβουλευτικής ομάδας της Ε.Κ. με κοινή φωτογραφία Παπανδρέου-Στεφανόπουλου αλλά και με φωτογραφία του Τσιριμώκου, τον οποίον σηκώνουν στους ώμους οι «αγωνισταί της δημοκρατίας». Το ρεπορτάζ τιτλοφορείται: «Ο κυρίαρχος λαός ορίζει και όχι η εύνοια της αυλής τους αρχηγούς κομμάτων και τους πρωθυπουργούς. Ετόνισεν εις τον λόγον του ο κ. Παπανδρέου. Το "πεζοδρόμιον" είναι ο λαός της Ελλάδος ο οποίος έδωσε την νίκην εις την δημοκρατίαν. Θα περιοδεύση ολόκληρον την χώραν»
- Στην 8^η σελίδα το ρεπορτάζ τιτλοφορείται: «Αυθάδη πρόκλησιν προς τον λαόν αποτελεί η επομονή του Νόβα να εμφανισθή ενώπιον της Βουλής. Η αποχή ετόνισεν ο κ. Παπανδρέου σημαίνει σεβασμόν εις το πολίτευμα»

31 ΙΟΥΛΙΟΥ 1965

Στην βουλή δεν υπάρχει απαρτία. Η παρουσία 47 βουλευτών ερμηνεύεται ως δυσπιστία προς την κυβέρνηση Νόβα. Η συνεδρίαση λύεται για τη Δευτέρα.

Κύριο θέμα στο πρωτοσέλιδο

Υπέρτιπλος: «Απέτυχε συμπαιγνία των εξωμοτών και της ΕΡΕ»

Τίτλος: «Εξέπεσε της αρχής η "κυβέρνησις". Η βουλή ηρνήθη και να την ακούση»

Υπότιπλοι: «Ο πρόεδρος ερμηνεύων την παρουσίαν 47 μόνον βουλευτών ως εκδήλωσαν δυσπιστίας έλυσε μετά πολλάς διακοπάς την συνεδρίασιν, δηλώσας ότι εξέσπασε κυβερνητική κρίσις», «Ο κ. Καννελόπουλος μετά των βουλευτών του απεχώρησε με το πρόσχημα ότι πρέπει να προσέλθη ο κ. Παπανδρέου», «Αν δεν υποβληθή παραίτησις μέχρι της εσπέρας της

Δευτέρας η βουλή με την συμμετοχήν των βουλευτών της Εν. Κέντρου θα την αποδοκιμάση εγκρίνουσα την απόφαση του προέδρου», "Ο κ. Μπακλατζής εξήτησε την νύκτα ακρόασιν από τον επανελθόντα εκ της Κερκύρας βασιλέα»

Β' θέμα στο πρωτοσέλιδο

Υπέρτιπλος: «Ενώ ολόκληρος η περιοχή αστυνομοκρατείτο»

Τίτλος: «Πρωτοφανής σάλος εις την Βουλήν και αλλεπάλληλα ζωηρά επεισόδια»

Υπότιπλος: «Χιλιάδες λαού εις την πλατείαν Συντάγματος προέβαινον εις εκδηλώσεις υπέρ του κ. Παπανδρέου»

Γ' θέμα στο πρωτοσέλιδο

Υπέρτιπλος: «Μετά την γενικής αποδοκιμασίαν»

Τίτλος: «Παραβίασιν του πολιτεύματος και εξευτελισμόν των θεσμών αποτελεί η παρουσία του Νόβα τονίζει ο κ. Παπανδρέου»

Υπότιπλος: «Οι ολέθριοι σύμβουλοι του βασιλέως είναι καιρός να ανανήψουν και να εννοήσουν που οδηγούν τον τόπον και τον θρόνον»

Εσωτερικές σελίδες

- Στην 7^η σελίδα διαβάζουμε: «Εξαίρεται γενικώς η πολιτική ωριμότης όλων των στελεχών της Ενώσεως Κέντρου ως και το Αγωνιστικόν πνεύμα της ΕΔΗΝ», «Αδιάκοποι συνεζίζονται αι εκδηλώσεις συμπαραστάσεως προς τον κ. Παπανδρέου»

1 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1965

Η «Μακεδονία» της Κυριακής δημοσιεύει νέο άρθρο-παρέμβαση στην πρώτη της σελίδα το οποίο συνεχίζεται και στην 8^η σελίδα, με τίτλο «Η μόνη νόμιμος κάθαρση». Η εφημερίδα εξετάζει τα τρία πιθανά σενάρια που συζητώνται (κυβέρνηση εκ προσωπικοτήτων, εξωκοινοβουλευτικός πρωθυπουργός με τη στήριξη της βουλής και μεταβατική, υπηρεσιακή κυβέρνηση που θα προετοιμάσει το έδαφος για τις εκλογές) και σημειώνει με νόημα ότι τα προβλήματα της χώρας είναι τέτοια που δεν χωρούν «πειραματισμούς».

Κύριο θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Υπέρτιπλος: «Κατ'αδιαφιλονίκητον τρόπον επιβεβαιούται η ανυπαρξία της»

Τίτλος: «Νεκρά η παράνομος κυβέρνηση. Αύριο η βουλή την εξαφανίζει»

Υπότιπλος: «Ο κ. Μπακλατζής ετόνισεν εις τον βασιλέα ότι εδημιουργήθη κυβερνητική κρίσις», «Σύσκεψις συνεκροτήθη εις τα ανάκτορα με συμμετοχήν των Νόβα και Σγουρίτσα», «Η πλειοψηφία θα επικυρώση τα πρακτικά με την απόφασιν του προεδρεύοντος»

Κύριο άρθρο

Τίτλος: «Η μόνη νόμιμος κάθαρση»

Αποσπάσματα: «Τα εικοσιτετράωρα αυτά δίδεται η τελευταία πράξις του πολιτικού δράματος εισαγωγή του οποίου υπήρξε το άθλιον πραξικόπημα εναντίον της νομίμου κυβερνήσεως του λαού. (...) Η κυβέρνησις Νόβα ΕΧΕΙ ΚΑΤΑΔΙΚΑΣΘΗ από της Πέμπτης μετά το πρωτόκολλον των 143. Η επιμονή δια την εξάντλησιν των σκηνών της κοινοβουλευτικής οπερέτας, ενώ το πλήθος γνωρίζει εκ των προτέρων την έκβασίν των, προδίδει ή ΛΑΙΜΑΡΓΟΝ ΠΡΟΣΚΟΛΛΗΣΙΝ ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΠΑΓΕΝΤΑ ΔΟΛΙΩΣ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΑ ή κακόν γούστο. Άλλο, οτιδήποτε και αν συμβαίνει, το γεγονός είναι ότι αύριον, μεθαύριον, με την καταδικαστικήν ψήφον των 143 πιστών της Δημοκρατίας και της συνταγματικής τάξεως, η ΨΕΥΔΟΚΥΒΕΡΝΗΙΣ ΔΕΝ ΘΑ ΥΠΑΡΧΗ. Η νέα κυβερνητική κρίσις, απότοκος του πρώτου θανάσιμου λάθους έχει ανοίξει. Τι πρόκειται λοιπόν να ακολουθήσῃ; Εις το ερώτημα, εάν οι νόμοι της Δημοκρατίας και της κοινοβουλευτικής εθιμοταξίας ετηρούντο μετ'ευλαβείας, μια θα μπορούσε να υπάρξη απάντησις: θα εκαλείτο ο αρχηγός της κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας δια να σχηματίσῃ την νέαν κυβέρνησιν. Και ο ηγέτης αυτός θα έκρινεν εάν πρέπει να στηριχθῇ εις τας παρούσας δυνάμεις της βουλής, ως έχουν ήδη διαμορφωθῇ μετά την προδοσίαν ή εάν θα εισηγείτο εις τον βασιλέα την διάλυσιν της παρούσης βουλής και την άμεσον προσφυγήν εις τον λαόν. Αλλ'υπάρχουν ΟΙ ΚΑΙΡΟΣΚΟΠΟΙ ΤΩΝ ΑΝΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΛΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΕΡΑΣΤΑΙ ΤΗΣ ΑΝΩΜΑΛΙΑΣ...». Έτσι τα σενάρια είναι τρία:

α) σχηματισμός κυβέρνησης εκ προσωπικοτήτων εκτός κοινοβουλίου με την ψήφον της βουλής, μέχρι να εκτονωθῇ η κατάσταση. Όμως κατά την εφημερίδα, οι εξωκοινοβουλευτικοί «είναι συνήθως εκτός επαφής με τα μεγάλα προβλήματα της χώρας» «γνωρίζουν ότι δεν πρόκειται να λογοδοτήσουν», «ενίστε φθάνουν μέχρις ασυδοσίας. (...) Τα προβλήματα της παρούσης ώρας, εσωτερικά και εξωτερικά, ΔΕΝ ΕΠΙΤΡΕΠΟΥΝ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΣΜΟΥΣ ΤΟΥ ΕΙΔΟΥΣ ΑΥΤΟΥ. (...) Πέρα όμως όλων τούτων, θα ήτο ως να ανεγνωρίζετο και να διελαλείτο ότι ο πολιτικός μας κόσμος στερείται ο ίδιος προσωπικοτήτων ικανών να κυβερνήσουν τον τόπον (...) είναι τούτο βαρύ πλήγμα κατά του γοήτρου του κοινοβουλευτισμού και υπό τας παρούσας μάλιστα

συνθήκας θα έπρεπε αντιθέτως το κοινοβουλευτικόν αξίωμα να περιφρουρηθή από τους φανερούς και κρύφους προπαγανδιστές της δικτατορίας»

β) σχηματισμός κυβέρνησης από μέλη της πλειοψηφίας ή και κυβέρνηση συνεργασίας με πρωθυπουργό εξωκοινοβουλευτική προσωπικότητα. «(...) ΜΗΠΩΣ Ο ΛΑΟΣ ΔΕΝ ΥΠΕΔΕΙΞΕΝ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΝ; (...) Πρέπει δηλαδή να τιμωρηθή ο λαοπρόβλητος κυβερνήτης, διότι υπήρξε θύμα του αυλικού πραξικοπήματος και πρέπει ΝΑ ΤΙΜΩΡΗΘΗ Ο ΛΑΟΣ ο οποίος ευρίσκεται από δεκαπενθημέρου εν συναγερμώ, ΔΙΟΤΙ ΑΠΑΙΤΕΙ ΝΑ ΓΙΝΗ ΣΕΒΑΣΤΗ Η ΘΕΛΗΣΙΣ ΤΟΥ; (...)»

γ) Ο σχηματισμός μεταβατικής κυβέρνησης στην οποία η βουλή θα δώσει εντολή να κυβερνήσει για ορισμένο διάστημα, «(...) μέχρι αποκαταστάσεως συνθηκών ομαλού πολιτικού βίου, προς δειξαγωγήν εκλογών. Αλλά τη μεταβατικήν αυτήν κυβέρνησιν ΟΥΔΕΙΣ ΕΙΝΑΙ ΔΙΑΤΕΘΕΙΜΕΝΟΣ ΝΑ ΔΕΧΘΗ ακριβώς για τους λόγους που δεν θα εδέχετο και την κυβέρνησιν των προσωπικοτήτων. (...)»

«Ο Ελληνικός λαός δεν θα ήτο διόλου πρόθυμος να γίνει σιωπηλός αποδέκτης οιασδήποτε εκ των ως άνω λύσεων, οποιοσδήποτε και αν τας προτείνη. Διότι έχει σαφή συνείδησιν ότι θα απετέλει τούτο απροσχημάτιστον νόθευσιν του πολιτεύματος. ΜΙΑ ΚΑΙ ΜΟΝΗ ΤΙΜΙΑ, ΚΑΘΑΡΗ και σύμφωνος προς τους συνταγματικούς ορισμούς λύσις υπάρχει, εις περίπτωσιν κατά την οποίαν η νέα κυβέρνησις δεν περιέλθει εις τους νόμιμους αντιπροσώπους τους οποίους ηθέλησεν ο λαός: P Q R < J < F I R < S P K L F I < K I R R E P H 9 < I L C P < C R T 9 H N P < 9 U < E H I < G I 9 V L D U D P N 9 C Q I D U N 9 N F I < F P < < R N F L D K L F J C P < E H I W 9 < K J L < F U N 4 5 P K 9 H U N. Η αναίτιος της Ενώσεως Κέντρου και του αρχηγού της δημιουργηθείσα κρίσις, θα οδηγηθή τότε προς την νόμιμον κάθαρσιν της. Αποτελεί τούτο ΕΠΙΤΑΚΤΙΚΗΝ ΑΞΙΩΣΙΝ ΤΟΥ ΛΑΟΥ, του υπέρτατου δικαστού (...)».

Β' θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Υπέρτιπλος: «Συνταγματικώς και κοινοβουλευτικώς»

Τίτλος: «Ορθότατα ηρμηνεύθη ως έκφρασις δυσπιστίας

Υπότιπλος: «η άρνησις του κοινοβουλίου να ακούση την κυβέρνησιν», «Υποχρέωσις της κυβερνήσεως αποτελεί η εξασφάλισις απαρτίας. Η αδυναμία της αποτελεί καταψήφισιν. Δεν αποτελεί προοίμιο παρανόμου κυβερνήσεως η αδυναμία αναγνώσεως προγραμματικών δηλώσεων».

Εσωτερικές σελίδες

- Στην 3^η σελίδα «Δεν υπάρχουν άλλοι προδότες. Άπαντες οι φιλελεύθεροι ίστανται παρά το πλευρόν του Γεωργίου Παπανδρέου. Παντελώς ασύστατα και υποβολιμαία τα περί δήθεν κινήσεως των στελεχών δι επαναλειτουργία του κόμματος» και επίσης «Θνησιμαία θεωρείται η ομάς του Νόβα υπό του ξένου τύπου», «Όλοι υπέρ του κ. Παπανδρέου. Συγκέντρωσις των Ελλήνων σήμερον εις την Κολωνίαν»
- Στην 7^η σελίδα: «Η ψευδοκυβέρνησις επιμένει ότι νομίμως κατέχει την αρχήν», «Ο κ. Νόβας εδήλωσεν ότι ο βασιλεύς απεδέχθη την νυκταν την εισήγησίν του»
- Στην 8^η σελίδα: «Ο υπερήφανος δημοκρατικός λαός συνεχίζει τον ανένδοτον αγώνα», «Μέχρις ότου καταστή σεβαστή η αρχή της λαϊκής κυριαρχίας», «Ανακοίνωσις των οργανώσεων της Θεσσαλονίκης»
- «Εξ αφορμής του πολιτικού πραξικοπήματος εις την Ελλάδα», «Το σοσιαλιστικόν βασίλειον της Δανίας» (σ.σ. όπου βασιλιάς ήταν ο Φρειδερίκος, πεθερός του βασιλιά της Ελλάδας Κωνσταντίνου) «Στενή συνεργασία βασιλέως Φρειδερίκου και σοσιαλδημοκρατών», «Ουδέποτε ο Φρειδερίκος διενοήθη πραξικοπήματα, ούτε αναζητεί πολιτικά σχήματα», «Θρησκευτική η προσήλωσις εις την συνταγματικήν τάξιν, αδιανόητα τα όσα συμβαίνουν εδώ. Μας ταπεινώνει η σύγκρισις με τας προοδευτικάς χώρας. Πρέπει να αντληθούν διδάγματα».

3 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1965

Κύριο θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Υπέρτιπλος: «Με τας κραυγάς "Ιούδαι", "Προδόται". "Συνωμότης"

Τίτλος: «Απεδοκιμάσθησαν εις την βουλήν ο κ. Νόβας και τα άλλα ανδρείκελα»

Υπότιπλος: «Υπό των βουλευτών της Εν. Κέντρου». «Αλλεπάλληλοι συμπλοκαί, συνεχής επεισόδια και βαρύτατα ύβρεις δεν ηκούοντο οι λόγοι εξ αιτίας του πρωτοφανούς πανδαιμονίου», «Πλήθη κόσμου περίξ του ισχυρώς φρουρούμενου κτιρίου προέβαινον μέχρι του μεσονυκτίου εις ζωηράς εκδηλώσεις υπέρ του κ. Παπανδρέου και κατά της ψευδοκυβερνήσεως», «Οι κ.κ. Παπανδρέου, Στεφανόπουλος, Τσιριμώκος δεν προσήλθον εις την συνεδρίαν. Παρίστατο όμως μέγας αριθμός εκ των βουλευτών της Ενώσεως Κέντρου», «Την νύκτα θα διενεργηθή η ψηφοφορία»

Στο ρεπορτάζ καταγράφονται αναλυτικά οι διάλογοι από τα πρακτικά της βουλής. Η φωτογραφία και η λεζάντα στο πρωτοσέλιδο αποτυπώνει το κλίμα: «Τεθωρακισμένα οχήματα της αστυνομίας πόλεων, κληθέντα υπό της κατατρομοκρατημένης προ της οργής του λαού ψευδοκυβερνήσεως, φρουρούν το κτίριον της βουλής δια να προφυλάξουν τα ανδρείκελα από τυχόν αποδοκιμασίας εκ μέρους του πλήθους, το οποίον είχε κατακλύσει τας πέριξ οδούς. Τοιαύτη αστυνομοκρατία είναι πρωτοφανής εις τα κοινοβουλευτικά χρονικά»

Β θέμα στο πρωτοσέλιδο

Υπέρτιπλος: «Δεσπόζει της πολιτικής ζωής»

Τίτλος: «Ουδεμία δημοκρατική λύσις χωρίς τον κ. Παπανδρέου είναι δυνατή εις την Ελλάδα»

Υπότιπλος: «Τονίζει ο ξένος τύπος», «Αμερικανικοί κύκλοι κινούνται δι επάνοδον του κ. Καραμανή;»

Εσωτερικές σελίδες:

Στην 8η σελίδα συνεχίζεται το ρεπορτάζ του πρωτοσέλιδου με όλους τους διαλόγους και τις αντεγκλήσεις στη βουλή.

- «Εξαφανίζεται την νύκτα η ψευδοκυβέρνησις. Τουλάχιστον 165 βουλευταί θα την καταψηφίσουν. Ο κ. Γεωρ. Παπανδρέου κατά τη συνταγματικήν τάξιν δέον να κληθή πρώτος εκ των ηγετών εις τα ανάκτορα» οι τίτλοι και στο ρεπορτάζ διαβάζουμε μεταξύ άλλων ότι «κύκλοι της Ενώσεως Κέντρου επανέλαβον ότι είτε εξ αδυναμίας της Ε.Κ. να σχηματίση με απόλυτον πλειοψηφίαν υπό τον κ. Παπανδρέου αυτοδύναμον κυβέρνησιν, είτε εξ άλλου λόγου δεν σχηματισθή κυβέρνησις της Ενώσεως Κέντρου, δεν μπορεί να υπάρξη άλλη λύσις του κυβερνητικού προβλήματος προερχομένη εκ της βουλής, εφόσον η Ένωσις Κέντρου αρνείται και θα αρνηθή κατηγορηματικώς να συμπράξη εις οιαδήποτε μορφής κυβέρνησιν, η επάνοδος εις την ομαλότητα, ως ετονίζετο από έγκυρους πολιτικούς κύκλους, θα εξαρτηθή εκ των, μετά την βεβαίαν πτώσιν της κυβερνήσεως Νόβα, κινήσεις του ρυθμιστού του πολιτεύματος». Η Ε.Κ. «αποκρούει εκ προοιμίου» τα σενάρια που κυκλοφορούν για εξωκοινοβουλευτικές λύσεις («αναφέρονται επί παραδείγματι τα ονόματα του κ. Ζωλότα ως υπερκομματικού πρωθυπουργού με συνεργασία δήθεν όλων των εθνικών κομμάτων ή του κ. Κωστόπουλου ως διαδόχου του κ. Νόβα»)
- «Απεδοκιμάζετο συνεχώς υπό των βουλευτών ο κ. Νόβας»
- «Ζωηρά επεισόδια κατά την ομιλίαν του κ. Κανελλόπουλου»
- «Η προκλητικότης των κ.κ. Τούμπα και Μελά δημιουργεί σάλον»

4 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1965

Ήδη η λύση Στεφανόπουλου συζητείται ανοικτά και οι πληροφορίες της «Μακεδονίας» αποδίδονται σε «κύκλους» και «πολιτικούς παρατηρητές».

Κύριο θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Τίτλος: «Η ΕΡΕ παρατείνει επί εν ή δύο εικοσιτετράωρα την ζωήν της ετοιμοθανάτου κυβερνήσεως»

Υπότιπλοι: «Με το τέχνασμα της αθράς εγγραφής ομιλητών», «Ο θάνατός της όμως είναι βέβαιος και ουδείς δύναται να τον αποτρέψη», «Ο βασιλεύσει ειδοποίησεν ήδη τους ηγέτας να αναμένουν πρόσκλησιν εις τα ανάκτορα», «Απεδοκιμάσθησαν οι συνωμότητες. Η συζήτηση συνεχίσθη εν μέσω αντεγκλήσεων»

Β' θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Υπέρτιπλος: «Δια δριμύτατων δηλώσεων»

Τίτλος: «Ο κ. Παπανδρέου μαστιγώνει τον εσμόν των προδοτών»

Υπότιπλοι: «Δεν έφερα το θέμα των επιστολών εις την κυβερνητικήν επιτροπήν διότι δεν είχα πλέον εμπιστοσύνην εις τους συνωμώτας συνεργάτες μου», «Ο βασιλεύς και όχι εγώ εδημιούργησε την κρίσιν», «Μόνο ως πρωθυπουργός θα παραστώ εις την βουλήν»

Εσωτερικές σελίδες:

- Στην 5^η σελίδα: «Οι Έλληνες της Δυτ. Γερμανίας συνεχίζουν τον αγώνα υπέρ των δημοκρατικών θεσμών. Επραγματοποίησαν συγκεντρώσεις εις Ντύσσελντορφ και εις Νόους. Εντονώτατα ψηφίσματα κατά του Νόβα»
- Στην 8^η σελίδα: «Με την ψήφον των βουλευτών και τας αρας του λαού ενταφιάζεται το έκτρωμα των κύκλων της ανωμαλίας» «Μέχρι της 2.30 πρωινής συνεχίζετο η συζήτησις εις την βουλήν εν μέσω θορυβοδών επεισοδίων, αντεγκλήσεων και αποδοκιμασιών»
- «Ο βασιλεύς τελεί εν αναμονή της καταψηφίσεως δια να αρχίση συνομιλίαν», «Αν δεν δώση εντολήν εις τον κ. Παπανδρέου θα προτιμήσῃ τον κ. Στεφ. Στεφανόπουλον». Στο

ρεπορτάζ διαβάζουμε ότι τα ανάκτορα ειδοποίησαν τους αρχηγούς των κομμάτων Παπανδρέου, Κανελλόπουλο, Μαркеζίνη αλλά και τους κ.κ. Στεφανόπουλο, Παπαπολίτη, Τσιριμώκο και Πιπινέλη να βρίσκονται εν αναμονή προσκλήσεως για συζητήσεις με τον βασιλιά. Ακολουθώντας, με μεσότιτλο «Λύσις Στεφανόπουλου» η «Μακεδονία» αναφέρει: «Συμφώνως προς τας προβλέψεις των πολιτικών παρατηρητών, η εγγυτέρα κατάληξις του βασιλέως, εφόσον δεν ήθελε στραφή προς τον κ. Γ. Παπανδρέου, δια την λύσιν της κρίσεως, θα είναι η ανάθεσις της εντολής εις τον κ. Στεφανόπουλον, ως συγκεντρύνοντα τας μεγαλυτέρας δυνατότητας σχηματισμού βιωσίμου κυβερνήσεως εκ της πλειοψηφίας. Ο κ. Στεφανόπουλος, αποδεχόμενος διερευνητικήν εντολήν, θα συνεννοηθή πρώτον με τον αρχηγόν της Ενώσεως Κέντρου κ. Γ. Παπανδρέου και θα ζητήση όπως κληθή η κοινοβουλευτική ομάδα του κόμματος. Παρά το γεγονός ότι η λύσις αυτή καταπολεμείται από την ΕΡΕ, τους Προοδευτικούς και άλλους παράγοντας της ανωμαλίας, εκφράζεται η γνώμη ότι ο κ. Στεφανόπουλος θα προχωρήσει εις τον σχηματισμόν κυβερνήσεως εκ των πιστών εις την ηγεσίαν στελεχών της Ενώσεως Κέντρου. Φυσικά ουδέν εκ των μελών της κυβερνήσεως Νόβα πρόκειται να μετάσχη εις τοιαύτην κυβέρνησιν».

5 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1965

Την προηγούμενη η κυβέρνηση Νόβα δεν κατάφερε να πάρει ψήφο εμπιστοσύνης και έτσι η πολιτική κρίση επιτείνεται. Οι οπαδοί του Παπανδρέου πανηγυρίζουν στους δρόμους κρατώντας φωτογραφίες του. Σε αυτό το κλίμα η «Μακεδονία» δημοσιεύει ένα ακόμη άρθρο παρέμβασης στην πρώτη σελίδα, καλώντας τον βασιλιά να αποκαταστήσει την συνταγματική τάξη και τους πολιτικούς αρχηγούς να αρθούν στο ύψος των περιστάσεων και να αναγνωρίσουν στον Γ. Παπανδρέου ότι έχει το προβάδισμα, ως αρχηγός της πλειοψηφίας, ως «ο εκλεκτός της μοίρας δια να συμβάλη, δια της συνέσεως και του πατριωτισμού του εις την επούλωσιν του μεγάλου εθνικού τραύματος»

Κύριο θέμα στο πρωτοσέλιδο:

Υπέρτιτλος: «Επεβλήθη η θέλησις του κυρίαρχου λαού»

Τίτλος: «Εξηφανίσθη η ψευδοκυβέρνησις, 167 βουλευταί την κατεψήφισαν»

Υπότιτλοι: «Υπέρ αυτής εψήφισαν 131 (21 υπουργοί, 4 αποστάται, 98 της ΕΡΕ, 8 Προοδευτικοί», «Ο βασιλεύς θα καλέση εντός της ημέρας εις τα ανάκτορα τους κ.κ. Πα[ανδρέου, Κανελλόπουλον και Μαркеζίνη», «Θετικά προβλέψεις δεν είναι δυναταί», «Αποκρούεται η κυβέρνησις προσωποποιήτων και πάσα άλλη αντικοινοβουλευτική λύσις», «Χιλιάδες λαού εις την πλατείαν Συντάγματος επανηγύριζον τας πρωινάς ώρας την νίκην»

Κύριο άρθρο στο πρωτοσέλιδο:

«Μετά την καταδίκην»

«Η καταψήφισις της ψευδοκυβερνήσεως των απιθάνων ανθρώπων που εφαντάσθησαν ότι θα ήτο δυνατόν να ποδοπατήσουν την θέλησιν του λαού δεν απετέλεσε βεβαίως έκπληξιν ούτε και δια τον πλέον αισιόδοξον υποστηρικτήν των ανδρικών, εάν υποτεθή ότι υπάρχη εις τον τόπον αυτόν έστω και εις ο οποίος είχε τόσην αφιλοτιμίαν δια να εγκρίνη το δόλιον πραξικόπημα. Αλλά είναι προς τιμήν του ελληνικού κοινοβουλίου ότι η καταψήφισις της ψευδοκυβερνήσεως προήλθεν εκ των δημοκρατικών εδωλίων, παρά την ενίσχυσιν την δοθείσαν εκ μέρους της δεξιάς προς τους καταπροδώσαντας τα ιδεώδη του αγώνος που επανέδωσαν εις τον ελληνικόν λαόν την αξιοπρέπειαν και την ελευθερίαν. Το εικοσαήμερον της εξευτελιστικής οπερέττας έληξεν. Ο βασιλεύς ευρίσκεται ήδη ενώπιον του καθήκοντός του, όπως αποκαταστήση την συνταγματικήν τάξιν η οποία έχει παραβιασθή. Αλλά η ώρα του βασιλέως εσήμανεν επίσης και δια τους πολιτικούς αρχηγούς. Και δια τον Γεώργιον Παπανδρέου υπέρ πάντας τους άλλους. Οι μεν πολιτικοί αρχηγοί οφείλουν να εξαρθούν υπεράνω μικροτήτων και να βοηθήσουν εις την επάνοδον του τόπου εις τον ομαλόν συνταγματικόν ρυθμόν, αναγνωρίζοντες το προβάδισμα εις τον αρχηγόν της πλειοψηφίας, αυτός δε είναι ο εκλεκτός της μοίρας δια να συμβάλη, δια της συνέσεως και του πατριωτισμού του εις την επούλωσιν του μεγάλου εθνικού τραύματος»

6 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1965

Η «Μακεδονία» προβλέπει το τέλος της κρίσεως και συνεχίζει την φαινομενικά παπανδρεϊκή γραμμή.

Κεντρικό θέμα στο πρωτοσέλιδο

Υπέρτιτλος: «Ήρχισαν αι συνομιλίες προς λύσιν της πολιτικής κρίσεως»

Τίτλος: «Την εντολή σχηματισμού κυβερνήσεως εξήτησεν ο κ. Παπανδρέου από τον βασιλέα»

Υπότιτλοι: «ή εκλογάς εντός 45 ημερών με υπηρεσιακήν», «Ο κ. Κανελλόπουλος εισηγήθη ανάληψιν προσπάθειας προς σχηματισμό κυβερνήσεως εκ της βουλής και αν αποτύχη υπηρεσιακήν προς ενέργεια εκλογών», «Σήμερον ο βασιλεύς θα δεχθή κατά σειράν τους κ.κ.

Πασαλίδην. Μαρκεζίνη, Στεφανόπουλον, Παπαπολίτην, Τσιριμώκον, Μπαλτατζήν, Κωστόπουλον», «Συνέρχεται την μεσημβρίαν η κοινοβουλευτική ομάδα της Εν.Κέντρου», «Απάντησις εις τον κ. Παπανδρέπου θα δοθεί εις νέαν ακρόασιν»

Ρεπορτάζ

«Ἐζήτησα να μου ανατεθῇ ἡ ἐντολὴ σχηματισμοῦ κυβερνήσεως ὡς ἀρχηγοῦ πλειοψηφίας τῆς βουλῆς εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦτο δὲν γίνῃ ἀποδεκτὸν ἐζήτησα τὴ διενέργεια ἐκλογῶν ἐντὸς τῶν συνταγματικῶν προσθεσμιῶν ὑπὸ ὑπηρεσιακῆς κυβέρνησης» δηλώνει ἐξερχόμενος ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα ὁ Παπανδρέου ἐνῶ ὁ βασιλιάς «επεφυλάχθη νὰ δώσῃ εἰς τὸν κ. Γ.Παπανδρέου ἀπάντησιν εἰς νέαν ἀκρόασιν ἡ ὁποία δὲν προσδιορίσθῃ καὶ ἡ ὁποία κατὰ πάσα πιθανότητα θὰ πραγματοποιηθῇ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ κύκλου τῶν συνομιλιῶν τοῦ βασιλέως με τοὺς ἀρχηγούς τῶν κομμάτων καὶ τὰς πρωσωπικότητας τὰς ὁποίας θὰ καλέσῃ».

Β' θέμα στο πρωτοσέλιδο

Υπέρτιπλος: «Δι ἐκκλήσεως πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τοὺς πολιτικούς ἀρχηγούς»

Τίτλος: «Εὐρυθμον λειτουργίαν τῶν θεσμῶν, ἀποκατάστασις τῆς ὁμαλότητος, ἀποκλεισμὸ ἀνωμάλων ἐξελίξεων»

Υπότιπλος: «Ζητοῦν ὅλοι οἱ πρυτάνεις τῶν ἀνωτάτων ἰδρυμάτων»

7 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1965

Τὴν κρίσιμη Παρασκευή, πού ὁ Ἰωάννης Βελλίδης βρίσκεται στὴ Ἀθῆνα καὶ συμμετέχει σὲ συσκέψεις στο Καστρί πιέζοντας τὸν Παπανδρέου νὰ παραμερίσῃ ὑπὲρ τοῦ Στεφανόπουλου, συντάσσεται τὸ φύλλο τῆς ἐφημερίδας πού κυκλοφορεῖ τὸ Σάββατο 7 Αὐγούστου. Στὸ πρωτοσέλιδο ἀναφέρεται ξεκάθαρα στὸ «ἐνδεχόμενο» νὰ μὴν προτιμήσῃ ὁ βασιλιάς τὸν Παπανδρέου ἀλλὰ νὰ δώσῃ τὴν ἐντολὴ στὸν Στεφανόπουλο καὶ τὸ ἀν δὲν τὸ δεχτεῖ ὁ πρόεδρος τῆς ΕΚ παρουσιάζεται ὡς «πρόβλημα» καὶ ὄχι ὡς διαδικασία πού ἀντίκειται στὸ Σύνταγμα. Ἡ φωτογραφία τοῦ δεύτερου, ἀλλὰ καὶ τῶν μελλοντικῶν ἀποστατῶν Τσιριμώκου καὶ Παπαπολίτη εἶναι σαφῶς μεγαλύτερες ἀπὸ αὐτὴν τοῦ προέδρου τῆς Ε.Κ. καὶ αὐτὸ ὅπως ἀποδείχθηκε τὰ γεγονότα εἶχε ἰδιαίτερη σημεῖολογία.

Κεντρικὸ θέμα στο πρωτοσέλιδο

Υπέρτιπλος: «Πρὸς ἐκκαθάρισιν ἢ περιπλοκὴν τῆς καταστάσεως;»

Τίτλος: «Ἐντὸς τῆς ἡμέρας ὁ βασιλεὺς ἀνακοινεῖ τὴν ἀποφασίν»

Υπότιπλοι: «Οἱ πλείστοι τῶν ἡγετῶν καὶ τῶν προσωποποιήτων ἐζήτησαν νὰ δοθῇ εἰς τὴν Ἐν. Κέντρου ἡ ἐντολή», «Εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ μὴ προτιμήσῃ τὸν κ. Παπανδρέου ἀλλ' ἄλλον. Πιθανῶς τὸν κ. Στεφ. Στεφανόπουλον», «Σύσκεψις ἡγετικῶν στελεχῶν τὴν νύκτα εἰς τὸ Καστρί»

Ρεπορτάζ: «(...)Οἱ πολιτικοὶ παρατηρηταὶ ἐφαίνοντο ἀργὰ τὴν νύκτα λίαν ἐπιφυλακτικοὶ ἐναντι τῆς ἀναμενόμενης ἀποφάσεως τοῦ βασιλέως διὰ τὴν ρύθμισιν τῆς πολιτικῆς κρίσεως. Ὁρισμέναι δὲ πληροφορίες ἀναφέρουν ὅτι ὁ βασιλεὺς εἶναι πολὺ ἐνδεχόμενον νὰ μὴ ἀναθέσῃ τὴν ἐντολὴν σχηματισμοῦ κυβερνήσεως εἰς τὸν κ. Γ. Παπανδρέου, ἀλλὰ νὰ ζητήσῃ παρ' αὐτοῦ ὅπως συγκατατεθῇ εἰς τὴν ἀνάθεσιν τῆς προεδρίας τῆς κυβερνήσεως εἰς ἐν ἐκ τῶν ἡγετικῶν στελεχῶν τῆς Ἐνώσεως Κέντρου, κατὰ προτίμησιν εἰς τὸν κ. <3";%#7&'10'#. Κατὰ τὰς αὐτὰς πληροφορίας ἡ κυβέρνησις αὕτη θὰ ἀποτελεσθῇ ἀπὸ βουλευτὰς τῆς Ἐνώσεως Κέντρου. Ἐάν πρόκειται νὰ εἶναι ἡ ἀπόφασις τοῦ βασιλέως ἡ ὁποία θὰ ἀνακοινωθῇ εἰς τὸν ἀρχηγόν τῆς Ἐνώσεως Κέντρου, &%(μ)#", &(7.0+μ% %# \$% Α>#+ !"23- %&7 3'# 2. D. Ε%&##! ()'/. Οὕτω, ἐάν δὲν ἀνατεθῇ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἡ ἐντολὴ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς κυβερνήσεως εἰς τὸν κ. Γ. Παπανδρέου ἡ κατάστασις θὰ περιπλοκῇ πάλιν, αἱ δὲ μέλλουσαι ἐκελίξεις παραμένουν ἀπρόβλεπτοι».

(...) Ὁ κ. Στεφ. Στεφανόπουλος ἀνῆλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα τὴν 12^{ην} μεσημβρινὴν καὶ συνωμίλησε μετὰ τοῦ βασιλέως ἐπὶ ἡμίωρον. Εἰς τοὺς δημοσιογράφους ἀνεκοίνωσεν ὅτι ὑπεστήριξε τὰς ἀπόψεις τῆς Ἐνώσεως Κέντρου, αἱ ὁποῖαι ἀνεπτύχθησαν εἰς τὸν βασιλέα ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς καὶ ἰα ὁποῖαι ἀνεπτύχθησαν εἰς τὸν βασιλέα ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς καὶ αἱ ὁποῖαι συνίστανται εἰς τὴν ἀνάθεσιν τῆς ἐντολῆς εἰς τὸ κόμμα τῆς Ἐνώσεως Κέντρου ἄλλως ἐπιβάλλεται ἡ διενέργεια ἐκλογῶν. Εἰς τὴν παρατήρησιν ὅτι ὁ κ. Παπανδρέου ἐζήτησε τὴν ἐντολὴν δι' εὐατόν, ὁ κ. Στεφανόπουλος ἀπήντησεν: -Αὐτὸ ἐννοῶ».

Β' θέμα στο πρωτοσέλιδο

Τίτλος: «Ὁ κ. Παπανδρέου ἐνημέρωσε τὰ μέλη τῆς κοινοβουλευτικῆς ομάδος ἐπὶ τῆς συνομιλίας με τὸν βασιλέα»

Υπότιπλος: «Ἡ ἐνότης τοῦ κόμματος, εἶπεν, ἀνέτρεψε τὴν ψευδοκυβέρνησιν καὶ ἔφερε τὴν νίκην. Μόνοι λύσεις ἐντολὴ ἢ ἐκλογαί. Ἡ ἑκυβέρνησις προσωποποιήτων... εἶναι πολιτικὸν τέρας

Εσωτερικὲς σελίδες

- «Πρῶην πρέσους τῆς Ἀμερικῆς εἰς Ἑλλάδα ὑβρίζει ἀσυστόλως τὸν κ. Γ. Παπανδρέου καὶ νοσταλγεῖ τὰς ἡμέρας τοῦ Καραμανλή» τιλοφορεῖται ἀναπόκρισις τοῦ Σπύρου Γρανίτσα ἀπὸ τὴ Νέα Ὑόρκη. Στὸ ρεπορτάζ ἀναφέρεται ὅτι «τὸ συμμαχικὸν σχέδιον περὶ ἐπιστροφῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα τοῦ ἐξοριστοῦ πρῶην ἀρχηγοῦ τῆς ΕΡΕ εἰσέρχεται ἤδη εἰς τὴν δευτέραν φάσιν, πρῶτον διὰ τῆς προπαρασκευῆς τῆς κοινῆς γνώμης διὰ

δημοσιεύσεων εξαιρουσών την προσωπικότητά του παρισινού φυγάδος και μειώσεως της αξίας των αντιπάλων του και δεύτερον δι' ασκήσεως πιέσεων εις το κυπριακόν όπου οι σύμμαχοι ομοφώνως κακίζουν τους Έλληνες εις το συμβούλιον ασφαλείας».

- «Ο κ. Παπανδρέου κρατεί την κλείδα της κρίσεως γράφει ο ξένος τύπος» (...) «Η επιμερίς 'Σκώτομαν' απηχούσα τας γνώμας του Φόρειν Όφφισ, γράφει ότι (...) ίσως είναι συμφέρουσα, λόγω της κρατούσης οξύτητος, η ανάθεσις της εντολής σχηματισμού κυβερνήσεως εις άλλην προσωπικότητα της Ενώσεως Κέντρου, αλλά ουδέν είναι δυνατόν χωρίς την
- «Μόνον με τας προταθείσας λύσεις θα 'εκτονωθή' η πολιτική κατάστασις είπεν εις τους βουλευτάς ο κ. Παπανδρέου»

8 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1965

Υπέρτιλος: «Μετά τον τερματισμόν του κύκλου των συνομιλιών»

Τίτλος: «Σήμερον ο βασιλεύς θα ανακοινώση τας αποφάσεις του δια την κρίσιν».

Υπότιτλοι: «Θα καλέση διαδοχικώς εις τα ανάκτορα τους Νόβαν, Παπανδρέου, Στεφανόπουλον», «Θα κληθή η κοινοβουλευτική ομάδα δια να τεθή υπόψιν της η λύσις», «Άνευ συγκαταθέσεως αυτής και του αρχηγού ουδέν στέλεχος θα αναλάβη την εντολήν».

Ρεπορτάζ: «... Εάν η εντολή σχηματισμού νέας κυβερνήσεως ήθελεν ανατεθή εις στέλεχος της Ενώσεως Κέντρου, άνευ της εγκρίσεως του αρχηγού και της κοινοβουλευτικής ομάδας του κόμματος, τούτο προσθέτουν οι έγκυροι κύκλοι της Ενώσεως Κέντρου θα ήτο μια εσκεμμένη ενέργεια της αυλής για να αποκεφαλίση την ένωσιν Κέντρου». Η «Μακεδονία» δημοσιεύει πληροφορίες κύκλων της Ε.Κ. ότι:

«μετά την ανακοίνωσιν της αποφάσεως του βασιλέως θα συνέλθη η κοινοβουλευτική ομάδα της Ενώσεως Κέντρου, άνευ εγκρίσεως της οποίας και του αρχηγού ουδέν στέλεχος θα δεχθή την εντολήν, εάν δεν ανατεθή αύτη εις τον κ. Παπανδρέου. Κατά τας αυτάς πληροφορίας ο βασιλεύς θα συνεχίσει τας προσπάθειάς σχηματισμού κυβερνήσεως εις ην περίπτωσιν ο κ. Στεφανόπουλος ήθελε καταθέση την εντολήν. Επειδή προβλέπεται ότι ουδέν εκ των στελεχών της Ενώσεως Κέντρου θα εδέχετο την ενολήν φημολογείται ότι ο βασιλεύς θα καλέση τον κ. Κωστόπουλον και θα αναθέση εις αυτόν την εντολήν σχηματισμού κυβερνήσεως».

10 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1965

Την ημέρα που η "Ελευθερία" του Πάνου Κόκκα αποκαλύπτει το ρόλο των τριών εκδοτών στην προώθηση της λύσης Στεφανόπουλου, η "Μακεδονία" κυκλοφορεί με πρωτοσέλιδο θέμα τη στάση πειθαρχίας του Στ.Στεφανόπουλου στις εντολές του αρχηγού.

Κύριο θέμα στο πρωτοσέλιδο

Υπέρτιλος: "Δια ψήφων 116 έναντι 26 επί 142 παρόντων βουλευτών"

Τίτλος: "Με τας απόψεις του κ. Παπανδρέου συνετάχθη η κοινοβουλευτική ομάδα"

Υπότιτλοι: "Εντολή εις τον αρχηγόν ή εκλογαί", "Ο κ. Στεφανόπουλος πειθαρχών εις την γραμμήν του κόμματος καταθέτει σήμερον εις τον βασιλέα την διερευνητικήν εντολήν", "Διεκηρύχθη η ενότης του Κέντρου", "Ωμίλησαν οι κ.κ. Παπανδρέου, Στεφανόπουλος, Τσιριμώκος, Παπαπολίτης, Κατσώτας και Μπαλτατζής. Οι μειοψηφήσαντες εδήλωσαν ότι σέβονται την απόφασιν της πλειοψηφίας", "Άγνωστον προς ποίαν κατεύθυνσιν θα στραφή ο βασιλεύς".

Εσωτερικές σελίδες

- "Ο κ. Παπανδρέου ετόνισεν εις την σύσκεψιν ότι η Εν. Κέντρου θα επανέλθη εις την αρχήν δια να ολοκληρώση το δημιουργικόν έργον της", "Συνεχάρη τον κ. Στεφανόπουλον δια την δημοκρατικήν στάσιν του", "Ο κ. Στεφανόπουλος ετόνισε: Η εντολή δεν εδόθη εις εμέ, εδόθη δι εμού εις το κόμμα. Εγώ θα υποταχθώ εις την πλειοψηφίαν διότι επιθυμώ το κόμμα ηνωμένων"
- Σε εκτενές ρεπορτάζ για τα όσα διεμήφθεισαν το βράδυ της Κυριακής (οπότε και δόθηκε η διερευνητική εντολή στον Στ.Στεφανόπουλο) διαβάζουμε μεταξύ άλλων ότι "Μετά την συνεργασίας του με τον κ. Παπανδρέου ο κ. Στεφανόπουλος κατελθών εις Αθήνας μετέβη εις φιλικήν του οικίαν [σ.σ. Πιθανολογούμε ότι επρόκειτο για την οικία Σωσιδίη] όπου είχε συνάντησιν με πολλούς βουλευτάς της Ενώσεως Κέντρου και 600' / 4 & % (6A '#3%4 3' / 27μμ%3'4 3 : # '&'> : # -2' / * " 3%4 %&7O", 4. Εκ της οικίας αυτής ο κ. Στεφανόπουλος, κατόπιν προηγούμενης ειδοποιήσεως του βασιλέως, ανήλθων εις τα ανάκτορα την 9ην εσπερινήν της Κυριακής και εγένετο δεκτός εις ακρόασιν η οποία διήρκεσεν επί 50 λεπτά της ώρας". (...) Ο κ. Στεφανόπουλος εκ των ανακτόρων μετέβη εις την φιλικήν οικίαν όπου εις τους συγκεντρωμένους βουλευτάς ανακοίνωσε τα της βασιλικής εντολής, ακολούθως δε ανήλθε εις το Καστρί, όπου μετέσχε συσκέψεως υπό την προεδρίαν του κ. Παπανδρέου εις την οποία εκ τός των κ.κ. Παπανδρέου και Στεφανόπουλου παρέστησαν και οι κ.κ. Παπαπολίτης,

Τσιριμώκος, Κατσώτας, Μπαλτατζής, Χούτας 2%, "? : 2',#'. ' /0"/3,2'> &%(6Α'#3"4 3+4 9#1 *": 4 C)#3(' / . Η σύσκεψις διήρκεσε μέχρι του μεσονυχτίου. Κατ' αυτήν εξετέθησαν υπό των κ.κ. Παπανδρέου και Στεφανόπουλου τα των συνομιλιών με τον βασιλέα και εκρίθη ότι η κυρία κατεύθυνσις του κόμματος είναι η διατήρησις της ενότητός του και η επιδίωξις όπως το κόμμα της πλειοψηφίας διατηρήσῃ την πρωτοβουλίαν ρυθμιστῆς της πολιτικής καταστάσεως. Εντός του πνεύματος διατηρήσεως της ενότητος του κόμματος διεξήχθη η συζήτησις. Τόσον ο κ. Παπανδρέου όσον και ο κ. Στεφανόπουλος εδήλωσαν με κατηγορηματικότητα ότι θα σεβασθούν τας αποφάσεις της κοινοβουλευτικής ομάδας οιαδήποτε και αν είναι αὐται".

- Η "Μακεδονία" αναφέρεται επίσης στις διαδηλώσεις της Δευτέρας, χωρίς όμως καμία απολύτως αναφορά στα επεισόδια έξω από τα γραφεία του ΔΟΛ. Αντιθέτως, όπως γράφει "καθ'όλην τη διάρκεια της διαδηλώσεως επεκράτει απόλυτος τάξις και δεν εσημειώθησαν επεισόδια"
- Σε άλλη σελίδα η "Μακεδονία" αφιερώνει εκτενές ρεπορτάζ στις διαδηλώσεις που πραγματοποιήθηκαν στη Θεσσαλονίκη, χωρίς φυσικά καμία απολύτως αναφορά στα επεισόδια με την καταστροφή των φύλλων της εφημερίδας. Στον τίτλο του ρεπορτάζ διαβάζουμε: "Ογκωδέστατη συγκέντρωσις της ΕΔΗΝ υπέρ της ενότητος του Κέντρου και του αρχηγού Γεωργ. Παπανδρέου. Επραγματοποιήθη επιβλητική πορεία δια των κεντρικών οδών της Θεσσαλονίκης". Μεταξύ άλλων στο ρεπορτάζ αναφέρεται ότι "μ" "#\$' / *, 1 !", 4 "2!+01 *", 4 "Α)#"3' !"237# 2%, 3' %%%Α# : *\$)# 3+0"Α(6 ; +μ% 3' / !, "/\$ / #3' 5 3 : # " ; +μ"(>! : 'Κ%2"! ' #>% ' 2%, 'W"* *%0' #>2+' 2. J. T"00>!+ !, % 3' / '&'>' / * / #)8%, (" 3' / 4 #)' / 4 !, % 3+ # %Α : #, *3, 273+3% %2, 3+ # &>*3, # 3 : # &(' 4 3+ # !+μ' 2 (%3>%# 2%, "37#,"=# 73, "/ (>*2"3%, &%(6 3' &0" / (7# 3+4 2',#'. ' / 0"/3,2-4 'μ6!%4 3' / +Α)3' / 3+4 9#1 *": 4 C)#3(' / "